

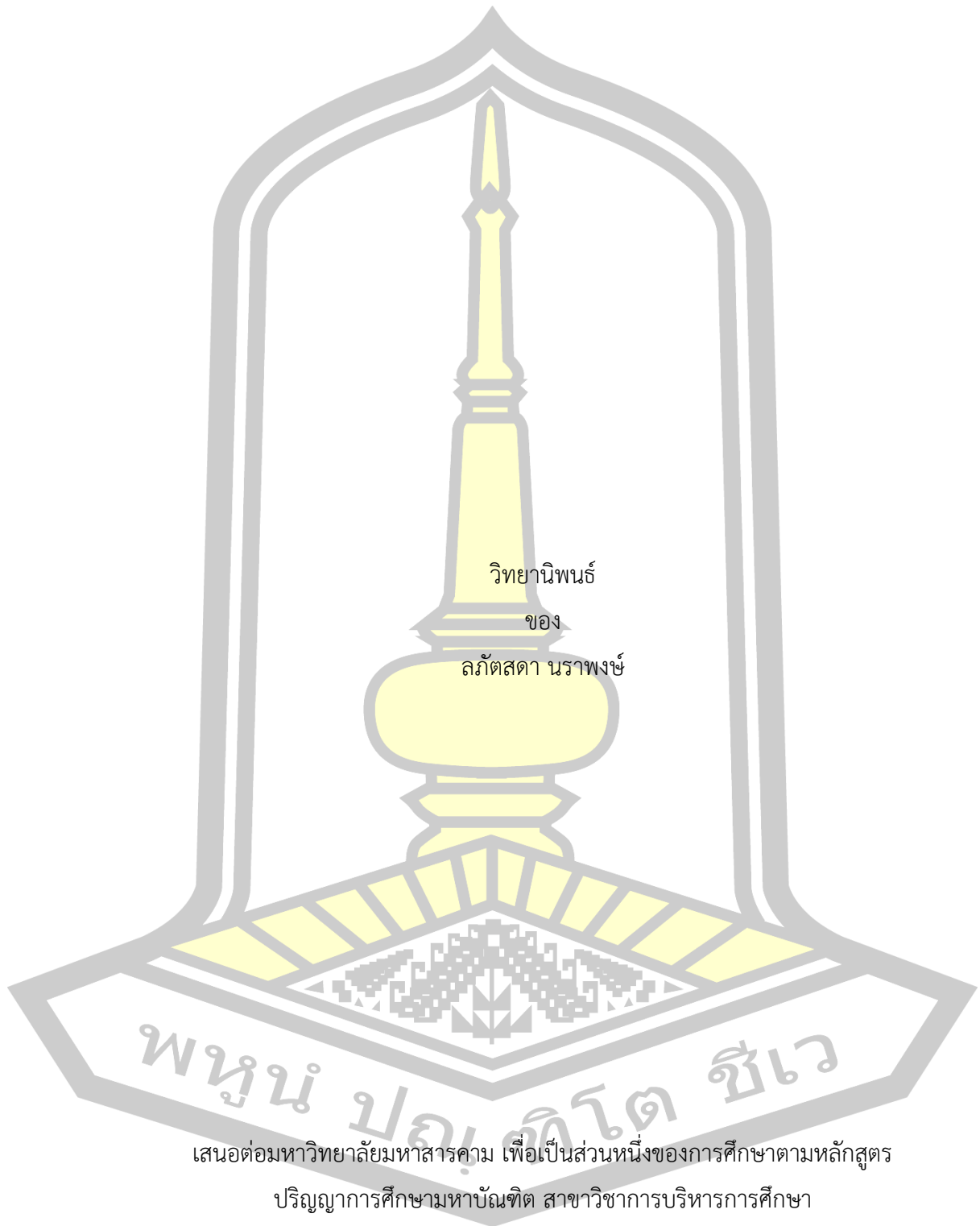
แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

วิทยานิพนธ์
ของ
ลภัสสดา นราพงษ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2560

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

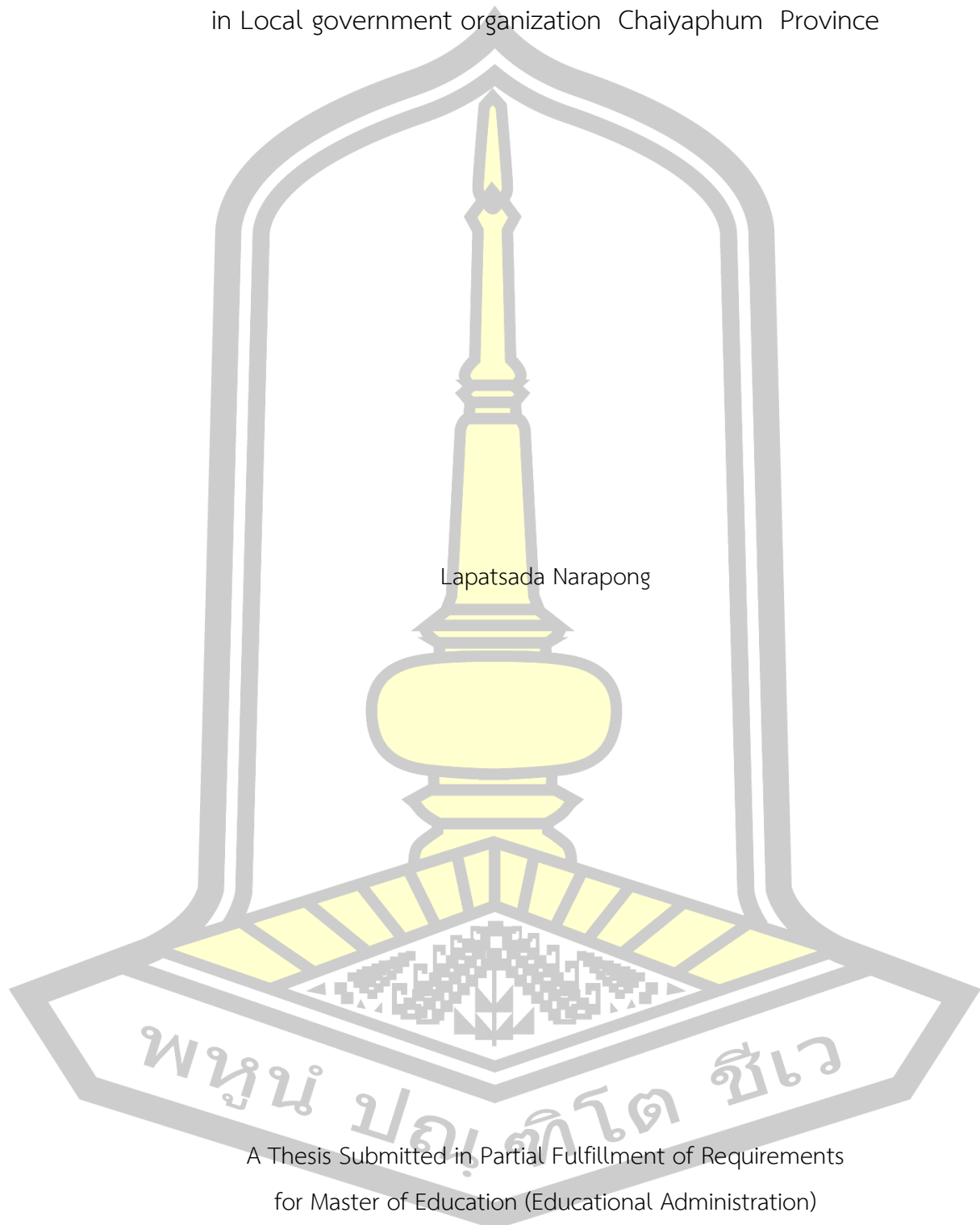
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ปีการศึกษา 2560

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Guideline Development of Child Development Center
in Local government organization Chaiyaphum Province

Lapatsada Narapong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration)

Academic Year 2017

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาว ลภัสดา นราพงษ์
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. ธรินธร นามวรรณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อ. ดร. ฌภัสวรรณ ธนาพงษ์อ่อนนันท)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. กาญจน์ เรืองมนตรี)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(อ. ดร. พุทธรัตน์ ทะสา)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ผศ. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วัน.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง	แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ		
ผู้วิจัย	ลภัสดา นราพงษ์		
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. ฌัฏสวรรณ ธนาพงษ์อนันต์		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีการศึกษา	2560

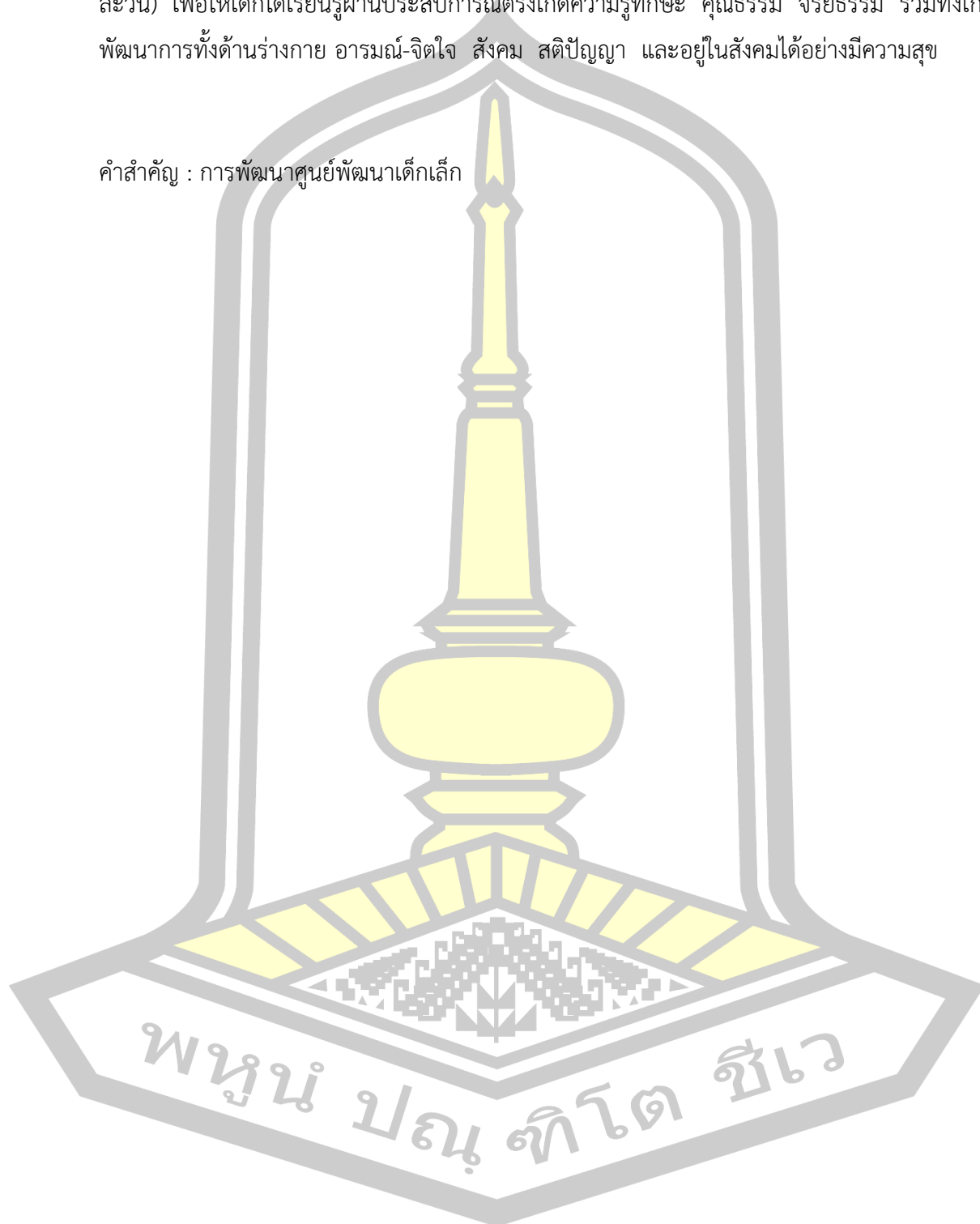
บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้แบบสอบถาม หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 494 คน ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยศึกษาและสังเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) จำนวน 2 แห่ง ร่างเป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ซึ่งทั้ง 5 ด้าน เน้นการเตรียมความพร้อมให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา และ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการผ่านการเล่นทำกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรมหลัก (ในแต่ละวัน) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

TITLE	The Guideline Development of Child Development Center in Local government organization Chaiyaphum Province		
AUTHOR	Lapatsada Narapong		
ADVISORS	Napatsawan Thanaphonganan , Ph.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2017

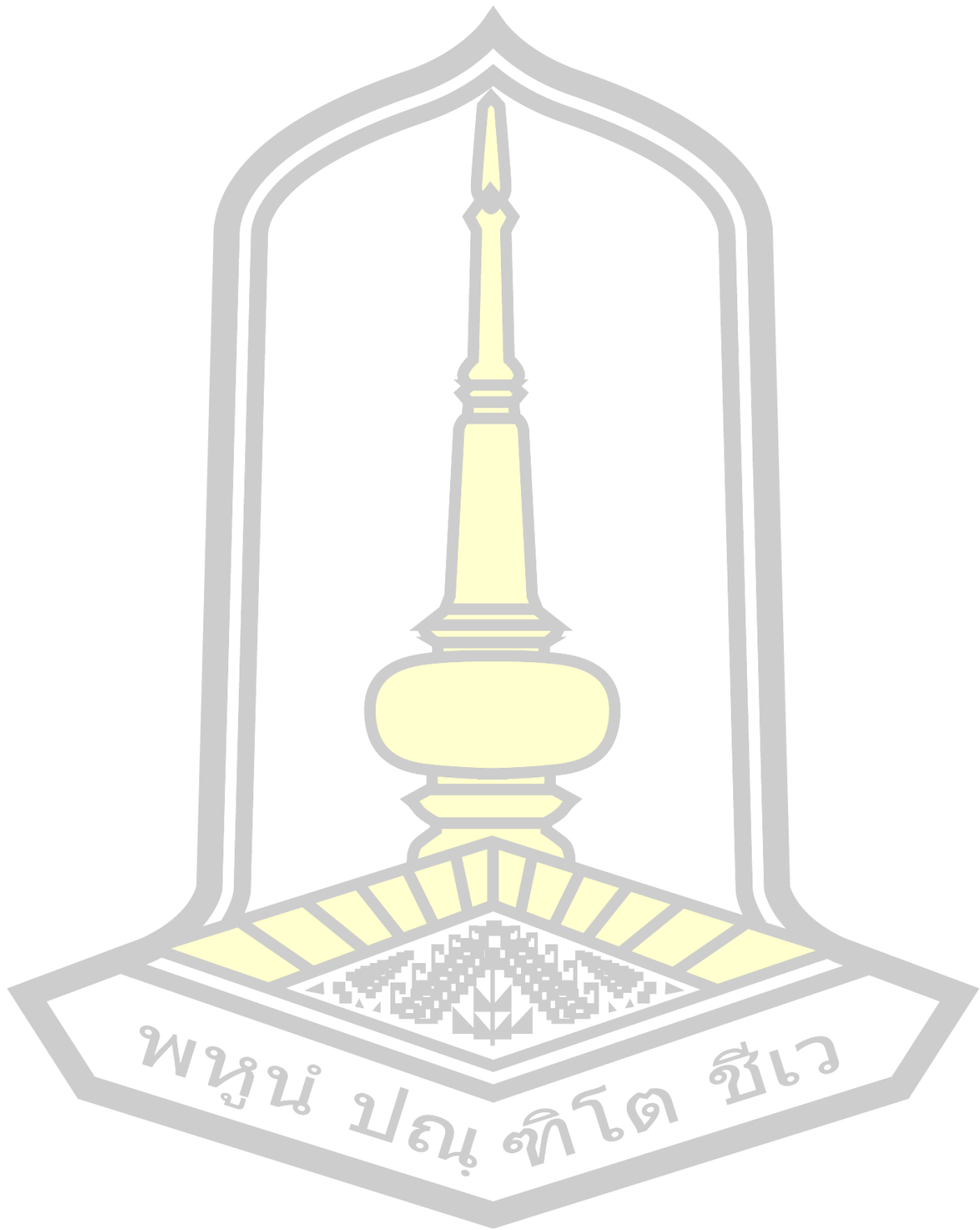
ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the current state and the desired operating Child Development Center in Local government organization, Chaiyaphum Province 2) to study the Guideline Development of Child Development Center In Local government organization, Chaiyaphum Province. Research results

1. The analysis results of the current state and the problem of performance of Child Development Center were in the medium level and Adverse conditions, the Child Development Center. Researchers analyzed using mean (Mean) and standard deviation (Standard Deviation) interpretation of the criteria were at the highest level

2. The operational guidelines of the Child Development Centers in Local government organization, Chaiyaphum Province in management, personnel, building, environment, and security in academy and curriculum course activity with the participation and support of all sectors as well as encouraging networks in primary Development. All 5 are as emphasize the children's learning through direct experience, knowledge, skills, ethics and moral development as well as physical, emotional, mental, social, intellectual and social well

Keyword : Guideline Development of Child

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ณภัทรวรรณ ธนาพงษ์อนันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณครอบครัว พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ห่วงใย และเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่น พยายาม จนการวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน และขอมอบเป็นกำลังใจสำหรับผู้บริหารและครูที่มีความตั้งใจในการทำงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

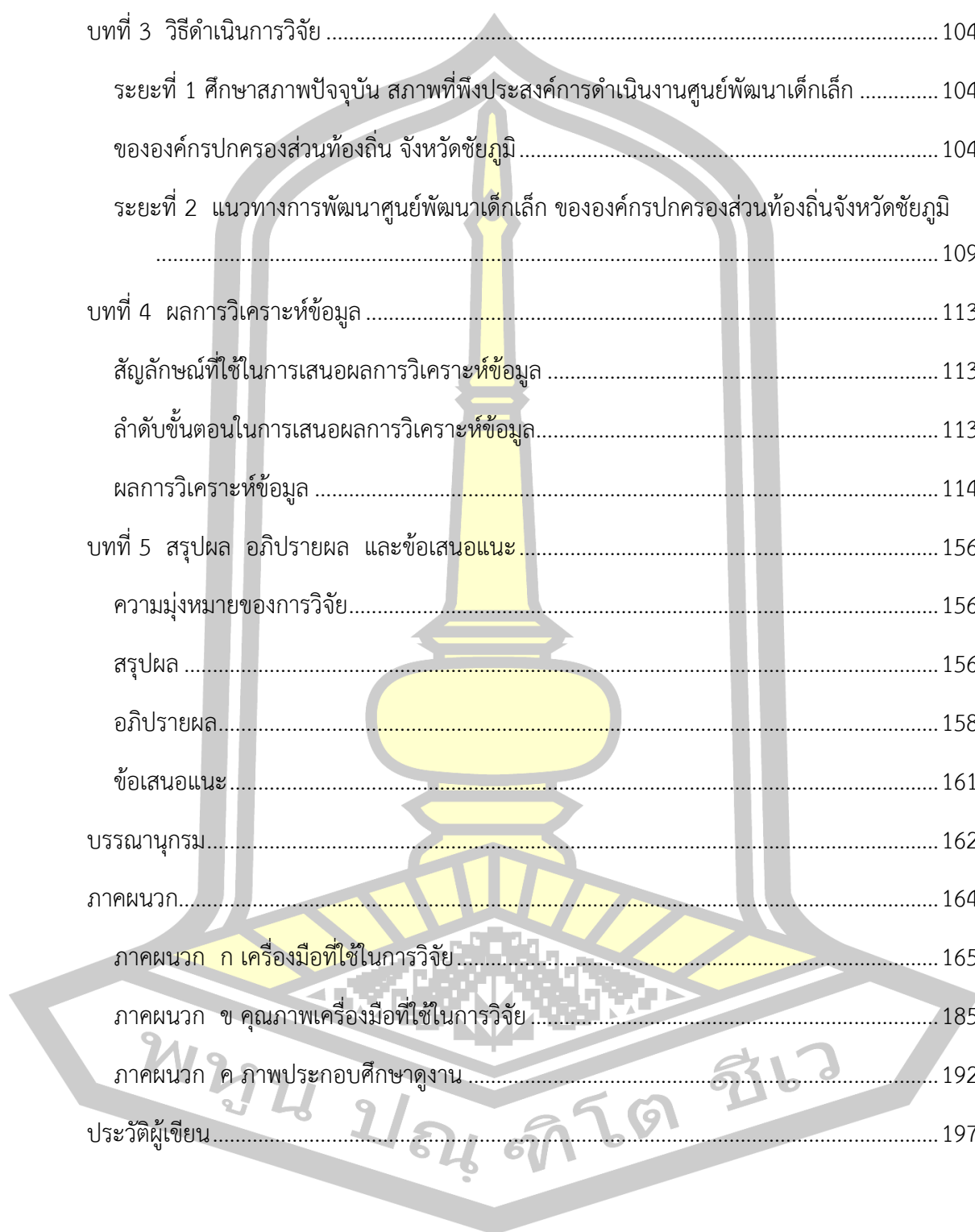
ลภัสดา นราพงษ์

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามของการวิจัย.....	3
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	11
แนวคิด ทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	15
มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	26
บริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ.....	91
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	93
1. งานวิจัยในประเทศ.....	93

2. งานวิจัยในต่างประเทศ	100
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	104
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	104
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ	104
ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ	109
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	114
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	156
ความมุ่งหมายของการวิจัย	156
สรุปผล	156
อภิปรายผล	158
ข้อเสนอแนะ	161
บรรณานุกรม	162
ภาคผนวก	164
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	165
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	185
ภาคผนวก ค ภาพประกอบศึกษาดูงาน	192
ประวัติผู้เขียน	197

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	80
ตาราง 2 แสดงรายการประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	105
ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	114
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวม	115
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	116
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านบุคลากร	118
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	120
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร	123
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	125
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับ ความต้องการจำเป็น โดยรวม	128
ตาราง 11 สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ในจังหวัด ชัยภูมิ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	141

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เป็นรายข้อ 149

ตาราง 13 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ของแบบสอบถาม ..... การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ 186

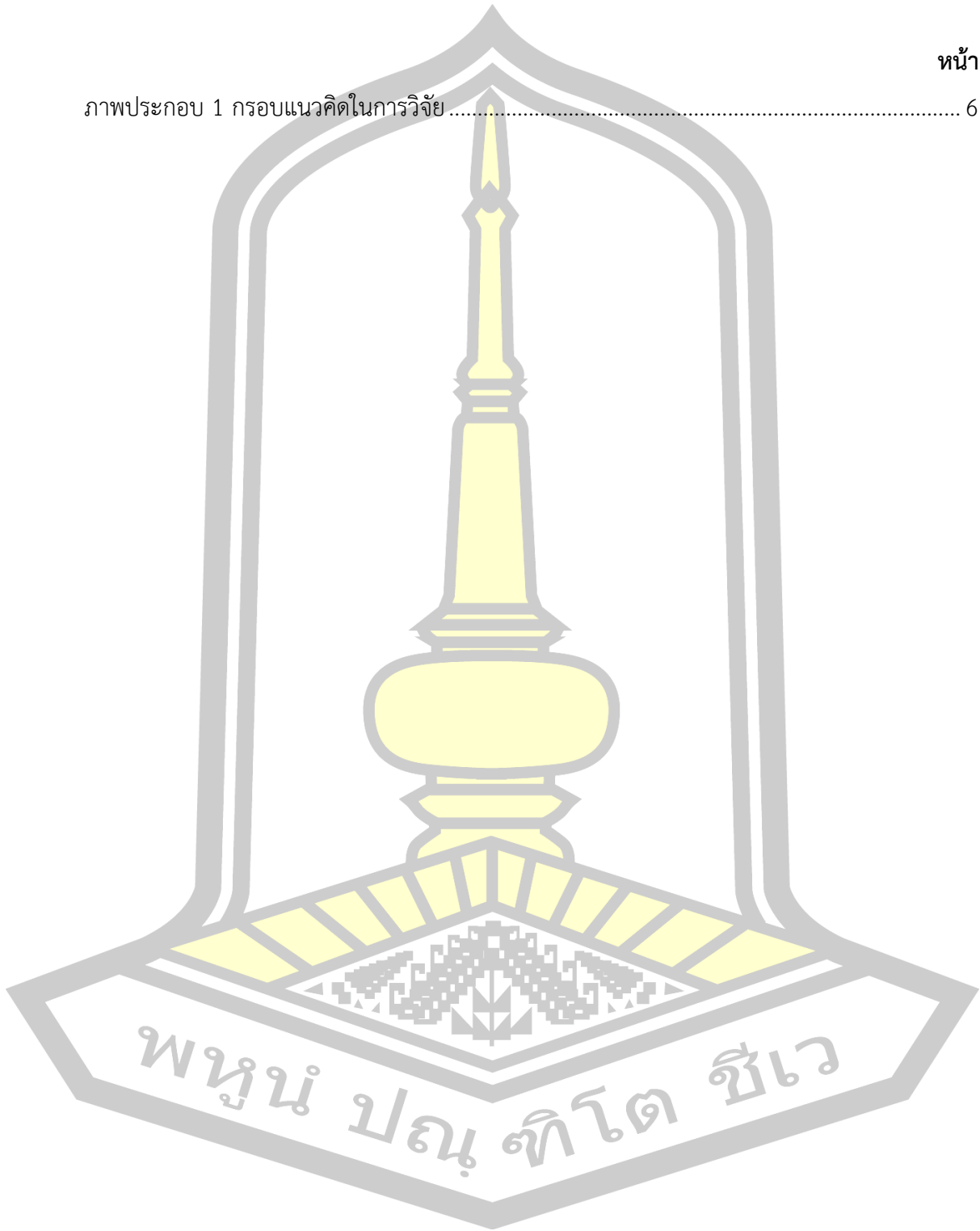
ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ 189

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย 6

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย เด็กส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลจากพ่อแม่ และ เครือญาติที่รวมอยู่ในครอบครัวใหญ่ เด็กจึงได้รับการดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจ มาตั้งแต่ยังเล็กจนกระทั่งเจริญเติบโตมีพัฒนาการที่ดีและมีวิถีปฏิบัติที่ทำให้เด็กได้ซึมซับมาเป็นวิถีของตนเองโดยธรรมชาติซึ่งเป็นวิถีแห่งการเกื้อกูล ถ้อยทีถ้อยอาศัย และความมีน้ำใจ โดยผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในแต่ละวัน รวมถึงวิธีการอบรมสั่งสอนที่ให้อำนาจถึงทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอันถือเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนไทยในวิถีแห่งคุณธรรม จริยธรรมโดยแท้จริง ด้วยสภาพเศรษฐกิจ ความเจริญทางเทคโนโลยี อิทธิพลของวัตถุนิยม และค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การแข่งขันในการดำเนินชีวิตที่สูง ทำให้ครอบครัวไทยทั้งชุมชนเมืองและชนบทเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม ส่งผลให้บทบาทของสถาบันครอบครัวด้านการดูแลเด็กในครอบครัว ลดความสำคัญลงด้วยเพราะ พ่อ แม่ สมาชิกของครอบครัวต่างทุ่มเทร่างกายและเวลาไปกับการทำงานนอกบ้านจนกระทั่งไม่มีเวลาในการดูแลครอบครัวและเด็กทำให้มีความจำเป็นต้องนำเด็กเล็กๆ ไปฝากไว้กับสถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อมรชัย ดันติเมธ, 2542: 25)

รัฐบาลได้มีนโยบายกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะรวมถึงด้านการจัดการศึกษา ดังจะให้เห็นจากการตราพระราชบัญญัติระเบียบกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมสามารถจัดการการศึกษา ดังในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองพัฒนาเด็กเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย และมีหน้าที่ส่งเสริมและการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีสิทธิการจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 บัญญัติให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมความต้องการภายในท้องถิ่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 บัญญัติให้้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก

สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ในมาตรา 67 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ซึ่งจากการประมวลเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการศึกษาอาจกล่าวได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนและเป็นไปเพื่อการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก ผลจากนโยบายการกระจายอำนาจให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้รับการถ่ายโอน ภารกิจด้านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับปฐมวัย หรือที่เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีอิสระในการที่จะบริหารงานด้านการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพบริบทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งมีข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในปี 2551 พบว่าในปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการสนับสนุน จำนวนทั้งสิ้น 18, 222 แห่ง โดยแบ่งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นเองจำนวน 3,997 แห่งและรับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่างๆ จำนวน 14, 225 แห่ง (ต้องการ สุขเหลือ, 2551: 2) ปัจจุบันนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีภารกิจสำคัญในงานด้านการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความหลากหลายในด้านศักยภาพและทรัพยากรที่แตกต่างกันส่วนใหญ่ยังไม่เคยหรือมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาก่อนทำให้การดำเนินงาน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมเท่าที่ผ่านมายังไม่มีประสิทธิภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมดจำนวน 389 แห่ง มีครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 1,396 คน มีเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 14,744 คน ใน 21 อำเภอ พบว่า ปัญหาของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมยังขาดงาน อีกหลายด้าน 1) ด้านงานวิชาการขาดแผนการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน 2) ครูผู้ดูแลเด็กไม่ได้รับ การศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัย 3) ด้านสภาพแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนครูผู้ดูแลเด็กบางคนยังบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่สร้าง ความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองจึงขาดความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีการพัฒนารูปแบบเพื่อรองรับมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพัฒนา) 23 มาตรฐาน 93 ตัวชี้วัด (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ, 2559)

จากปัญหาที่พบในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็ก
จึงสนใจศึกษา แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าสู่มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสามารถนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้เป็น
แนวทางสำหรับการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อผู้เรียนและการ
ปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
ที่เหมาะสมเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด
ชัยภูมิ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำไปปรับใช้กับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ได้แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อใช้เป็นข้อมูลไปวางแผน ปรับปรุง แก้ไข
ปัญหาและการพัฒนาการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตตามระยะการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551 : 4-54) ,กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2553 : 3 - 57), วาสิโน อินทร์งาม (2557), ดวงใจ เกื้อหนุน (2558), กฤษณา สภา (2553), เพลินพิศ เล็กประโคน (2558 : 30 - 31) สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่นกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2558) ได้กรอบเนื้อหาที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.2 ด้านบุคลากร
- 1.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย
- 1.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
- 1.5 ด้านการมีส่วนร่วมการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำแนกเป็น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 389 คน ผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 1,396 คน รวม 1,785 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กเล็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำแนกเป็น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 192 คน ผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 302 คน รวม 494 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ในจังหวัดชัยภูมิ

1. ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ ที่มีผลการประเมินและได้รับรางวัล
มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายู่ ระดับดีมาก และรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น ประจำปี
2558 และ 2559 จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข 2 แห่ง

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 1 คน ครูผู้ดูแล
เด็กแห่งละ 1 คน นักวิชาการศึกษา แห่งละ 1 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา แห่งละ 1 คน
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนตำบล แห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบ
เจาะจง (Purposive Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

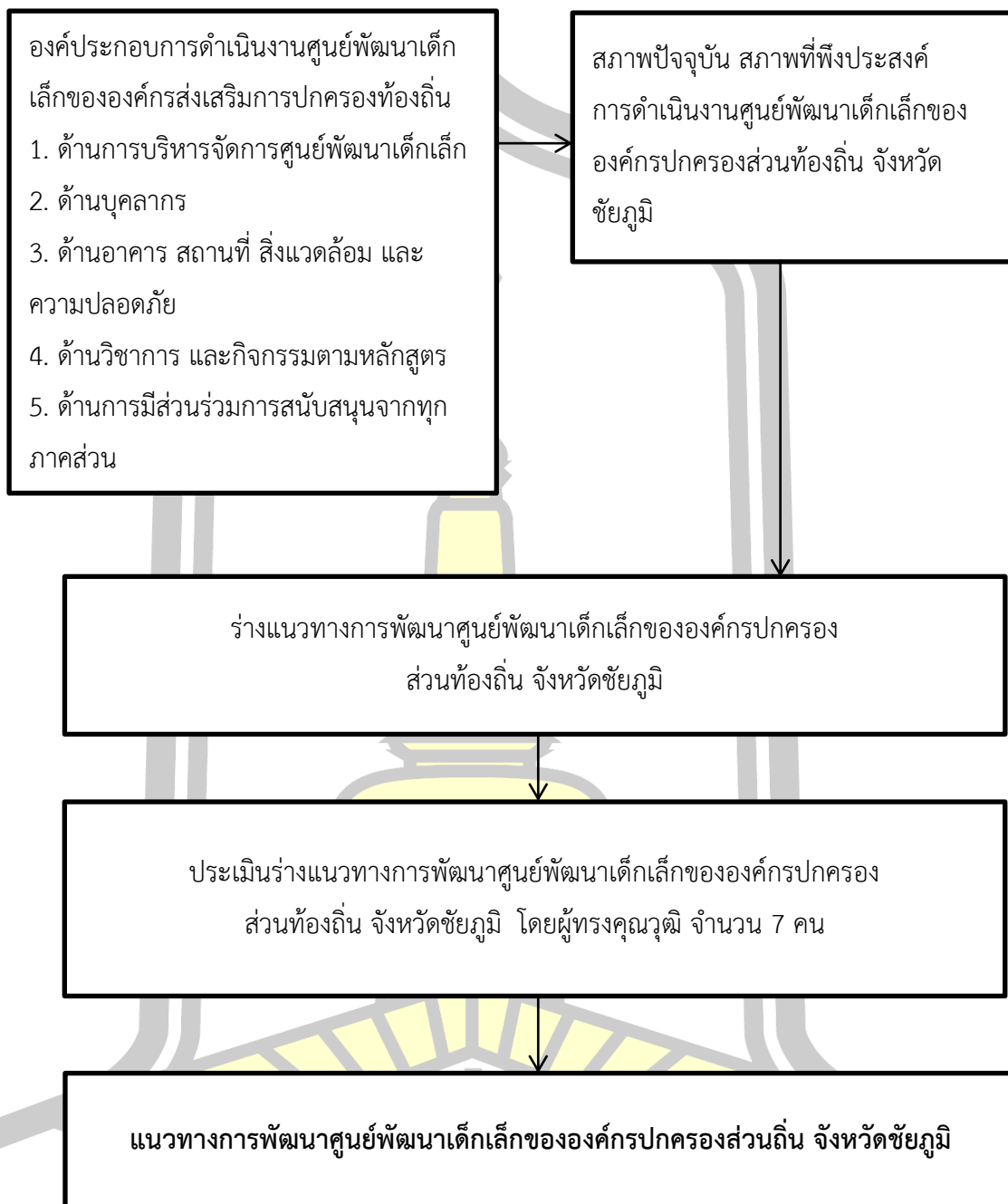
ร่างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 3 ตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ซึ่งทำหน้าที่ประเมินความ
เหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการตามมาตรฐานการ
ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรม
ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553) ,สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2553),
วาสิณี อินทร์งาม (2557), (ดวงใจ เกื้อหนู (2558), (กฤษณา สะภา (2553), เพลินพิศ เล็กประโคน
(2558) สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2558) ได้กรอบเนื้อหาที่จะใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้ 5 ด้าน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นียมศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินงาน หรือกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กสามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารงาน การบริหารงบประมาณและการบริหารบุคคลไว้อย่างชัดเจน

1.2 ด้านบุคลากร หมายถึง การกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง การกำหนดแนวทางในการ ดำเนินงานการจัดหาสถานที่ การก่อสร้าง หรือการปรับปรุงอาคารสถานที่ ตลอดจน การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคาร และภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึง ความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสม และความปลอดภัยแก่เด็ก

1.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัย ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษหลักสูตรการนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ การจัดหา และผลิตสื่อ ตลอดจนการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดประสบการณ์ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล และการบริหารงานซึ่งไม่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ได้แก่ ด้านโภชนาการ ฯลฯ

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้น

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู ให้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 - 5 ปี ดำเนินงานในการจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 - 5 ปี เพื่อให้มีความพร้อม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษาในชั้นนี้หมายถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ

3. แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติที่ สอดคล้องกับหลักการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมี คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้นำศาสนา ผู้แทน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก มีการจัดท่าระเบียน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่าย ในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 มีการรับการอุดหนุนงบประมาณ จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีการให้บริการส่งเสริมสนับสนุนแก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวันอาหารว่าง อาหารเสริม(นม) เครื่องนอน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอ กับความต้องการ มีการจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กมีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็กและดำเนินการจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การ เรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

3.2 ด้านบุคลากร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีวางแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสม ตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแล บุคลากรดำเนินงาน เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ กำหนด คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการส่งบุคลากรที่ไม่มีวุฒิ ป.ตรี เข้าศึกษาต่อ และจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่มีความ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและจัดทำ เครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำระบบประกัน คุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง

3.3 อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรงปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย จัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก มีพื้นที่สำหรับให้เด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสมเครื่องนอนประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน การจัดวางครุภัณฑ์สำหรับเด็กในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ มีการติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร มีการกวดเรียกสัญญาณในกรณีฉุกเฉินในทุกห้อง มีตู้ยา และเครื่องปฐมพยาบาลที่หยิบใช้ได้ง่าย บริเวณศูนย์ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม ระบบรถรับส่งที่ปลอดภัย และมีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน มีเบอร์โทรฉุกเฉิน หากมีเหตุจำเป็น

3.4 ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประเมินตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา จัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด ท้าวจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบบูรณาการโดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น มีสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและหลากหลาย ประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี การวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องและนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ

3.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง จัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง รับคำแนะนำปรึกษาหรือจัดกิจกรรมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากประชาชน ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้าน อื่น ๆ แก่ชุมชน เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ กับชุมชน เพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านเป็นประจำทุกภาคเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง

4. นักวิชาการศึกษา หมายถึง พนักงานส่วนตำบลที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึง นักวิชาการศึกษา หรือผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

5. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ผู้ดูแลเด็กที่ทำหน้าที่ดูแลควบคุมการทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จ้าง หรือพนักงานจ้าง

6. ผู้ดูแลเด็กเล็ก หมายถึง ครูผู้ดูแล/ครูผู้ช่วย/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก/ซึ่งเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จ้าง หรือพนักงานจ้าง

7. คณะกรรมการศูนย์เด็ก หมายถึง บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

8. สภาพปัจจุบันการดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นอยู่ หรือดำเนินการอยู่ในที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรและด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

9. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งหัวข้อนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิด ทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. บริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) ถือเป็นแบบพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความสำคัญต่อการฝึกหัดประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นที่ตอบสนองปัญหาความเป็นอยู่ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ทำให้รัฐบาลหลายประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารปกครองแบบส่วนรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization) มาเป็นการบริหารการปกครองแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) มากขึ้น เพื่อมุ่งหมายให้สิทธิแก่ชุมชนในการตัดสินใจดำเนินการกิจของท้องถิ่นซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการใช้ฐานท้องถิ่นเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ

1. ความหมายการปกครองท้องถิ่น

ได้มีผู้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น หรือคำนิยามไว้มากมาย แต่ส่วนใหญ่มีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

โกวิท พวงงาม และ อลงกรณ์ อรรคแสง (2547: 7) ได้ให้ความหมายการปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่นมีผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มี

อำนาจในการกำหนดนโยบายของตนเองรวมทั้งมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐและของประชาชนในท้องถิ่น

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547: 22) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองซึ่งราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและบริหารกิจการงานให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางเป็นเพียงหน่วยคอยกำกับดูแลให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจการไปด้วยความเรียบร้อย

วุฒิสาร ตันไชย (2547 : 1) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองที่รัฐกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมายมีพื้นที่และประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แม้การปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงานแต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจไปให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจบริหารงานและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในเขตท้องถิ่นของตนเองซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองตนเอง ไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาจากราชการส่วนกลางราชการส่วนกลางเป็นหน่วยคอยกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งการปกครองท้องถิ่นนี้ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนภายในเขตท้องถิ่นของตนเองได้อย่างแท้จริง

2. ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

มีนักวิชาการให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ไว้หลายประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547: 22) ได้จำแนกลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายจากส่วนกลางมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนและมีคณะผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานอย่างเป็นอิสระและมีอำนาจอิสระในด้านการคลังเช่น การจัดเก็บภาษีและหารายได้อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดและจัดทำงบประมาณของตนเอง รวมทั้งมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและมีการบริหารงานของตนเอง ไม่ต้องรอคำสั่งจากราชการบริหารส่วนกลาง ซึ่งองค์กรท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นนี้จะมีบุคลากรของตนเองบริหารงานภายในท้องถิ่นเป็นพนักงานของท้องถิ่นที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณของท้องถิ่นเอง

ประธาน สุวรรณมงคล (2547: 4-5) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย สำหรับการปกครองท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และสามารถก่อกำหนดระบอบกฎหมาย เช่น ทำสัญญา การก่อหนี้ เป็นต้น
2. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ
3. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมาจาก การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสภาเป็นผู้เลือกผู้บริหารหรือคณะบริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ท้องถิ่นใดที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง จะทำให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากและมีความโปร่งใสในการทำงาน ทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การริเริ่มกฎหมาย การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
5. มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย โดยที่รัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด
6. มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้ได้อย่างมีอิสระตามสมควรการปกครองท้องถิ่นที่จะบังเกิดผลดีต่อท้องถิ่นโดยส่วนรวม ต้องมีอำนาจในการจัดหารายได้ภายในท้องถิ่นของตนกล่าวคือ มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บเองได้นอกจากรายได้ของท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
7. มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองท้องถิ่นถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐ และจัดตั้งโดยรัฐมีกฎหมายรับรอง มีใช้องค์กรที่เป็นอิสระเด็ดขาดจากรัฐ ดังนั้น การกำกับดูแลจึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็น ทั้งนี้ การกำกับดูแลจากรัฐ

ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

(โกวิท พวงงาม และ อลงกรณ์ อรรคแสง (2547: 16) ได้เสนอลักษณะสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยว่ามีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นองค์กรในชุมชนที่มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน
2. มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย
3. มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมและสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการวินิจฉัยและกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ
4. มีการจัดองค์กรเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่น และฝ่ายสภาท้องถิ่น
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตาม ตรวจสอบ การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย การเป็นองค์กรในชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายส่วนกลาง มีขอบเขตพื้นที่การปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านการคลัง การจัดเก็บภาษี การหารายได้ตามที่กฎหมายกำหนด การจัดทำงบประมาณด้วยตนเอง รวมถึงการกำหนดนโยบายภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐ และมีการแบ่งองค์กรเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่น และฝ่ายสภาท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกตั้งคณะผู้แทน ซึ่งประกอบด้วยคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2560: 16) ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อดำเนินการมีข้อพิจารณาเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โบราณสถานของท้องถิ่นตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่นๆ การจัดทำถนน สะพาน สวนสาธารณะ เป็นต้น
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิงงานบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการสาธารณสุขในท้องถิ่น สถานสงเคราะห์เด็ก คนชรา คนพิการ การจัดห้องสมุดสำหรับประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

4. เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งสถานธนาอนุบาลการจัดการตลาด การจัดบริการเดินรถ เป็นต้น

5. เป็นงานที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในฐานะที่การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองสถาบันหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย จึงมีหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมการปกครองตนเอง การใช้อำนาจเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น การจราจร การรักษาความสะอาด เป็นต้น

4. เกณฑ์การจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2560: 20) การพิจารณาจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยมีหลักเกณฑ์ทั่วไป ดังนี้

1. เกณฑ์จำนวนประชากร โดยทั่วไปจะมีเกณฑ์ขั้นต่ำของจำนวนประชากรที่จัดตั้งการปกครองท้องถิ่นแต่ละรูปแบบขึ้นมา ซึ่งจะไม่มีการกำหนดไว้ตายตัวว่า ต้องมีประชากรมีพื้นที่เท่าไร ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศที่จะกำหนดโดยยึดหลักว่า การปกครองท้องถิ่นรูปแบบที่จะจัดตั้งขึ้นมาควรมีขีดความสามารถในการให้บริการได้ทั่วถึงและมีคุณภาพได้มาตรฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น

2. เกณฑ์ลักษณะพื้นที่ ถ้าเป็นชุมชนเมืองมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและหนาแน่น มักจะมีการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจำแนกแจกสูง หรือมีการจัดโครงสร้างแบบสองชั้น เช่น ในเขตนครหลวง สำหรับในพื้นที่ชนบทที่ประชาชนอาศัยอยู่กระจัดกระจายการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะไม่มีควมสลับซับซ้อนมาก และมักมีโครงสร้างแบบชั้นเดียว

3. เกณฑ์รายได้ เป็นเกณฑ์ที่มีความสำคัญเพราะจะเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ ความเป็นอิสระในการปกครองตนเองและความสามารถในการให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

4. เจตนาารมณ์และความเห็นของประชาชน เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความพร้อมของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น โดยการจัดตั้งหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น

แนวคิด ทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยนับว่าเป็นการศึกษาระดับรากฐานของชีวิต การเตรียมเด็กให้มีความพร้อมและพัฒนาตามวัยและศักยภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องรับทราบ และดำเนินการเนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นช่วงที่สมองมีอัตราการเจริญเติบโตสูงที่สุด ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ การบริหารการศึกษาปฐมวัย ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542 : 14) การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็กที่มีอายุแรกเกิด จนถึง 5 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพ และการพัฒนาทางสมอง

กรมวิชาการ (2546 : 1) การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ให้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้ และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548: 6) การจัดการศึกษาปฐมวัยตามความหมายที่เป็นสากล จะหมายถึง การจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กแรกเกิด - 5 ปีก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

สรุปการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงห้าขวบ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยการจัดประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับเด็ก และลักษณะนิสัยให้เป็นอย่างดีถูกต้องเหมาะสมตามวัยตามหลักวิชาการ ให้เต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

2. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

3. แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 พัฒนาขึ้นบนแนวคิดหลักสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยถือว่าการเล่นของเด็กเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของสมอง ผ่านสื่อที่ต้องเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยครูจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้หลักสูตรฉบับนี้มีแนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะมีลำดับขั้นตอนลักษณะเดียวกัน แต่อัตราและระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่างๆอาจแตกต่างกันได้ขั้นตอนแรกๆจะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา แต่ละส่วนส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน เมื่อด้านหนึ่งก้าวหน้าอีกด้านหนึ่งจะก้าวหน้าตามด้วยในทำนองเดียวกันถ้าด้านหนึ่งด้านใดผิดปกติจะทำให้ด้านอื่นๆผิดปกติตามด้วย แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกายอธิบายว่าการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กมีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถด้านนั้นก่อน สำหรับทฤษฎีด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคมอธิบายว่า การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความรักและความอบอุ่นเป็นพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่ได้รับความรักและความอบอุ่นจะมีความไว้วางใจในผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง จะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นประชาธิปไตยและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาอธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ รวมทั้งค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ขณะที่เด็กเล่นจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆกันด้วยการเล่นเด็กจะมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกของตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นเด็กควรมีโอกาสเล่น ปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งแวดล้อมรอบตัว และเลือกกิจกรรมการเล่นด้วยตนเอง

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของสมอง สมองเป็นอวัยวะที่มีความสำคัญที่สุดในร่างกายของเรา เพราะการที่มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้นั้นต้องอาศัยสมองและระบบประสาทเป็นพื้นฐานการรับรู้ รับความรู้สึกจากประสาทสัมผัสทั้งห้า การเชื่อมโยงต่อกันของเซลล์สมองส่วนมากเกิดขึ้นก่อนอายุ 5 ปี และปฏิสัมพันธ์แรกเริ่มระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ มีผลโดยตรงต่อการสร้างเซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อ โดยในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต สมองเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการสร้างเซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อขึ้นมามากมาย มีการสร้างไขมันหรือมันสมองหุ้มล้อมรอบเส้นใยสมองด้วย พอลเด็กอายุ 3 ปี สมองจะมีขนาดประมาณ 80 % ของสมองผู้ใหญ่ มีเซลล์สมองนับหมื่น

ล้านเซลล์ เซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อเหล่านี้ยิ่งได้รับการกระตุ้นมากเท่าใด การเชื่อมต่อกันระหว่าง เซลล์สมองยิ่งมีมากขึ้นและความสามารถทางการคิดยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ถ้าหากเด็กขาดการกระตุ้น หรือส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อที่สร้างขึ้นมาก็จะหายไป เด็กที่ ได้รับความเครียดอยู่ตลอดเวลาจะทำให้ขาดความสามารถที่จะเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ส่วนต่างๆ ของ สมองเจริญเติบโตและเริ่มมีความสามารถในการทำหน้าที่ในช่วงเวลาต่างกัน จึงอธิบายได้ว่าการเรียนรู้ ทักษะบางอย่างจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเฉพาะในช่วงเวลาหนึ่งที่เรียกว่า "หน้าต่างของโอกาสการเรียนรู้" ซึ่งเป็นช่วงที่พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูและครูสามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาสิ่งต่างๆ ได้ดีที่สุดในขั้นตอนนี้ ไปแล้วโอกาสนั้นจะฝีกยากหรือเด็กอาจทำไม่ได้เลย เช่น การเชื่อมโยงวงจรประสาทของการมองเห็น และรับรู้ภาพจะต้องได้รับการกระตุ้นทำงานตั้งแต่ 3 หรือ 4 เดือนแรกของชีวิตจึงจะมีพัฒนาการ ตามปกติ ช่วงเวลาของการเรียนภาษาคือ อายุ 3 – 5 ปีแรกของชีวิต เด็กจะพูดได้ชัด คล่องและ ถูกต้อง โดยการพัฒนาจากการพูดเป็นคำๆ มาเป็นประโยคและเล่าเรื่องได้ เป็นต้น

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์ที่วางไว้ ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจและเรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้ต้องปลอดภัยต่อตัวเด็ก และเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ และความต้องการของเด็กที่ หลากหลาย สื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยควรมีสื่อทั้งที่เป็นประเภท 2 มิติและ/ หรือ 3 มิติ ที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรม สื่อภูมิปัญญา ท้องถิ่น สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้ครบทุกด้าน ทั้งนี้ สื่อต้องเอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาท สัมผัสทั้งห้าโดยการจัดการใช้สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยต้องเริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง ภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์และสัญลักษณ์ตามลำดับ

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม เด็กเมื่อเกิดมาจะเป็นส่วนหนึ่งของ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามประเพณี มรดก และความรู้ของบรรพบุรุษ แต่ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ค่านิยมและความเชื่อของบุคคลใน ครอบครัว และชุมชนของแต่ละที่ด้วย บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัว เด็กทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป ครูจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าสังคมและวัฒนธรรมที่ แวดล้อมตัวเด็ก มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ครูควร ต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนา เกิด การเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข เป็น การเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลาย ทางความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรมเช่น ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทย กับประเทศเพื่อนบ้านเรื่องศาสนา ประเทศ พม่า ลาว กัมพูชาก็จะคล้ายคลึงกับคนไทยในการทำบุญ

ตักบาตร การสวดมนต์ไหว้พระ การให้ความเคารพพระสงฆ์ การทำบุญเลี้ยงพระ การเวียนเทียนเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีเข้าพรรษา สำหรับประเทศมาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามจึงมีวัฒนธรรมแบบอิสลาม ประเทศฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากคริสต์ศาสนา ประเทศสิงคโปร์และเวียดนามนับถือหลายศาสนา โดยนับถือลัทธิธรรมเนียมแบบจีนเป็นหลัก เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการเน้นการเตรียมความพร้อมให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ด้วยการจัดประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับเด็ก

4. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

มาณีไชย อีรานูวัฒน์ศิริ (2551 : 1) ตามทฤษฎีพัฒนาการเด็ก สามารถจำแนกพัฒนาการออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่างๆ และการเคลื่อนไหว เคลื่อนที่ไปโดยการใช้อวัยวะกล้ามเนื้อใหญ่ เช่นการนั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด เป็นต้น การใช้สัมผัสรับรู้ และการใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่นการหยิบจับของ การขีดเขียน ปั่น ประดิษฐ์ เป็นต้น
2. ด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ กับตนเอง การรับรู้ รู้จักสังเกต จดจำ วิเคราะห์ การรู้คิด รู้เหตุผล และความสามารถในการแก้ปัญหา ตลอดจนการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถเชิงสติปัญญาในระดับสูง ซึ่งแสดงออกด้วยการใช้ภาษาสื่อความหมาย และการกระทำ ดังนั้น พัฒนาการด้านภาษาและสื่อความหมายกับการใช้ตากับมือประสานกันเพื่อแก้ปัญหา จึงมีความเกี่ยวข้องกันกับพัฒนาการด้านสติปัญญา
3. ด้านจิตใจ อารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รักชอบ โกรธ เกลียด กลัว และเป็นสุข ความสามารถในการแยกแยะ ความลึกซึ้ง และการควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสม เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือต่อตนเอง
4. ด้านสังคม หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น มีทักษะการปรับตัวในสังคม คือ สามารถหาหน้าที่ตามบทบาทของตน ร่วมมือกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักกาลเทศะ สำหรับเด็ก หมายถึง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้พัฒนาการด้านสังคมยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ คุณธรรม และเกี่ยวข้องกันกับพัฒนาการด้านสติปัญญา ทำให้รู้จักแยกแยะความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความสามารถในการเลือกดำรงชีวิตในทางสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย

5. ด้านจิตวิญญาณ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการรู้จักคุณค่าของสิ่งมีชีวิต สิ่งแวดล้อม สุนทรียภาพ วัฒนธรรม และการมีคุณธรรม การรู้จักควบคุมตนเองให้มีความอดทน อดกลั้น มีเมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ เป็นต้น ซึ่งนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดในชีวิตที่ต้งาม หลุดพ้นจากความทุกข์ และการมีสันติสุขในสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัย มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เป็นคนเก่ง และคนดี ที่ครูต้องส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการที่ดีทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งพัฒนาคุณธรรม และเสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสม เพราะเด็กในวัยนี้ถือเป็นวัยทองของชีวิต เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ รับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย จะต้องศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการต่างๆ เพื่อให้มีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

5. นโยบายการศึกษาปฐมวัย

ในการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น นโยบายทางการศึกษาถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานนำไปปฏิบัติและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและแนวทางต่างๆ ในการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

1. แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาคนทุกด้าน เพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเอง และก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย ในการพัฒนาดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องดำเนินการตั้งแต่เยาว์วัย ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1.1 แนวนโยบาย พัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

1.2 เป้าหมาย เด็กปฐมวัยอายุแรกเกิดถึงห้าปี ทุกคนได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา

1.3 กรอบการดำเนินงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา และการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนารากฐานพัฒนาการของทุกชีวิตอย่างเหมาะสม

2. แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545-2559) จัดระบบบริหารและการจัดการทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมี

ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน หรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชน

2.1 ภารกิจจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.3 เป้าหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

- 1) เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 3) จัดการศึกษาปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้
- 4) ดำเนินการและหรือส่งเสริม สนับสนุน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตร บุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จริยธรรม และสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยได้ตามที่ต้องการและเหมาะสม

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาฉบับนี้ ได้ตราขึ้นตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อใช้เป็นกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ โดยส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพทางการศึกษาแก่บุคคล โดยเฉพาะการจัดการศึกษาปฐมวัยที่พระราชบัญญัติได้กำหนดการจัดการศึกษาในมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก

ดังนี้

- 1) มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา
- 4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
- 6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

4. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

4.1 หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตาม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วย ปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของ พัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพโดยมีหลักการดังนี้

- 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย
ทุกคน
- 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และ
วัฒนธรรมไทย
- 3) ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมี
ความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนที่เพียงพอ
- 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติ
ตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
- 5) สร้างความรู้ ความเข้าใจและประสานความร่วมมือในการพัฒนา
เด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4.2 การจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 แบ่งเป็น 2

หลักสูตร ได้แก่

- 1) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จัดขึ้นสำหรับ
พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก เพื่อใช้เป็นแนวทางการอบรมเลี้ยงดู
และส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล

(1) จุดหมาย

การพัฒนาการเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการ
ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถความสามารถ ความ
สนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนี้

(1.1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรงและมีสุขภาพดี

(1.2) สุขภาพจิตดีและมีความสุข

(1.3) มีทักษะชีวิตและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัวและอยู่

ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

- (1.4) มีทักษะการใช้ภาษาสื่อสาร และสนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ
- (2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์
- (2.1) พัฒนาการด้านร่างกาย
- (2.1.1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี
- (2.1.2) ใช้อวัยวะของร่างกายได้ประสานสัมพันธ์กัน
- (2.2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ
- มีความสุขและแสดงอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย
- (2.3) พัฒนาการด้านสังคม
- (2.3.1) รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม
- (2.3.2) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- (2.4) พัฒนาการด้านสติปัญญา
- (2.4.1) สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
- (2.4.2) สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว

รอบตัว

2) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

(1) จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และเมื่อมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

- (1.1) มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
- (1.2) มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม
- (1.3) มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- (1.4) มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

(2) มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน 12 มาตรฐาน ประกอบด้วย

(2.1) พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย 2 มาตรฐานคือ
 มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
 มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้
 อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

(2.2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย 3 มาตรฐานคือ
 มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
 มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และ
 การเคลื่อนไหว

มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
 (2.3) พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย 3 มาตรฐานคือ
 มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียง
 มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และ
 ความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติ
 ตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2.4) พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐานคือ
 มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
 มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการ
 เรียนรู้

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
 มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมี
 ความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ เหมาะสมกับวัย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้
 สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีทิศทางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด ความชำนาญ
 และนำไปพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการครบทุกด้าน ดังนั้นนโยบายที่ดีควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด
 การศึกษาปฐมวัย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของ
 สถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สถานศึกษาควรแจ้ง
 ผลการดำเนินงาน การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญให้ผู้ปกครองได้รับทราบเพื่อป้องกันข้อขัดแย้งต่างๆ
 ที่อาจเกิดขึ้น

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และนักวิชาการได้กล่าวถึงการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้อย่างหลากหลายซึ่งผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอ ดังนี้

กระทรวงมหาดไทย (2551: 4-54) กำหนดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้การดูแลและพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน จึงแบ่งงานที่จะต้องปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ครอบคลุมลักษณะงาน 5 ด้าน ต่อไปนี้

1. งานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมายระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ แบ่งการบริหารจัดการเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านกานบริหารบุคคล

2. งานบุคลากร มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

2.1 สรรหา หรือจัดจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวนตามความจำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น หัวหน้าศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ผู้ทำความสะอาด โดยใช้หลักเกณฑ์การสรรหาตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงนส่วนท้องถิ่นกำหนด ยกเว้นกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด ให้คณะกรรมการบริหารเป็นผู้พิจารณาสรรหาและให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จ้าง

2.2 กำหนดจำนวนอัตรากำลังบุคลากร และเงินเดือนค่าจ้าง ค่าตอบแทนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

- (1) ผู้ดูแลเด็ก กำหนดจำนวนเป็นสัดส่วนต่อเด็กเล็ก 1 : 20 คน หากมีเศษตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ให้เพิ่มผู้ดูแลเด็กอีก 1 คน
- (2) ผู้ประกอบอาหาร กำหนดจำนวนได้ตามความจำเป็น เหมาะสมตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) ผู้ทำความสะอาด กำหนดได้ตามขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- (4) กำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สิทธิ หรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามกฎหมายบัญญัติไว้

(5) กำหนดการจัดชั้นเรียนห้องละไม่เกิน 20 คน หากมีเศษเกิน 10 คน ให้จัดเพิ่มได้อีก 1 ห้อง

2.3 จัดทางงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน
สวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่กฎหมายบัญญัติ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร

2.4 กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ และทะเบียนประวัติบุคลากร

2.6 นิเทศ อบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการหน้าที่ความ
รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

3. งานอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยให้ถือปฏิบัติดังนี้

3.1 ด้านอาคารสถานที่

ที่ตั้ง สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และ
ต้องไม่อยู่ในพื้นที่ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ
มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกัน
อุปนิสัยต่างๆ ตามมาตรฐานความจำเป็นและความเหมาะสม

จำนวนชั้นของตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับ
จากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุปนิสัยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นตาม
ความเหมาะสม และความสูงของตัวห้อง ไม่ควรน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

ทางเข้า-ออก จากตัวอาคาร ต้องมีความเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็ก
ออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใดๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า-
ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้น ควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

ประตูหน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาดและ
จำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และมีความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80 เซนติเมตร
นับจากพื้น ให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู-หน้าต่าง ไม่ควรมี
สิ่งกีดขวางใดๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

พื้นที่ใช้สอยต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และ
เพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร
และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย โดยเฉลี่ย
ประมาณ 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้ พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็น
ห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้พื้นที่
เดียวกันแต่ต่างเวลา และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ ตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่
ดังนี้

บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก อากาศ
ถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2 ตารางเมตร

ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดภัยไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป อุปกรณ์เครื่องนอนต่างๆ มีความสะอาด โดยนำไปปิดฝุ่น ตากแดดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่ม สำหรับเด็กแต่ละคนโดยเขียนหรือปักชื่อไว้ ไม่ใช่ร่วมกัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค หมั่นตรวจตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่างๆ มารบกวนในบริเวณพื้นที่สำหรับการนอน

บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก ควรออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้รวมกลุ่มและแยกกลุ่มย่อยในกิจกรรมการเรียนรู้อิสระ การเล่นสร้างสรรค์หรือการอ่านหนังสือเล่นต่อแ่งไม้ที่ต้องการมุมเงียบ และมีพื้นที่สำหรับการเล่นที่เลอะหรือเปียก ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก โดยมีวัสดุอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และมีอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทสะดวก โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร และมีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะอาด และความปลอดภัยเป็นหลัก

บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟันในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมีส่วนที่แสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก และพื้นไม่ลื่น

ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อเด็ก 10-12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และพื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรไกลจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกจากตัวอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่ให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็ก

ห้องเอนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหาร การนอน คำนึงถึงความสะดวก และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียว ต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานได้

บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูล จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอกตัวอาคาร โดยมีจำนวนและขนาดเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน บันได ควรมีความกว้างแต่ละช่วง ไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นมีราวและลูกกรงตั้งไม่เกิน 17 เซนติเมตร เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ควรมีระดับความสูง และขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

3.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

(1) ภายในอาคาร

(1.1) แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง ให้อำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียด และมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

(1.2) เสียง ต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกินไป (ระหว่าง 60-80 เดซิเบล) อาคารควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

(1.3) การถ่ายเทอากาศ ควรมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศ และมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม สำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

(2) ภายนอกอาคาร

(2.1) รั้ว ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า-ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร

(2.2) สภาพแวดล้อมและมลภาวะ ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม ไม่ปล่อยให้แหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค

(2.3) พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่นๆ ได้ ก็ควรปรับใช้บริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ โดยต้องให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

(2.4) ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร และควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

3.3 ด้านความปลอดภัย

(1) มาตรการป้องกันความปลอดภัย

(1.1) ติดตั้งระบบอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

(1.2) ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

(1.3) ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่น และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

(1.4) หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่าย หรือแหลมคม หากเป็นไม้ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือเหลี่ยมคม

(1.5) จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก

(1.6) ใช้วัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

(1.7) ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก ในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

(1.8) มีระบบการล็อคประตูในการเข้า-ออกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่ เปิด-ปิด ได้ ควรมีการตั้งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด-ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้ ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนาโรค และมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย

(1.9) มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

(1.10) เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูง และขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง

(2) มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

(2.1) มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

(2.2) มีการฝึกอบรมบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติเหตุ และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

(2.3) มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่างๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้ทันทีที่ กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือไว้สำหรับการปฐมพยาบาลติดประจำไว้ในที่เปิดเผย

(2.4) มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กประจำไว้ กรณีต้องการเด็กไปพบแพทย์

4. งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

4.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- (1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- (2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- (3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- (4) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- (5) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และการรักการออกกำลังกาย
- (6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- (7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- (8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- (9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- (10) มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- (11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

(12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

4.2 คุณลักษณะตามวัย

เป็นความสามารถตามวัย หรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ซึ่งคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก มีดังนี้

(1) พัฒนาการด้านร่างกาย

อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้ เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น

อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง เดินขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปร่างสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระฉับกระเฉง ไม่ชอบอยู่เฉย

อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสองข้าง ขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้ก้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

(2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ความรู้สึก ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจ และได้รับคำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

(3) พัฒนาการด้านสังคม

อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้ รู้จักรอคอย

อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้

อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่จักไหว้ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

(4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

อายุ 3 ปี ได้แก่ สำรวจสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่างๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม อะไร สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย

อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น รู้จักใช้คำถาม ทำไม

อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ้ง สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ-สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20

4.3 การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ การเล่นเกมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวม และอย่างต่อเนื่อง เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการ และผลผลิต จัดประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

4.4 การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

(1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

(2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

(3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

(4) กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

5. งานการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการ ดังนี้

5.1 จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้นำให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

5.2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน

5.3 มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่างๆ ได้ โดยการประชาสัมพันธ์ อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือ แผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก

5.4 มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันต่างๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว

5.5 จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.6 จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ปกครองของเด็กที่จะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.7 จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่างๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำกับดูแลการบริหารงานเชิงนโยบายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กฤษฎา สภา (2553 : 39 - 41) ได้สรุปมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐาน ออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานด้านบุคลากร และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากร ซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาทิ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหารและ ผู้ทำความสะอาด เป็นต้น โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมี คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น

2. มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

2.1 ด้านอาคารสถานที่ตั้งสถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต้องมีมาตรการป้องกันภาวะภัยต่างๆ ตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

2.2 จำนวนชั้นของอาคาร ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้นหากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามความเหมาะสม และความสูงของตัวห้อง ไม่ควรมีน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

2.3 ทางเข้า – ออก และประตูหน้าต่างต่างๆ ทางเข้า ออก จากตัวอาคาร ต้องมีความเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุ หรือเหตุร้ายแรงใด ๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า – ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้น ควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

2.4 ประตู – หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80 เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู – หน้าต่าง ๆ ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใดๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

2.5 พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วมและที่พักรของเด็กป่วย พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลาย แต่มีข้อจำกัดของพื้นที่

ด้านสิ่งแวดล้อมภายในอาคาร

1. แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก และไม่ควรรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

2. เสียง เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกิน (ระหว่าง 60-80 เดซิเบล) อาคารควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

3. การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศที่เหมาะสม สำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

ภายนอกอาคาร

1. ควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า – ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร

2. สภาพแวดล้อมและมลภาวะ ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่นหรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

3. พื้นที่เล่นกลางแจ้ง จัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะได้ ก็ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทนโดยต้องให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

4. ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ของระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

ด้านความปลอดภัย

1. มาตรการป้องกันความปลอดภัย

2. ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายใน

อาคาร

3. ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

4. ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนด

จะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

5. หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่ายหรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่เสี้ยนไม้ หรือแหลมคม
6. จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้อยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก
7. ใช้วัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ – ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมี หรือน้ำยา ทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก
8. ไม่มีหลุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคมมีระบบการลือคประตูในการเข้า – ออกนอกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่เปิด – ปิดได้ ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด-ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้
9. ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค และมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย
  - 9.1 มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก
  - 9.2 เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูงขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก ปฐมวัยให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง
10. มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน
  - 10.1 การฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง
  - 10.2 มีการฝึกอบรมบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก
  - 10.3 มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่างๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงที
  - 10.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กประจำไว้ กรณีอาจต้องพาเด็กไปพบแพทย์
3. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็ก

เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน
4. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชน

แนวทางการดำเนินงานด้านมาตรฐานการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชน

ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

4.1 จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้นำให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

4.3 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน

4.4 มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้โดยการประชาสัมพันธ์ทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก ฯลฯ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553: 3 -57) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ เพื่อที่จะสามารถดำเนินงานในการพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม สำหรับมาตรฐานดังกล่าว ได้รวบรวมและจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็น 6 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ความรับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐาน และคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องโดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งแบ่งด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภท ดังนี้

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง
- 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนตาม

พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยรับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่าง ๆ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมการศาสนา

การบริหารจัดการ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชนและสำนักงานการ

ประถมศึกษาแห่งชาติ ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมการศาสนาให้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนระดับประถมศึกษาในศาสนสถานตามหนังสือคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ นร 0107/ว 20522 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2551 ดังนี้

2.1 กรณีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เลือกรูปแบบการบริหารจัดการแบบที่ 1 ให้มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการศูนย์ทั้งหมด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 กรณีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเลือกรูปแบบการบริหารจัดการแบบที่ 2 และ 3 ให้เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นกำหนด ทั้งในด้านการ บริหารงาน บุคลากร งบประมาณ และวิชาการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กสามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารงานการบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคคล ไว้อย่างชัดเจน

2. ด้านบุคลากร

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นจะต้องมีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ ได้กำหนด คุณสมบัติของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก ออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ/พนักงานครูส่วนท้องถิ่น และกรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1.1 กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ/พนักงานครูส่วนท้องถิ่น
คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่า ปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือปฐมวัย หรือ ทางอื่นที่ ก.ท. กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้ และ

2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยของท้องถิ่น ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้างหรือหน่วยงาน ซึ่งระบุถึงลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน และ

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

2.1.2 กรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณสมบัติการคัดเลือกและแต่งตั้งตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4/ว61 ลงวันที่ 10 มกราคม 2551 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นด่วนมาก ที่ มท 0893.4/ว476 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2551 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ มท 0893.4/1612 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552 และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากรและการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน งานธุรการ การเงินและพัสดุ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายโดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงานและวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2) วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทุกด้าน อย่างต่อเนื่อง
- 3) จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการวัดผลประเมินผล
- 4) จัดทำภาระงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 5) ประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 6) เป็นผู้แทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกิจการทั่วไปและประสานเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 7) นิเทศ ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ของ

ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก

8) จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง

9) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.2 ครูผู้ดูแลเด็ก

กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ/พนักงานครูส่วนท้องถิ่น คุณสมบัติเฉพาะ
สำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา ทุกสาขาวิชาเอก หรือ
ทางอื่นที่ ก.ท. กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้

2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็ก
ปฐมวัยของท้องถิ่น ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้าง
หรือหน่วยงาน ซึ่งระบุถึง ลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน และ

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

กรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณสมบัติ
การคัดเลือกและแต่งตั้งตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนด บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ
ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนปฏิบัติงานทาง
วิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

1) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ของ
ผู้เรียนด้วย วิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) จัดอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์และคุณลักษณะตามวัย

3) ปฏิบัติงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

5) ปฏิบัติงานความร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6) อบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด

7) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

8) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

9) จัดทำวิจัยในชั้นเรียน

10) จัดหา/ผลิตสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน

11) จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล

12) ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ชุมชน

13) พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผู้เรียน

- 14) จัดให้มีการประเมินพัฒนาการผู้เรียน
- 15) จัดระบบธุรการในชั้นเรียน
- 16) รวบรวมผลงานรายงานผลการปฏิบัติงานตามลำดับ
- 17) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งมีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด และระเบียบ หนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สถานภาพเป็นพนักงานจ้างทั่วไป/พนักงานจ้างตามภารกิจ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) สนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานร่วมกับครูผู้ดูแลเด็ก
  - 2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยของท้องถิ่น ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้างหรือหน่วยงาน ซึ่งระบุถึงลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน และ
  - 3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
- กรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณสมบัติการคัดเลือกและแต่งตั้งตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนด

2.4 คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามประกาศคณะกรรมการกลาง พนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด และระเบียบ หนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สถานภาพเป็นพนักงานจ้างทั่วไป/พนักงานจ้างตามภารกิจ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

1. ธุรการ/การเงิน/พัสดุ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
  - 1) ทำหน้าที่ธุรการ การเงิน และพัสดุของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามระเบียบ หนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
  - 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ผู้ประกอบการ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
  - 1) ประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ถูกอนามัย ตามหลักโภชนาการ สำหรับเด็ก เล็ก แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีสุขภาพดีไม่เป็นโรคติดต่อ จัดสถานที่ประกอบอาหาร และเครื่องครัวให้ สะอาดเป็นระเบียบ มีการจัดเก็บขยะถูกสุขลักษณะ
  - 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. ภารโรง มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ทำความสะอาด รักษาความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยดูแลซ่อมแซม บำรุงรักษาอาคารสถานที่ และทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้และมีความปลอดภัยสำหรับเด็กเล็ก ใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ยามรักษาความปลอดภัย มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ดูแลรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน บุคลากร และเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทหน้าที่

2.5 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้แก่ นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรองนายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายการกำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1) กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างยั่งยืน

2) สนับสนุนงบประมาณด้านบุคลากร สื่อ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ การพัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งคุณภาพครู

3) ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดกิจกรรมสานสายใยรักเพื่อเสริมสร้างความรักความอบอุ่นใน ครอบครัว

4) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือของบุคลากรในศูนย์และเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

5) ระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

6) กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

2.6 หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้แก่ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษา และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) นำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ

- 2) สำนวจความต้องการของชุมชน ในการจัดตั้ง ย้าย/รวม ยุบเลิก และดำเนินงาน ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากร สถานที่ตามฐานะการคลังของแต่ละท้องถิ่น
- 4) ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 5) จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 6) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อ เสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงนาม
- 7) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 8) จัดทำระเบียบว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเสนอผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นชอบและลงนาม
- 9) กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร สื่อ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ วัสดุครุภัณฑ์ และการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง
- 10) นิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และรายงานผลพร้อมข้อเสนอให้ ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าด้านบุคลากร หมายถึง การกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกสุขนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ดังนี้

3.1 ด้านอาคารสถานที่

3.1.1 ที่ ตั้ง

1. สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรอยู่ในพื้นที่ที่มีขนาดเหมาะสมและไม่อยู่ในพื้นที่อาจเสี่ยงอันตราย เช่น บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมีหรือสารพิษ ฌาปนกิจสถานมลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุตามมาตรฐานความจำเป็นและเหมาะสม

2. ไม่ควรอยู่ใกล้ถนน หรือใกล้ทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่งทกมีความจำเป็นต้องสร้างให้ห่างจากแนวถนนไม่น้อยกว่า 20 เมตร และมีรั้วป้องกันอันตราย

3. พื้นที่ก่อสร้างควรเป็นพื้นที่ที่สามารถรับน้ำหนักอาคารได้อย่างปลอดภัยและเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

3.1.2 จำนวนชั้นของอาคาร

อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเป็นอาคารชั้นเดียว หากเป็นอาคาร 2 ชั้นต้องมีมาตรการป้องกัน อุบัติเหตุ อุบัติภัย และอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น และความสูงของห้องจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

1) ทางเข้า-ออกตัวอาคาร

ทางเข้า-ออกจากตัวอาคาร มีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุ หรือภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ

2) ประตู-หน้าต่าง

ประตู-หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง ความสูงของขอบหน้าต่าง ควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้น และหน้าต่างมีความกว้างและความสูงไม่น้อยกว่า 1 เมตร เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจนไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

3) บันได

ไม่ลาดหรือชันเกินไปควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.5 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นตอนมีลูกกรงและราวบันได มีขนาดเหมาะสมกับมือเด็กและระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ เช่น ปิดกั้นช่องบันไดและช่องลูกกรง บันได (ช่องที่เป็นช่วงอันตรายอยู่ระหว่าง 9-23 เซนติเมตร)

3.1.3 พื้นที่ใช้สอยภายใน

พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วน จากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย เฉลี่ยพื้นที่ใช้สอย 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน หากไม่สามารถแยกเป็นแต่ละห้องได้ อาจจัดรวมเป็นห้อง

อเนกประสงค์ โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลาและปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ตามความเหมาะสม และ ข้อจำกัดของพื้นที่ โดยมีแนวทางดังนี้

1. บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก

อากาศถ่ายเทได้ สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดโปร่ง ไม่มีเสียงรบกวนและแสงสว่างไม่จ้า เกินไป
- 1.2 อุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาดนำไปปิดฝุ่นตากแดดอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- 1.3 ที่นอน ผ้าปูที่นอน หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม มีสภาพดีและมีเฉพาะเด็กแต่ละคน ทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้วยการซักหรือผึ่งแดด เพื่อลดการแพร่ของเชื้อ โรค
- 1.4 ตรวจสอบตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่าง ๆ มารบกวนในบริเวณพื้นที่ สำหรับ นอน

2. บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก สภาพพื้นที่ทุกห้องต้องไม่ลื่นและไม่ชื้น ควรเป็นพื้นไม้หรือวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ทำความสะอาดง่าย และอยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่ เสมอ จัดวางสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น ตุ๊กตา เป็นระเบียบ และมีการยึดติดกับผนังหรือพื้นอย่างมั่นคง ในกรณีนี้

3. ห้องส้วมสำหรับเด็กต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็กโดยเฉลี่ย 1

ที่ต่อเด็ก 12 คน โถส้วมต้องมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นลงได้ง่ายห้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก พื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจและมีส่วนสูงที่สามารถเห็น เด็กได้จากภายนอก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีไม่สามารถทำห้อง ส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็ก แยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

4. ห้องอเนกประสงค์ สำหรับใช้กิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหาร การนอน คำนึงถึงความสะดวก และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมหากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูง จากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.00 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

5. การกำจัดสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ จัดเก็บในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำออกไปทิ้งภายนอกอาคารทุกวัน

3.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

3.2.1 ภายในอาคาร

3.2.1.1 แสงสว่าง

ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา ไม่ควรให้เด็ก อยู่ในห้องที่ใช้แสง สว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมี ผลถึงฮอร์โมนการเติบโต ของเด็ก

- 1) เสียง เสียงต้องอยู่ในระดับไม่ดังเกินไป อาคารควรตั้งอยู่ใน บริเวณที่ระดับเสียงเหมาะสม
- 2) การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของ หน้าต่าง ประตู และช่องลม รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจก หรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องมีเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม บริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเขตห้ามสูบบุหรี่ตามกฎหมาย

3.2.2 ภายนอกอาคาร

3.2.2.1 รั้ว

ควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็กและควรมี ทางเข้า-ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

3.2.2.2 สภาพแวดล้อมและมลภาวะ

ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่ง อบายนุช ฝุ่นละออง หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และ การจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรคโดยเฉพาะต้อง กำจัดสิ่ง ปฏิกูลทุกวัน

3.2.2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง

ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตาราง ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่ เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทนโดยมีพื้นที่ตาม เกณฑ์กำหนดหรือ อาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมเช่น ในบริเวณ ลานวัด หรือใน สวนสาธารณะในกรณีที่นำเด็กออกไปเล่นนอกศูนย์จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและ การดูแลอย่างใกล้ชิด เป็นสำคัญ โดยให้เด็กมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมงในแต่ละวัน

3.2.2.4 ระเบียบ

ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หากมีที่นั่งตามระเบียง ต้องกว้าง ไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร กรณีที่มี อาคารสูง 2 ชั้นขึ้นไป ควรมีลูกกรงกันเพื่อความปลอดภัยของเด็ก นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพ ความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานให้ปลอดภัยสำหรับเด็กอยู่เสมอ

3.3 ด้านความปลอดภัย

3.3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

3.3.1.1 ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟ ภายในบริเวณ อาคาร

3.3.1.2 ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่องต่อพื้นที่ 150 ตารางเมตร และย่นดับเพลิง ติดตั้งสูงจากพื้นถึงหัวถัง ไม่เกิน 1.50 เซนติเมตร

3.3.1.3 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมี ฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อ พ่วง

3.3.1.4 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำด้วยวัสดุ แดกหักง่ายหรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือเหลี่ยมคม

3.3.1.5 จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับปฐมพยาบาลวางไว้อยู่ใน ที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก

3.3.1.6 จัดให้มีวัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วมที่มีลักษณะลื่น และ เก็บสารจำพวก เคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก วัสดุกันลื่นที่ใช้ในห้อง น้ำ-ห้องส้วม ต้องทำ ความสะอาดสม่ำเสมอ

3.3.1.7 ไม่มีหลุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัว อาคาร รวมทั้ง ไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

3.3.1.8 มีระบบการ ล็อคประตูในการเข้า-ออก นอกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่ เปิด-ปิด ได้ ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัวและที่ประกอบ อาหาร ควรมีประตูเปิด-ปิด ที่ ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้

3.3.1.9 ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค เช่น มุ้งลวด ฯลฯ และ มีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย

3.3.1.10 มีตู้หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคงมี ความสูงขนาดที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก สำหรับสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก นั้นควรจัดแยกให้พ้น มือเด็ก

3.3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.3.2.1 มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

3.3.2.2 บุคลากรได้รับการอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นการป้องกัน

อุบัติเหตุและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

3.3.2.3 มีโทรศัพท์และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการ

ต่าง ๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันที่

กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลประจำไว้

3.3.2.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็ก

3.3.2.5 มีมาตรการในการรับ-ส่งเด็ก อย่างเป็นระบบ

3.3.2.6 มีแผนและแนวทางปฏิบัติ กรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้อง

ดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน

สรุปด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยได้ว่า งานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ต้องเอาใจใส่ เป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะคำนึงถึงความปลอดภัยแล้ว ควรคำนึงถึงความพอเพียง ความสะอาด และบรรยากาศที่ดีในการจัดกิจกรรม

4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี เป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เด็กเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู และได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย และความสามารถของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

- 1) เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา)
- 2) เพื่อพัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณลักษณะ และสมรรถนะตามวัย โดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย
- 3) เพื่อส่งเสริมให้เด็กเล็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ
- 4) เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กเล็กตามบริบท และวัฒนธรรมของชุมชน สังคมในท้องถิ่น
- 5) เพื่อส่งเสริมความรัก เอื้ออาทรของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสังคม

ท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังต่อไปนี้

4.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี หมายถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการ ของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่ต่อตนเองและสังคม

4.2 หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเอง

ตามลำดับขั้น ของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการดังนี้

4.2.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย

ทุกประเภท

4.2.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย

4.2.3 พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย

4.2.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมี

คุณภาพและมีความสุข

4.2.5 ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา

ในการพัฒนาเด็ก

การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยยึดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาขึ้นมาจากการสำรวจความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น โดยการศึกษาเอกสารท้องถิ่นและงานวิจัย มาประกอบเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

4.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

4.3.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2 ปี

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) ใช้อวัยวะของร่างกายได้ประสานสัมพันธ์กัน
- 3) มีจิตใจร่าเริงเบิกบาน แสดงออกทางอารมณ์
- 4) รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 5) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 6) ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
- 7) สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

4.3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3-5 ปี

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4) มีคุณธรรม จริยธรรม
- 5) ชื่นชมและกล้าแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
- 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นไทย
- 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 10) มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

4.4 คุณลักษณะตามวัย

4.4.1 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 2 ปี

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย
  - 1.1 วิ่งคล่องขึ้นแต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที
  - 1.2 เดินถอยหลังได้
  - 1.3 เดินขึ้นลงบันไดได้เองโดยวางเท้าทั้ง 2 ข้างบนบันไดขั้นเดียว
  - 1.4 สลับเท้าขึ้นบันไดได้เมื่ออายุย่าง 3 ปี

- 1.5 หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย
- 1.6 จับดินสอแท่งใหญ่ ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ

- 2.1 แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยคำพูด
- 2.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย
- 2.3 มีความเป็นตัวของตัวเอง

3) พัฒนาการด้านสังคม

- 3.1 เล่นร่วมกับคนอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น
- 3.2 เริ่มรู้จักเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น
- 3.3 พยายามช่วยตัวเองในเรื่องการแต่งตัว
- 3.4 รู้จักขอและเริ่มรู้จักให้
- 3.5 เริ่มรู้จักรอคอย มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

- 4.1 มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3-5 นาที
- 4.2 ชอบดูหนังสือภาพ
- 4.3 ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง
- 4.4 สนใจค้นคว้า สำรวจสิ่งต่าง ๆ
- 4.5 เริ่มประโยคคำถาม อะไร
- 4.6 สนใจสิ่งรอบตัว
- 4.7 วางของซ้อนกันได้ 4-6 ชั้น
- 4.4.2 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 3 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย

- 1.1 และลำตัว
- 1.2 เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- 1.3 เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้

2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ

- 2.1 แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- 2.2 ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
- 2.3 กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดขึ้นน้อยลง

3) พัฒนาการด้านสังคม

- 3.1 รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง

3.2 ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)

3.3 เล่นสมมติได้

3.4 รู้จักรอคอย

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

4.1 สำรวจสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้

4.2 บอกชื่อของตนเองได้

4.3 ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

4.4 สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้

4.5 สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ

4.6 ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองและแสดงท่าทางเลียนแบบได้

4.7 รู้จักใช้คำถาม อะไร

4.8 สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่ายๆ

4.9 อยากรู้ อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

4.4.3 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 4 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย

1.1 กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้

1.2 รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง

1.3 เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้

1.4 เขียนรูปลี่เหลี่ยมตามแบบได้ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้

1.5 กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย

2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ

2.1 แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์

2.2 เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น

2.3 ชอบทำทนายผู้ใหญ่

2.4 ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

3) พัฒนาการด้านสังคม

3.1 แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง

3.2 เล่นร่วมกับคนอื่นได้

3.3 รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง

3.4 แบ่งของให้คนอื่น

3.5 เก็บของเล่นเข้าที่ได้

พจนานุกรมศัพท์ โศก วิชา

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

- 4.1 จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้
- 4.2 บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- 4.3 พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำแนะนำ
- 4.4 สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
- 4.5 สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างสร้างสรรค์โดยมี

รายละเอียดเพิ่มขึ้น

4.6 รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

4.4.4 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 5 ปี

คล่องแคล่วและมั่นคง

1) พัฒนาการด้านร่างกายสามารถปฏิบัติกิจกรรมทางด้านร่างกายได้อย่าง

2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ

2.1 แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม

2.2 ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น

2.3 ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

3) พัฒนาการด้านสังคม

3.1 ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

3.2 เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้

3.3 มีมารยาทในสังคมที่ตงามมีจิตอาสา

4) พัฒนาการด้านสติปัญญาสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นและ

สร้างสรรค์งานตามศักยภาพ

4.5 การจัดประสบการณ์

4.5.1 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 2 ปี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่น และทำกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ได้พัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1) หลักการจัดประสบการณ์ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

(1) เลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพที่ดีและปลอดภัย

(2) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วยวาจาและท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร

(3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการ

และพัฒนาการของเด็ก

- (4) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก
- (5) ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- (6) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

- 4.5.2 แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี ดังนี้
- 1) ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจของเด็ก
- 2) สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ และความมั่นคงทางอารมณ์
- 3) จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เลือก ลงมือกระทำและเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น
- 4) เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กอย่างหลากหลาย
- 5) จัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาดปลอดภัยเหมาะสมกับเด็ก
- 6) ใช้การสังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- 7) ให้ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

4.6 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 3-5 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก อายุ 3-5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นทำกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

- 4.6.1 หลักการจัดประสบการณ์
- 1) จัดประสบการณ์ผ่านการเล่นและทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง
- 2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และ
เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

5) ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

4.6.2 แนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมกับ
วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2) จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ

4) จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในบรรยากาศที่อบอุ่นมี
ความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้

6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่
หลากหลายและอยู่ในบริบทของชุมชนนั้น ๆ

7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้
ชีวิตประจำวัน ตลอดจน สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การ
เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8) จัดประสบการณ์ให้เด็กที่มีการวางแผนล่วงหน้า และแผนที่เกิดจาก
สภาพจริง

9) นำชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์

10) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคลใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาเด็กเล็กการวิจัยในชั้นเรียน

4.7 การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรแบ่งออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

4.7.1 ด้านหลักสูตร

หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็น 2 ระดับ

1. ระดับอายุ 2 ปี

2. ระดับอายุ 3-5 ปี

โดยหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทาง
สังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็ก
เล็ก

ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1) ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และ

เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและ ท้องถิ่น

2) จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์สาระการเรียนรู้รายปีการจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ทั้งนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจกำหนดหัวข้ออื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษา แต่ละแห่ง

3) การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของ หลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ การประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดี เพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อ ตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมี การปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชนและ ท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกัน จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมาย มาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์

2) โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย

2.1) สาระการเรียนรู้รายปี

2.2) ระยะเวลาเรียน

3) การจัดประสบการณ์

4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้

6) การประเมินพัฒนาการเด็ก

7) การบริหารจัดการหลักสูตร

8) อื่น ๆ

4.7.2 ด้านการจัดประสบการณ์/การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบเป็นการช่วยให้ครูผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะต้องทำกิจกรรมอะไรเมื่อใดและอย่างไร โดยมีหลักการจัด และขอขยายกิจกรรมประจำวันดังนี้

4.7.2.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและ ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

วัย 2 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 5 นาที

วัย 3 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 8 นาที

วัย 4 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกิน 20 นาที

3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้ เวลาประมาณ 40-60 นาที

4) กิจกรรมมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคลกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่ เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนักเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

4.7.2.2 ขอบข่ายการจัดกิจกรรมประจำวัน

สำหรับเด็กอายุ 2 ปี

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 2 ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐาน การเรียนรู้และการพัฒนา ทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดกิจกรรมควรจัดให้ สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กตามวัย โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวัน และการเล่นของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย ดังนี้

1) การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี เป็นกิจกรรมที่สร้าง เสริมสุขนิสัยที่ดีในเรื่องการ รับประทานอาหาร การนอน การทำความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย ตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีใน การดูแลสุขภาพอนามัยและการแสดงมรรยาทที่สุภาพ นุ่มนวล แบบไทย

2) การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้น

การรับรู้ผู้เรียน ประสาท สัมผัสทั้ง 5 ในการมองเห็น การได้ยินเสียง การลิ้มรส การไต่กลิ่น และการสัมผัสจับต้องสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในด้านขนาด รูปร่าง ความยาว สี น้ำหนัก และผิวสัมผัส เช่น การเล่นเกมที่มีพื้นผิวแตกต่างกัน เป็นต้น

3) การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา เป็นกิจกรรมที่

ฝึกความแข็งแรงของ กล้ามเนื้อ นิ้วมือให้พร้อมที่จะหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือและตา เช่น ร้อยลูกปัด เล่นพลาสติก สร้างสรรค์เล่นหยอดบล็อกรูปทรงกลอง ตอกหมุดโยนรับลูกบอล ตักน้ำหรือทรายใส่ภาชนะ เป็นต้น

4) การเคลื่อนไหวและการทรงตัว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการ

ใช้กล้ามเนื้อแขนกับขา มือกับนิ้วมือ และส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วน โดยการจัดให้เด็ก เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ตามความสามารถของวัย เช่นคว่ำควาน ยืน เดิน เล่นนิ้วมือ เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายตามเสียงดนตรี วิ่งไล่จับ ปีนป่ายเครื่องเล่นสนาม เล่นชิงช้า ม้าโยก ลากจูงของเล่นมีล้อ ชี้อักษรยานสามล้อ เป็นต้น

5) การส่งเสริมด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม

การเล็งดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็ก

เกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีความสุข เช่น อุ้ม โอบกอด ตอบสนองต่อความรู้สึกที่เด็กแสดงออก เป็นต้น

6) การส่งเสริมทักษะทางสังคม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็ก

ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น แบ่งปันรู้จักรอคอย เป็นต้น

7) การส่งเสริมทักษะทางภาษา เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้

เปล่งเสียงเลียนเสียงพูดของผู้คน เสียงสัตว์ต่าง ๆ รู้จักชื่อเรียกของตนเอง ชื่อพ่อแม่หรือผู้คนใกล้ชิด และชื่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนรู้จักสื่อความหมายด้วยคำ พูดและท่าทาง เช่น ชี้อักษรและสอนให้รู้จักชื่อเรียกสิ่งต่าง ๆ จากของจริง เล่า นิทานหรือร้องเพลงง่าย ๆ ให้ฟัง เป็นต้น

8) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็ก

ได้ แสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง เช่น ชีตเขียนวาดรูปเล่นบทบาทสมมุติ ทำกิจกรรมศิลปะ เล่นของเล่นสร้างสรรค์ เป็นต้น

สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

1) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของ

กล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี ฯลฯ

2) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรง

ของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อมใช้อุปกรณ์ศิลปะเช่นสีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3) การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ

ชื่อเสียง ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดย สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4) การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี

แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จัก ระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่ายทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลงของส่วนรวมเก็บของเข้าที่ เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

5) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด

สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวิจัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

6) การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร

ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลาย ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการ

อ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนา

ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ

รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะ และดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการให้
ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตาม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเล่นบทบาทสมมุติในมุมเล่นต่าง ๆ
เล่นน้ำ

เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

4.7.3 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ในระดับเด็กเล็กนั้นไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดใน
รูปแบบกิจกรรมบูรณาการให้เด็ก เรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบ
ทุกด้าน บรรลุจุดหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการ
เขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.7.3.1 จุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

- 1) เพื่อให้ผู้สอนวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่าง
เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- 2) เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมมา
ประจำวันให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนด

4.7.3.2 การทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร
ผู้สอนควรดำเนินตามขั้นตอน ต่อไปนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และ
เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง/ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียด จนเกิดความ
เข้าใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้ บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษา
เอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ข้อมูล
พัฒนาการเด็ก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 2) วิเคราะห์หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ความสัมพันธ์
ของมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ของเด็กอายุ 2-5 ปี
ผู้สอนต้องวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2-5 ปีเพื่อ
นำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้
- 3) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรปฐมวัย
ส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญและส่วนที่เป็นสาระ
ที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์
- 4) กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอน

จะต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องใช้ สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์ สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้จัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยคือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้ หน่วยการจัดประสบการณ์ตามความสนใจของเด็ก โดยพิจารณาข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา ตัวเด็ก สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประกอบ ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

5) จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบการบูรณาการร่วมกับสาระการเรียนรู้ ระดับท้องถิ่น สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ 3 วิธี

5.1 เด็กเป็นผู้กำหนด

5.2 ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด

5.3 ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

6) เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ ผู้สอนนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลัก การศึกษาปฐมวัย

6.1 นำหน่วยการจัดประสบการณ์มากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ เมื่อได้หน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนกำหนดรายละเอียด สาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นเป็นสาระที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดในเนื้อหาให้

6.2 สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็ก ผู้สอนจะสนทนากับเด็ก เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในหัวเรื่อง นั้นมากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม และผู้สอนควรตรวจสอบหลักสูตรเพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่เด็ก ควรเรียนรู้ในหน่วยหรือหัวเรื่องนั้น ๆ

6.3 เขียนแผนการจัดประสบการณ์ เมื่อได้ข้อบ่งชี้สาระที่เด็กต้องการรู้และสาระที่ผู้สอนคิดว่าเด็กควรรู้เพิ่มแล้ว ผู้สอนต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ในเด็กแต่ละกลุ่มอายุ ที่ผู้สอนรับผิดชอบประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิดสื่อ กิจกรรม และการประเมิน

4.7.4 ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้

สื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอน สื่อเป็นตัวกลาง นำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจได้ง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และการค้นพบด้วยตนเอง

แนวทางการดำเนินการใช้สื่อ

- 1) ใช้สื่อที่เป็นของจริง สื่อธรรมชาติ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) ใช้สื่อจากแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่อย่างหลากหลาย ทั้งที่บ้าน
ศูนย์ฯ ชุมชน
- 3) ใช้สื่อที่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวเด็ก
- 4) ใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย
อารมณ์
- 5) จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยบูรณาการผ่านการเล่น และเน้นให้เด็ก
เกิดการเรียนรู้ ด้วยการกระทำโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า
- 6) ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ระบุไว้ใน
แผนการจัด ประสบการณ์
- 7) บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้สู่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 8) เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ซีดีรอม วิดีทัศน์
- 9) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก โดยร่วมจัดหาสื่อ

4.7.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล

ให้ครอบคลุมถึงการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประเมินผล ส่งเสริม
ความสามารถให้ประเมินผลอย่างถูกต้อง จัดให้มีการวัดและประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่
กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 2-5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้าน
ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วน
หนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วาง
แผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรการ
ประเมินพัฒนาการควรวัดหลัก ดังนี้

- 1) ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
- 2) ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
- 3) สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรม
ประจำวัน
- 4) ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและ
จัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
- 5) ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้ง

ใช้แหล่งข้อมูล หลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้วิธีการทดสอบ สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 2-5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

4.7.6 ด้านการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นงานที่ครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสอดคล้องกับหลักสูตรฯ การใช้วิธีการนิเทศ สามารถทำได้หลากหลาย ทั้งนี้ต้องปฏิเสธสม่ำเสมอและเป็นระบบ

4.7.7 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นงานวิจัยที่มุ่งพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนาพฤติกรรม ของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนด ในหลักสูตรหรือสังคมคาดหวัง ซึ่งดำเนินการโดยครูผู้ดูแลเด็กหรือดำเนินการร่วมกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้เรียน โดยส่งเสริมให้

ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาค เรียนละ 1 เรื่อง

4.7.8 ด้านโภชนาการ

การดำเนินงานโภชนาการใช้แนวทางการดำเนินงานโภชนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมอนามัย ซึ่งงานโภชนาการที่สำคัญมี 2 ส่วนคือ การจัดอาหารสำหรับเด็กเล็ก และการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับอาหารตามวัยที่เหมาะสมและเพียงพอส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กเป็นพื้นฐาน ของการมีสุขภาพที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยส่งเสริมให้เด็กได้รับอาหารครบ 5 หมู่ รวมทั้งน้ำดื่ม สะอาด และสารอาหารที่จำเป็น ดังนี้

4.7.8.1 อาหารหลัก 5 หมู่

ประเทศไทย แบ่งอาหารชนิดต่าง ๆ ที่รับประทานเป็น 5 หมู่เพื่อเป็นแนวทางง่ายๆ ที่ใช้แนะนำการรับประทานอาหารว่าควรกินให้ครบ 5 หมู่ โดยอาหารในหมู่เดียวกัน สามารถกินทดแทนกันได้ เพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารต่าง ๆ ครบถ้วนและเพียงพอเพื่อการมีภาวะโภชนาการที่ดี อาหาร 5 หมู่ ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 เนื้อสัตว์ ไข่ นม และถั่วเมล็ดแห้ง อาหารหมู่นี้ให้สารอาหารโปรตีนเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้ง วิตามิน และแร่ธาตุ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการสร้างเซลล์กล้ามเนื้อ เนื้อเยื่อกระดูก ภูมิคุ้มกันต้านโรค ฮอโมน เอนไซม์ และใช้เป็น แหล่งพลังงานของร่างกาย เมื่อร่างกายได้รับสารอาหารคาร์โบไฮเดรตและไขมันไม่เพียงพอ

หมู่ที่ 2 ข้าว แป้ง เผือก มัน และน้ำตาล อาหารหมู่นี้ให้สารอาหารคาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการ ให้พลังงานแก่ร่างกาย เช่น ทำให้เดิน

ไปไหนมาไหนได้ ทำงานได้ ถ้ารับประทานอาหารพวกนี้ในปริมาณ มากเกินความต้องการของร่างกาย สารอาหารคาร์โบไฮเดรตก็จะถูกเปลี่ยนไปอยู่ในรูปไขมันและสะสมใน ร่างกาย

หมู่ที่ 3 ผักต่างๆ เช่น ผักบุง ตำลึง คენห่า ฟักทอง ถั่วฝักยาว ฯลฯ

หมู่ที่ 4 ผลไม้ต่าง ๆ เช่น กล้วย ส้ม มะละกอ มะม่วง สับปะรด ขนุน ฝรั่ง
 ลางสาด ฯลฯ ผักและผลไม้ เป็นแหล่งของสารอาหารจำพวกวิตามิน และ แร่ธาตุ เช่น วิตามิน บี 2
 วิตามินบี 6 กรดโฟลิก วิตามินซี วิตามินเอ วิตามินอี โปแตสเซียม แมกนีเซียม ทองแดง และ
 แคลเซียม มี หน้าที่หลักในการช่วยให้อวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายทำงานได้ตามปกติ และชะลอความ
 เสื่อมของร่างกาย นอกจากนี้ ผักและผลไม้ยังอุดมไปด้วยเส้นใยอาหารและสารพฤกษเคมี ซึ่งอาจช่วย
 ป้องกันโรคมะเร็งบางชนิดได้

หมู่ที่ 5 ไขมันต่าง ๆ เช่น ไขมันจากสัตว์และไขมันจากพืช

อาหารหมู่นี้ให้สารอาหารไขมัน ซึ่งมีหน้าที่หลักในการให้พลังงานที่ใช้ ประจำวันและยังเป็นพลังงาน
 สะสมที่ร่างกายสามารถนำมาใช้เมื่อจำเป็น ถ้าเรากินอาหารที่มีสารอาหาร ไขมันมากเกินความ
 ต้องการของร่างกาย จะถูกเก็บสะสมในรูปไขมันตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมทั้ง เป็นบริเวณหน้า
 ท้องและสะโพก

4.7.8.2 เด็กปฐมวัยควรได้ดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอทุก 45 นาทีเพื่อให้สมอง
 สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

4.7.8.3 การปรุงอาหารต้องใช้เครื่องปรุงที่มีส่วนประกอบของไอโอดีน
 ด้วยทุกครั้ง เช่น เกลือ ไอโอดีน น้ำปลาไอโอดีน

4.7.8.4 ใน 1 สัปดาห์ควรจัดอาหารให้มีธาตุเหล็กประมาณ 1-2 มื้อ

4.7.8.5 สารอาหารที่จำเป็นสำหรับเด็ก

สารอาหารหลักที่เด็กต้องการ คือ คาร์โบไฮเดรตและไขมันซึ่งเป็น
 สารอาหารที่ให้ พลังงานและโปรตีนเป็นสารอาหารที่ช่วยในการเจริญเติบโตและเสริมสร้างเนื้อเยื่อ
 เราจะได้โปรตีนจากเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ไข่ นม และถั่วเมล็ดแห้ง เด็กเล็กมีความต้องการพลังงานและ
 สารอาหารต่อน้ำหนักตัว มากกว่าผู้ใหญ่ หากได้รับพลังงานไม่เพียงพอ ร่างกายจะนำโปรตีนไปใช้เป็น
 พลังงาน ทำให้โปรตีนไม่ถูก นำไปใช้ในเรื่องการเจริญเติบโต ทำให้เด็กเตี้ย แคระแกร็น และอาหาร
 สำหรับเด็กควรมีไขมันเป็น ส่วนประกอบในปริมาณที่พอเหมาะเพื่อให้ได้รับกรดไขมันที่จำเป็น
 นอกจากนั้นยังมีสารอาหารอื่น ๆ ที่มี ความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเด็กได้แก่

1) แคลเซียม แร่ธาตุที่สำคัญที่ช่วยในการสร้างกระดูกและฟันให้แข็งแรง
 และ ยังมีหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการทำงานของระบบประสาท กล้ามเนื้อรวมทั้งกล้ามเนื้อหัวใจ

การแข็งตัวของเลือดเมื่อมีบาดแผล วัยเด็กเป็นวัยที่ร่างกายต้องการแคลเซียมมาก เนื่องจากมีภาวะสร้างกระดูกมากช่วยให้มีการสะสมแคลเซียมในกระดูกมากขึ้น แหล่งอาหารที่มีแคลเซียมมาก ได้แก่ นม เนยแข็ง ปลาเล็กปลาน้อย ปลากระป๋อง กุ้งฝอย เต้าหู้ ผักใบเขียว

2) ไอโอดีน เป็นแร่ธาตุที่สำคัญ เพราะถ้ามีการขาดในหญิงตั้งครรภ์จะทำให้เด็กที่เกิดมามีสติปัญญาด้อย โดยอาหารที่เป็นแหล่งของไอโอดีน ได้แก่ อาหารทะเล คือ ปลา ปู กุ้ง หอย ปลาหมึก และเกลือเสริมไอโอดีน โดยใช้ในการปรุงอาหาร

3) วิตามินเอ มีหน้าที่ในการเสริมสร้างเนื้อเยื่อและระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย แหล่งอาหารของวิตามินเอ ได้แก่ ตับ ผักใบเขียว และผักที่มีสีเหลือง เช่น ผักบุ้ง ตำลึง ฟักทอง แครอท ส่วนในผลไม้ได้แก่ มะละกอสุก มะม่วงสุก นอกจากสารอาหารต่าง ๆ ที่จำเป็นตามข้างต้นแล้ว ยังได้รับสารอาหารอื่น ๆ เช่น วิตามิน 1 วิตามิน 2 วิตามินบี 6 วิตามินบี 12 กรดโฟเลต รวมทั้งแร่ธาตุ ฟอสฟอรัส โซเดียม โปแทสเซียม สังกะสี

4.7.8.6 การติดตามผลการดำเนินงานโภชนาการ

หลังจากที่ให้คำแนะนำกับพ่อแม่/ผู้ปกครองเด็ก และดำเนินการส่งเสริมภาวะโภชนาการหรือแก้ไขปัญหาแล้ว จะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานนั้น เพื่อดูว่าวิธีการส่งเสริมภาวะ โภชนาการหรือแก้ไขปัญหานั้นได้ผลเป็นอย่างไร

- 1) ในกรณีที่เด็กมีการเจริญเติบโตดี ติดตามโดยชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงตามปกติ
- 2) ในกรณีที่เด็กอยู่ในระดับเสี่ยง ต่อการขาดอาหาร (น้ำหนักค่อนข้างน้อย ค่อนข้างเตี้ย ค่อนข้างผอมหรือเสี่ยงต่อภาวะอ้วน (เริ่มอ้วนหรืออ้วน) ให้ติดตามโดยการชั่งน้ำหนักทุกเดือนและวัดส่วนสูงทุก 3 เดือน เมื่อชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูงแล้ว นำน้ำหนักส่วนสูงมาจุดลงในกราฟฯ ทั้ง 3 ตัวชี้วัด เพื่อดูว่า

2.1 เด็กมีแนวโน้มการเจริญเติบโตเป็นอย่างไร

2.2 ภาวะโภชนาการเปลี่ยนแปลงหรือไม่

เด็กอาจมีภาวะโภชนาการเหมือนเดิม แต่เส้นการเจริญเติบโตของเด็กเปลี่ยนแปลงให้ ดูด้วยว่า เปลี่ยนไปในทิศทางดีขึ้น เท่าเดิม หรือแย่ลง (รายละเอียดดูในหัวข้อแปลผล และแจ้งผล) ในกรณีที่ เส้นทางการเจริญเติบโตของเด็กเปลี่ยนแปลงดีขึ้น แสดงว่า การกินอาหารดีแล้ว หรือวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ดีแล้ว ให้ทำต่อไป ในกรณีที่เส้นการเจริญเติบโตของเด็กไม่เปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแปลงไปในทางแย่ ลง แสดงว่าการกินอาหารของเด็กยังไม่เพียงพอ หรือวิธีการแก้ปัญหานั้น ยังไม่ดีต้องปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ไข ใหม่

4.7.9 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ /โครงการที่ส่งเสริมผู้เรียน)

1) กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันปีใหม่
วันสำคัญทางศาสนา ฯลฯ

2) โครงการต่างๆ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.7.10 ด้านการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้โดยใช้มาตรฐานการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐาน และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ได้ว่าด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัย ซึ่งครอบคลุมถึง การศึกษาหลักสูตร การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้การจัดการและผลิตสื่อตลอดจนการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดประสบการณ์การนิเทศติดตามและประเมินผล และการบริหารงานซึ่งไม่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ได้แก่ ด้านโภชนาการ ฯลฯ

5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่างชุมชน

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่เด็กเล็ก ที่จะทำให้มีการสานเสริม การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม จนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของ การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่ มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องที่จะทำ

ให้เกิดความพร้อมใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กให้ก้าวหน้าต่อไป บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษาและ สโมสรสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ดังนี้

5.1 ด้านวิชาการ

- 1) ให้คำแนะนำปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก
- 2) ให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรม เช่น ศึกษา แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา เด็กให้กับผู้ปกครองและครู
- 3) ให้คำแนะนำหรือมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ภายในศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน ท้องถิ่น ทั่วราชอาณาจักร

5.2 ด้านอาคารสถานที่

- 1) ร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก อาคาร
- 2) ร่วมให้การเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินภายในอาคารศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก

5.3 ด้านงบประมาณ

ระดมทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์กิจกรรมศึกษา เรียนรู้นอกสถานที่ อาหารเสริม อาหารว่าง อุปกรณ์กีฬา และอื่น ๆ ในการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.4 ด้านบุคลากร

- 1) ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงานและการพัฒนา บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2) ร่วมในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดูแลความปลอดภัย เด็กเล็กภายในศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก

5.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชนได้ ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน
- 2) จัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง

- 3) จัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง
- 4) จัดให้มีมุมเรียนรู้ผู้ปกครอง
- 5) จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ
- 6) จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการนวัตกรรมสื่อการเรียน

และผลงานเด็ก

- 7) ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นนั้น ๆ
- 8) เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่สาธารณะเช่น ตลาดวัด สวนสาธารณะ

ฯลฯ

- 9) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการชุมชนเกี่ยวกับอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์

บุคลากร

การให้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่นอกเหนือจากการให้การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถเป็น แหล่งเรียนรู้และให้บริการด้านต่างๆ แก่ชุมชนได้ ดังนี้

- 1) ด้านอาคารสถานที่

พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนหรือ ประชาชนภายในท้องถิ่น ในวันสำคัญต่าง ๆ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

- 2) ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อ ประโยชน์ของชุมชน หรือประชาชน

- 3) ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านวิชาการ สารสนเทศหรือ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชนในการค้นคว้าศึกษาต่าง ๆ

- 4) ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการแก่ประชาชน หรือชุมชนในท้องถิ่น โดยให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือครูผู้ดูแลเด็ก เป็นวิทยากรในการเผยแพร่ความรู้ในการอบรม เลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

- 5) ด้านการให้บริการสาธารณะ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการให้บริการ สาธารณะแก่ชุมชน หรือประชาชนได้ ตามบริบทหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น

- 6) การส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากชุมชน

- 6.1 การสนับสนุนวัสดุ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่าง ๆ

ชุมชน สามารถให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านวัสดุสื่อ การเรียนการสอนและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในท้องถิ่น

6.2 บริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

ชุมชน สามารถบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ รวมทั้งการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6.3 ให้ความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชน หรือจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ

ชุมชน สามารถให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้แก่บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือผู้มีความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ มาถ่ายทอดความรู้เพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6.4 ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ชุมชน สามารถให้การสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้โดยให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่าง ๆ โดยให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้จากสถานที่จริง

6.5 ให้ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ชุมชน สามารถให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าได้ว่า ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึงการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านวิชาการด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้นการดำเนินงาน

6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่าง ครบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและ ผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งใน ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดระดับภาค โดยมีวัตถุประสงค์และแนว ทางการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็ก เล็ก
- 3) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6.2 แนวทางปฏิบัติงาน

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2) จัดทำแผนงาน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ
- 3) ส่งแผนงานและปฏิทินงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ
- 4) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 5) ดำเนินการตามแผนงานและปฏิทินงานที่กำหนดไว้
- 6) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด หมายเหตุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปรับปรุงแบบ และกิจกรรมภายใต้ความร่วมมือได้ตาม บริบทของแต่ละท้องถิ่น

6.3 การส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานผู้จัดการศึกษาปฐมวัยมีบทบาทหน้าที่ในการ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามศักยภาพ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และการ พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
- 2) ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่าย
- 3) ประเมินผลการพัฒนา
- 4) สนับสนุนให้บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีขวัญกำลังใจใน การปฏิบัติหน้าที่

6.4 การจัดตั้งเครือข่ายระดับต่าง ๆ

ชั้นที่ 1 การวางแผน

- 1) วางแผนงานในการสร้างเครือข่าย
- 2) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
  - 2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 2.2 สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ
  - 2.3 สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด
  - 2.4 สถานีอนามัย
  - 2.5 โรงพยาบาล
  - 2.6 ศาสนสถาน
  - 2.7 สถาบันการศึกษาต่าง ๆ
  - 2.8 ชมรม/สมาคม ต่างๆ ฯลฯ
- 3) ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสร้างเครือข่าย
- 4) จัดตั้งชมรม คณะกรรมการชมรม คณะทำงานหรือคณะกรรมการที่จะเป็น

ทีมงานพร้อม กำหนดภารกิจหน้าที่ และกลไกในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และกิจกรรมต่าง ๆ โดยทีมงานควรประกอบด้วย

- 4.1 ผู้นำเครือข่าย
- 4.2 หัวหน้าศูนย์ฯ
- 4.3 ผู้ดูแลเด็กดีเด่น
- 4.4 ครูผู้ดูแลเด็ก
- 4.5 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
- 4.6 เจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัยในพื้นที่
- 4.7 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่
- 4.8 ภูมิปัญญาในพื้นที่
- 4.9 ผู้ปกครอง
- 4.10 ผู้นำทางศาสนา

- 5) วางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น
  - 5.1 จัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็ก
  - 5.2 ศึกษาดูงาน
  - 5.3 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
  - 5.4 นิเทศศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติงานตามแผน

ขั้นที่ 3 ประเมินผลการดำเนินงาน

1) ประเมินผลการดำเนินงานในรอบปีของแต่ละฝ่ายแต่ละทีมงานที่แบ่งภาระงานไว้

2) รวบรวมผลการประเมิน ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข เพื่อเสนอทีมงาน คณะทำงาน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนา

นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการสร้างเครือข่าย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ทางด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย สร้างความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก และความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2555 : 2 - 3) ได้กำหนดมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือพื้นฐานในระบบการประกันคุณภาพ คือ การประกันคุณภาพภายในที่หน่วยปฏิบัติหรือศูนย์เด็กเล็กจะได้นำไปใช้ในการประเมินการดำเนินงานของหน่วยงานเองด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก
2. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. คุณภาพเด็ก

วาสินี อินทร์งาม (2557 : 38 - 39) ได้สรุปมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ดังนี้

2.1 ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า - ออก และประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่นๆ เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อมและมลภาวะ เป็นต้น

2.3 ด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

3. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก เป็นต้น

4. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุน ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น เป็นต้น

ดวงใจ เกื้อหนุน (2558 : 67) ได้สรุปมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐาน ออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กสามารถดำเนินงานการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการซึ่งประกอบด้วย การบริหารงานการบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคคล ไว้อย่างชัดเจน

2. ด้านบุคลากร

เป็นการกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่

เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกสุขนิสัย ให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ งานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ต้องเอาใจใส่ เป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะคำนึงถึงความปลอดภัยแล้ว ควรคำนึงถึงความพอเพียง ความสะอาด และบรรยากาศที่ดีในการจัดกิจกรรม

4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัย ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษาหลักสูตร การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดทาและผลิตสื่อ ตลอดจนการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดประสบการณ์การนิเทศติดตามและประเมินผล และการบริหารงานซึ่งไม่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ได้แก่ ด้านโภชนาการ ฯลฯ

5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน

เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านวิชาการด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้นการดำเนินงาน

6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย สร้างความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก และความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

เพลินพิศ เล็กประโคน (2558 : 30 - 31) ได้สรุปมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐาน ออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กสามารถดำเนินงานการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการซึ่งประกอบด้วย การบริหารงานการบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคคล ไว้อย่างชัดเจน

2. ด้านบุคลากร

เป็นการกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกสุขนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ งานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ต้องเอาใจใส่ เป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะคำนึงถึงความปลอดภัยแล้ว ควรคำนึงถึงความพอเพียง ความสะอาด และบรรยากาศที่ดีในการจัดกิจกรรม

4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัย ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษาหลักสูตร การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดทาและผลิิตสื่อ ตลอดจนการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดประสบการณ์การนิเทศติดตามและประเมินผล และการบริหารงานซึ่งไม่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ได้แก่ ด้านโภชนาการ ฯลฯ

5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน

เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านวิชาการด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้นการดำเนินงาน

6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย สร้างความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก และความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจกรรมเยาวชน, สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2558 : 16)

ได้สรุปมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐาน ออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่เหมาะสม มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน และมีการพัฒนาครู/ผู้ดูแลเด็กและบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการศึกษาโดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐาน หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหารงานแบบ

มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานและเป้าหมายชัดเจน และมีการตรวจสอบและถ่วงดุลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องตามระบบวงจรคุณภาพ PDCA หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดระบบบริหารและสารสนเทศของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยเน้นจุดเด่นที่สะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประเมินคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน

2. ด้านบุคลากร

ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) หัวหน้า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรมจริยธรรมมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ 2) ครู/ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรมมีวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมายพัฒนาตนเอง มีครูและบุคลากรสนับสนุนเพียงพอ 3) ครู/ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

3. ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย

ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ 2 ด้าน ได้แก่

3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทรัพยากร และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียน ลานกิจกรรม สนามเด็กเล่น วัสดุ ครุภัณฑ์ เพียงพอ มีการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษา มีสื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ และนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษา มีสภาพแวดล้อม พื้นที่สีเขียว และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา

3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดห้องเรียน ห้องพิเศษ พื้นที่สีเขียว สนามเด็กเล่นและสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีและใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ 2 ด้าน ได้แก่

4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น การจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมพัฒนาวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ส่งเสริมการศึกษา/วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์ ติดตามผลและใช้ผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ มีการบันทึก การรายงานผลและการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และนำผลไปปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

4.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ จัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีศิลปะและการเคลื่อนไหว จัดกิจกรรมสืบสาน วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทยอย่างสร้างสรรค์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ 2 ด้าน ได้แก่

5.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความร่วมมือระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา

สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนา วิธีการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้และบริการชุมชน และมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

5.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความร่วมมือระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันการศึกษา

องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนา วิธีการเรียนรู้ในชุมชนผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและมีส่วนร่วมสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษา หมายถึง ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีส่วนร่วมสนับสนุนในการจัดและพัฒนาการศึกษา

จากการศึกษาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์กรส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551 : 4-54)	กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2553 : 3 -57)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 14-15)	วาติณี อินทร์งาม (2557)	ดวงใจ เกื้อหนุน (2558)	กฤษณา สะภา (2553)	เพ็ญพิศ เล็กประโคน (2558 : 30 - 31)	รวม
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
2. ด้านบุคลากร	✓	✓			✓		✓	4
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
5. ด้านการมีส่วนร่วมการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย		✓			✓		✓	3

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไปมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมายระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ แบ่งการบริหารจัดการเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านกานบริหารบุคคล

2. ด้านบุคลากร มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

2.1 สรรหา หรือจัดจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวนตามความจำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น หัวหน้าศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ผู้ทำความสะอาด โดยใช้หลักเกณฑ์การสรรหาตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด ยกเว้นกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด ให้คณะกรรมการบริหารเป็นผู้พิจารณาสรรหาและให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จ้าง กำหนดจำนวนอัตรากำลังบุคลากร และเงินเดือนค่าจ้าง ค่าตอบแทนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

2.2.1 ผู้ดูแลเด็ก จำนวนกำหนดเป็นสัดส่วนต่อเด็กเล็ก 1 : 20 คน หากมีเศษตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ให้เพิ่มผู้ดูแลเด็กอีก 1 คน

2.2.2 ผู้ประกอบอาหาร กำหนดจำนวนได้ตามความจำเป็น เหมาะสมตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.3 ผู้ทำความสะอาด กำหนดได้ตามขนาดของศูนย์พัฒนานำเด็กเล็ก

2.2.4 กำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สิทธิ หรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามกฎหมายบัญญัติไว้

2.2.5 กำหนดการจัดชั้นเรียนห้องละไม่เกิน 20 คน หากมีเศษเกิน 10 คน ให้จัดเพิ่มได้อีก 1 ห้อง

2.3 จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร เช่น เงินเดือน ค่าจ้างค่าตอบแทนสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่กฎหมายบัญญัติ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร

2.4 กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ และทะเบียนประวัติบุคลากร

2.6 นิเทศ อบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยให้ถือปฏิบัติดังนี้

3.1 ด้านอาคารสถานที่

1) ที่ตั้ง สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันอุปถัมภ์ต่างๆ ตามมาตรฐานความจำเป็นและความเหมาะสม

2) จำนวนชั้นของตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามความเหมาะสม และความสูงของตัวห้อง ไม่ควรมีน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

3) ทางเข้า-ออก จากตัวอาคาร ต้องมีความเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใดๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า-ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้น ควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

4) ประตู-หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และมีความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80 เซนติเมตร นับจากพื้น ให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู-หน้าต่าง ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใดๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

5) พื้นที่ใช้สอยต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย โดยเฉลี่ยประมาณ 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้ พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะหรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ ตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

5.1) บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดภัยไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป อุปกรณ์เครื่องนอนต่างๆ มีความสะอาด โดยนำไปปิดฝุ่น ตากแดดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่ม สำหรับเด็กแต่ละคนโดยเขียนหรือปักชื่อไว้ ไม่ใช้ร่วมกัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค หมั่นตรวจตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่างๆ มารบกวนในบริเวณพื้นที่สำหรับการนอน

5.2) บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก ควรออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้รวมกลุ่มและแยกกลุ่มย่อยในกิจกรรมการเรียนรู้อิสระ การเล่นสร้างสรรค์หรือการอ่านหนังสือเล่นต่อแท่งไม้ที่ต้องการมุมเงียบ และมีพื้นที่สำหรับการเล่นที่เลอะหรือเปียก ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก โดยมีวัสดุอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และมีอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

5.3) บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทสะดวก โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

5.4) บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

5.5) บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร และมีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะอาด และความปลอดภัยเป็นหลัก

5.6) บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟันในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมีส่วนสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก และพื้นไม่ลื่น

6) ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อเด็ก 10-12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และพื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรถูกปิดกั้นจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่ให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็ก

7) ห้องเอนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหาร การนอน คำนึงถึงความสะอาด และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียว ต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานได้

8) บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูล จะต้องมียพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอกตัวอาคาร โดยมีจำนวนและขนาดเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน บันได ควรมีความกว้างแต่ละช่วง ไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นมีราวและลูกกรงต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ควรมีระดับความสูง และขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

3.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

ภายในอาคาร

- แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา ไม่ควร

ให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียด และมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

- เสียง ต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกินไป (ระหว่าง 60-80 เดซิเบล) อาคารควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

- การถ่ายเทอากาศ ควรมีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศ และมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม สำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

ภายนอกอาคาร

- รั้ว ควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า-ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร

- สภาพแวดล้อมและมลภาวะ ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม ไม่ปล่อยให้แหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค

- พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสสมตรงกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่นๆ ได้ ก็ควรปรับใช้บริเวณที่ร่วมแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ โดยต้องให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

- ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร และควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

3.3 ด้านความปลอดภัย

1. มาตรการป้องกันความปลอดภัย

- ติดตั้งระบบอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

- ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

- ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่น และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

- หลีกเลี้ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่าย หรือแหลมคม หากเป็นไม้ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือเหลี่ยมคม
  - จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้อยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก
  - ใช้วัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก
  - ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก ในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม
  - มีระบบการล๊อคประตูในการเข้า-ออกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่ เปิด-ปิด ได้ ควรมีการตั้งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด-ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้ ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค และมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย
  - มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก
  - เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูง และขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง
2. มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน
- มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติภัยอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง
  - มีการฝึกอบรมบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติภัย และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก
  - มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่างๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้ทันที กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือไว้สำหรับการปฐมพยาบาลติดประจำไว้ในที่เปิดเผย
  - มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กประจำไว้ กรณีอาจต้องการเด็กไปพบแพทย์

4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและ

ประสานสัมพันธ์กัน

- 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 5) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และการรักการออก

กำลังกาย

- 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 10) มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

2. คุณลักษณะตามวัย

เป็นความสามารถตามวัย หรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ

ซึ่งคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก มีดังนี้

1) พัฒนาการด้านร่างกาย

- อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้ เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น
- อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง เดินขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระทบกระเด้ง ไม่ชอบอยู่เฉย
- อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสองข้าง ขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ความรู้สึก ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจ และได้รับคำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

- อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมสอดคล้องกับ

สถานการณ์อย่างเหมาะสม เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

- อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

3) พัฒนาการด้านสังคม

- อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้ รู้จักรอคอย
- อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้
- อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่จกไหว้ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

- อายุ 3 ปี ได้แก่ สำรวจสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ สนใจนิทาน และเรื่องราวต่างๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่างๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม อะไร สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย
- อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น รู้จักใช้คำถามทำไม
- อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ-สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20

3. การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมิหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ การเล่นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวม และอย่าง

ต่อเนื่อง เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการ และผลผลิต จัดประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

แนวทางการจัดประสบการณ์

จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ตรงกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ในรูปแบบบูรณาการให้เด็กได้เริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน ผู้อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกันเด็ก ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ และจัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

4. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

- 1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน
- 2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที
- 3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที
- 4) กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน มีความครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

5) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยยะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

6) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่น สัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว

7) การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนอง

8) การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทากิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

9) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กพัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษา นอกสถานที่ประกอบการ หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และในการทากิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

10) การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

11) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้

กิจกรรมศิลปะ และดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่างๆ

5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการ ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้นำให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ
2. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน
3. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่างๆ ได้ โดยการประชาสัมพันธ์ อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือ แผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก
4. มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันต่างๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว
5. จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
6. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ปกครองของเด็กที่จะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
7. จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่างๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำกับดูแลการบริหารงานเชิงนโยบายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

1. ประวัติความเป็นมา

เป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่มีบทบาทภารกิจสำคัญ ในการส่งเสริมสนับสนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษาแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง และการบริหารจัดการเพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ

2. วิสัยทัศน์

เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นแหล่งผลิตอาหารพลังงานทดแทนสำคัญ และเป็นสังคมคุณภาพที่พร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

3. พันธกิจ

3.1 พัฒนาระบบส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง

3.2 ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ระดับจังหวัด และตอบสนองความต้องการของประชาชนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย

3.3 พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถทำงานแบบมืออาชีพ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3.4 พัฒนาระบบการบริหารงบประมาณและการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

3.5 ส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการจัดบริการสาธารณะภายใต้หลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี

3.6 พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานและระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพ

3.7 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพคน ให้คนไทยทุกคน ได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะประกอบอาชีพ และความมั่นคงในการดำรงชีวิต เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัวชุมชนและสังคมไทย

3.8 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้อง กับทิศทางการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

4. ยุทธศาสตร์

4.1 สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง อย่างถ่องแท้ยึดถือระเบียบกฎหมาย ในการปฏิบัติ มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

4.2 สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกเข้าใจเจตนารมณ์ในการปกครองตนเอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเข้ามามีส่วนร่วมและตรวจสอบ การบริหารกิจการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นทุก ๆ ขั้นตอน

4.3 สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตัดสินใจในการบริหารกิจการต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มีอิสระในการคิด การวางแผน การพึ่งตนเอง และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ให้การบริการสาธารณะที่ดี มีมาตรฐาน และสร้างความประทับใจให้แก่ประชาชน ตลอดจน มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

5. ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งหมดจำนวน 389 แห่ง มีครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 1,396 คน มีเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 14,744 คน ใน 21 อำเภอ (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ. 2559) การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีปัญหาในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เกิดความสับสนในด้านนโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ เช่น เกิดปัญหาในด้านคุณภาพและมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กยังไม่เข้าใจและมีความรู้ในการพัฒนาในเรื่องรูปแบบการบริหาร การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เท่าที่ควร งบประมาณด้านการจัดการศึกษายังจัดสรรได้ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และการขาดแคลนครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ ผู้บริหารยังขาดการศึกษารูปแบบ การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การศึกษาระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างหลากหลายและทั่วถึง และได้พันธกิจ 7 ประการ คือ 1) จัดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) สร้างโอกาสให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้เข้าศึกษาในระดับปฐมวัยทุกคน 3) สร้างและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณธรรม จริยธรรม และได้รับการเตรียมความพร้อมในพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา 4) สร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้และระบบสารสนเทศโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 5) สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม 6) ส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน และ 7) พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับหลักการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กฤษฎณา สะภา (2553) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วน ตำบลตะโก อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กองค์การบริหารส่วนตำบลตะโก จากการพัฒนาการดำเนินงาน ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การนิเทศ พบว่า ด้าน บุคลากรและการบริหารจัดการ ผู้บริหารคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองเด็ก และผู้ดูแล เด็ก มีความรู้และเข้าใจการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้จัดทำเป็นนโยบาย จัดทำ แผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สนับสนุนงบประมาณการบริหารจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัด โครงสร้างในการบริหารงาน กำหนดบทบาทหน้าที่คณะกรรมการให้ชัดเจน ด้านอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อม ปรับปรุงอาคารสถานที่ภายในห้องเรียนและนอกโดยให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ มีการจัดมุม ประสบการณ์ต่างๆ เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ได้ส่งบันทึกพัฒนา ของเด็กและรายงานให้ผู้ปกครองทราบและมีการประเมินให้ครบทุกด้าน การดำเนินงานพัฒนายังไม่ ประสบผลสำเร็จ ต้องปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดทำคู่มือเสริมประสบการณ์การ เรียนรู้ เพิ่มกิจกรรมที่พัฒนาค้นสมองของเด็ก ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน มีการ ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ปกครองและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและ เข้าร่วมการจัดกิจกรรมมากขึ้นการพัฒนาในวงรอบที่ 2 การดำเนินการพัฒนายังไม่บรรลุผล ด้าน วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรจัดประสบการณ์เรียนรู้ กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ใช้กลยุทธ์ การ ประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศได้จัดทำคู่มือเสริมประสบการณ์เรียนรู้ เพิ่มกิจกรรมพัฒนาค้นสมอง ของเด็กได้มีทิศติดตามการใช้คู่มือการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาค้นสมองของ เด็ก ทำให้เด็กเกิดความสนใจสนุกสนานการเรียนรู้กิจกรรมที่จัดขึ้น

วิชัย พันธุ์เชื้อ (2553) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองโพธิ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมผู้ปกครองมีระดับความพึงพอใจต่อการ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองโพธิ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร ด้าน บุคลากรและบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความ ปลอดภัย ในส่วนข้อเสนอแนะ ผู้ปกครองนักเรียนมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก คือ ควรเพิ่มจำนวนห้องเรียนเนื่องจากเด็กมีจำนวนมาก ทำให้ห้องเรียนมีสภาพแออัด เพิ่มความ สะดวกของห้องน้ำ ห้องสุขา ให้มีความสะอาดตลอดเวลาและความปลอดภัยควรปรับปรุงกำแพงให้

สูงขึ้น เนื่องจากมีสระน้ำขนาดใหญ่อยู่ใกล้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดป็นนอกนอกรำแพงอาจก่อให้เกิดอันตรายได้

จรัส มาตถกฤษณ (2554) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดแคทรายสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดแคทราย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดแคทราย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาและความต้องการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดแคทราย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี ปัญหาและต้องการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดแคทราย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี ปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนความต้องการในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กพบว่าด้านบุคลากร และการบริหารจัดการมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ ต้องการให้มีการจัดสถานที่สำหรับทำกิจกรรมต่างๆ 2) แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดแคทราย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ แนวทางการพัฒนา คือ จัดให้มีการอบรมบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอบรมปีละ 2 ครั้ง ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย มีแนวทางการพัฒนา คือ จัดหาพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น

จิตติรัตน์ แห่ยังบุตดา (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการโดยจัดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิประจำท้องถิ่น ได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการดำเนินการเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ซึ่งในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ จะมีผู้มีความรู้ศาสตร์ต่างๆ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ได้ร่วมกันจัดทำโดยมีการประชุมร่วมกับครู ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ร่วมกันจัดทำ ส่วนในการจัดทำหลักสูตรได้ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ เช่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการบริหารศูนย์ ครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านปฐมวัย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ เข้าร่วมจัดทำ การจัดกิจกรรมพัฒนาการแก่เด็กมีการจัดให้ตามพัฒนาการตามวัยและความสนใจของเด็ก แต่การจัดสภาพห้องเรียนยังมีการรวมเด็กคละกันซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมการจัดประสบการณ์ และอีก 3 แห่งยังไม่ได้ดำเนินการในการจัดทำหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ โดยจัดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิประจำท้องถิ่นถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังไม่ได้ดำเนินการในเรื่องของการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร เนื่องจากบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ขาดผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสามารถด้านการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่มีคู่มือสำหรับการนิเทศ มีเพียงการพบปะกับครูผู้ดูแลเด็กเท่านั้น

โสธดา จิตรฉาย (2555) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษา สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข ปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วน ตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การ บริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัด การศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 92 แห่งโดยมีผู้ให้ข้อมูลแต่ละ 2 คน คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และหัวหน้ากองการศึกษาหรือนักวิชาการศึกษาหรือบุคลากร อื่นที่รับผิดชอบดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 184 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสรุปโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการจัดการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรม ตามหลักสูตร 2) ปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด พระนครศรีอยุธยาสรุปโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี ปัญหาสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการ พัฒนาเด็กปฐมวัย และ ด้านที่มีปัญหาต่ำสุด คือด้านการมีส่วนร่วมการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา สรุปโดยภาพรวม องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่าง เพียงพอในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรมีการพัฒนาบุคลากรให้ มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการอบรมสัมมนาการศึกษาดูงานและควรมี การนิเทศติดตามการสอนครูผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการ พัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะเอื้อต่อการพัฒนางานพัฒนาเด็กให้ไปสู่ เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ

จิรพรรณ วรกิจ (2556) ได้ทำการวิจัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหาร ส่วนตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์สรุปเป็น ความเรียงผลการวิจัย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการ บริหารจัดการ โครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน และมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็น

ค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) ค่าวัสดุการศึกษา ค่าพัฒนาผู้ดูแลเด็ก ด้านบุคลากร มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีและเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีการส่งเสริมให้ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในและภายนอกอาคารเรียน และเน้นความปลอดภัยเป็นสำคัญ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร เปิดให้บริการเด็กอายุ 2-5 ปี และส่งเสริมพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่สมวัย ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และด้านส่งเสริมเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการส่งเสริมให้เข้าร่วมเครือข่ายการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายู่ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

นางนุช สาโสม (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการตั้งงบประมาณในการจัดส่งบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ด้านดูแลเด็กปฐมวัยเข้ารับการฝึกอบรมเป็นประจำทุกปี อย่างน้อยคนละ 2 ครั้งต่อปี สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ารับการศึกษาคือในสาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย จัดตั้งงบประมาณในการจัด ตกแต่ง และปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดให้มีการประชุมเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาเด็กปฐมวัยในเขตอำเภออย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมและชัดเจน

ทอฝัน บุญเพ็ง (2557) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดยโสธรโดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดยโสธร 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดยโสธร จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา กลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ปกครอง นักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดยโสธรปีการศึกษา 2555

จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการ การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดยโสธร 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน ด้านกาประสานงาน และด้านการประเมินผล โดยรวมและ รายด้านอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 ด้าน ด้านการวางแผนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้า มาระดมความคิดเห็นในโครงการต่าง ๆ และควรมีให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการประสานงานองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นควรเน้นในการประสานงานกับผู้ปกครองให้มากขึ้นและต่อเนื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมี การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริมการใช้กิจกรรมสื่อสารและประสานงานกับครูประจำชั้น ด้านการจัดสรรทรัพยากรผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาและจัดสรร ทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณหรือบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น ด้านการ ประเมินผล ผู้ปกครองมีโอกาสในการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียน น้อยมากทั้งนี้เพราะขาด

ทิพย์อุบล เสลารักษ์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการ กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วน ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษา แนวการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหาร จัดการ กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์สรุปเป็น ความเรียง ผลการวิจัย พบว่า แนวการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาการจัดซื้อ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การศึกษาที่ไม่ตรงกับความต้องการ ได้รับงบประมาณอุดหนุนค่าอาหารเสริม (นม) ค่าอาหารกลางวัน ค่าวัสดุการศึกษา ค่าพาหนะนำส่งเด็กไปสถานพยาบาล ไม่เพียงพอ ขาด งบประมาณจัดกิจกรรมโครงการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริหารงานการเงินและพัสดุไม่ชัดเจน การเบิกจ่ายงบประมาณตามขั้นตอนล่าช้า ด้านการบริหารงานบุคคล มีปัญหาการอบรมพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานแบบระบบอุปถัมภ์ ทำให้โครงสร้างการบริหารจัดการภายใน ไม่เป็นระบบ เพิ่มภาระงานแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและขาดความเป็นเอกภาพ ซึ่งแนวการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบในการวิจัยคือ 1) ด้านการบริหารงาน ควรมีการรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือยุบรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านการบริหารงบประมาณ ควรได้รับเงิน

วาสิณี อินทร์งาม (2557) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมและรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมุ่งเน้นที่เด็กๆ ในศูนย์ฯ เป็นสำคัญ ควรทำการพัฒนาสิ่งนั้น ไม่ว่าจะ เป็นสถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ และยุทธวิธี หรือหลักสูตรที่ใช้สอนเด็กๆ มีการพัฒนาตามนโยบายรัฐ ด้านบุคลากร ต้องมีความโปร่งใส เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชัดเจน และควรส่งบุคลากรไปอบรมในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะประสบการณ์ เพื่อจะนำมาพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ควรจัดสรรงบประมาณในด้านการพัฒนาศูนย์ทั้งภายใน และภายนอกอาคารให้สวยงาม รมรื่น สะอาด ปลอดภัย และส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครองในการดูแลความสะอาดศูนย์อยู่เสมอ ด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร ในการดำเนินงานด้านวิชาการ ควรควบคู่กับการประเมินผล เพื่อหาข้อสรุปว่าหลักสูตรนั้นดีพอหรือยัง ควรดูแลด้านหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งเนื้อหา ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำ และกิจกรรม และโครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกัน และส่งบุคลากรไปอบรมให้มีความรู้เท่าทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนรับทราบ และประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพและให้มีการสนับสนุนจากภาคเอกชน เข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ในแต่ละปี เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่บกพร่อง ต้องมีการจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อให้ชุมชน ผู้ปกครองคณะกรรมการบริหารศูนย์ ในแต่ละหน่วยงาน งานที่เกี่ยวข้อง และควรจัดอบรมหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นอยู่เสมอให้เชิญทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมหรือเสนอความคิดเห็น ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการสร้างเครือข่าย เพื่อหาภาคีที่จะมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อสร้างเครือข่ายให้กว้าง ยิ่งกว้างยิ่งดี

ดวงใจ เกื้อหนู (2558) ได้ศึกษา เรื่องแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน สรุปผลได้ดังต่อไปนี้ 1.1) สภาพปัจจุบันพบว่า แนวทางการดำเนินงานแนวทางการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 1.2) ด้านปัญหาพบว่า แนวทางการดำเนินงานศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และราย ด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 3 ด้าน 2) แนวทางการดำเนินงานแนว ทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ เฉพาะรายด้านและ รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ด้าน การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความ ปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุน ทุกภาคส่วน และ ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เทคนิคการ สทนากลุ่ม ประเมินความสอดคล้อง จึงมีความถูกต้องเชิงวิชาการ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ ในแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุริยา สุขรัมย์ และ ไชยศ เรื่องสุวรรณ (2560) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาแนวทางการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี และเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ประชากรสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัย เป็นตัวแทนของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี จำนวน 364 คน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่สามนำ ข้อมูลผลการศึกษาที่ได้จากระยะที่สองหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจาก สูตร คำนวณ $PNI \text{ modified} = (I-D)/D$ สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ดีเยี่ยม เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีค่าเท่ากับ 0.56 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ แปลความอยู่ในระดับมากทุกด้าน และพิจารณาเรียงลำดับ องค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากทุกภาคส่วนด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากร และด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย รองลงมาตามลำดับ แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

Hans (2009) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการนำนโยบายการปฏิรูปการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศสวีเดน มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาการศึกษาการนำนโยบายการปฏิรูปการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศสวีเดน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์สรุปเป็นความเรียง ผลการวิจัย พบว่า ผลการปฏิรูปการศึกษาที่รัฐบาลมีนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์ โดยให้ท้องถิ่นสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่ตนเอง และยังพบว่า การดำเนินการจัดการศึกษาเด็กก่อนเกณฑ์ของท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจและให้การสนับสนุน ทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้กลยุทธ์ในการจัดการศึกษา เด็กก่อนเกณฑ์ต่างกันแต่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ปกครองเหมือนกัน

Schultz (2009) ได้ทำการวิจัยเรื่ององค์ประกอบต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กวัยตอนต้น มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กวัยตอนต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผลต่อการพัฒนาการของเด็กวัยตอนต้นมีความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมในรูปแบบของการสื่อสาร จะมีความสัมพันธ์กับเพศ และสภาพของเด็กที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคยกัน เด็กหญิงจะมีสัดส่วนของการพูดคุยต่อเนื่องสูงกว่าเด็กชาย แต่เด็กชายมีสัดส่วนของการพูดคุยไม่ต่อเนื่องสูงกว่าเด็กหญิง ประกอบด้วย 1) การให้ความร่วมมือในโครงการต่าง ๆ ของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก 2) การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพ 3) การกระตุ้นองค์กรท้องถิ่น ให้ลงทุนจัดบริการต่าง ๆ ให้แก่เด็ก 4) การจัดตั้งโครงการที่มีมาตรฐาน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและจำเป็นของท้องถิ่น 5) การสนับสนุนองค์กรส่วนท้องถิ่น 6) การสร้างและสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนา

งานให้มี ประสิทธิภาพ 7) การสร้างและพัฒนาบุคลากร 8) การให้โอกาสแก่บุคคลหลาย ๆ ฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และ 9) การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการบริหารงานต่าง ๆ พบว่า ถ้าให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอนตามโครงการที่มีมาตรฐานก็จะส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาอย่างมีคุณภาพ

Buford (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนในระดับอนุบาล มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนในระดับอนุบาล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์สรุปเป็นความเรียง ผลการวิจัย พบว่า การสอนเด็กในระดับอนุบาลนั้น การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอน ควรเน้นพัฒนาการทางอารมณ์จิตวิทยาเป็นสำคัญ และพัฒนาการทางร่างกายควรจะได้มีกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มากที่สุดกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องจุดมุ่งหมายของการกระจายอำนาจที่จะมุ่งให้อำนาจแก่ชุมชน เพื่อปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้น รูปแบบที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรขยายออกไปในรูปแบบของชุมชนเมืองด้วย การจัดการศึกษาของโรงเรียนท้องถิ่นควรร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย โรงเรียนไม่ควรยึดติดกับนโยบายมากนัก ส่วนฝ่ายชุมชนควรเสนอนโยบายที่ตรงกับความสามารถของตน และสิ่งที่โรงเรียนควรคำนึงถึง คือ ความรับผิดชอบของกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นและอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ การปฏิบัติจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

Madsen (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวัดความฉลาดทางปัญญาของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันตกของรัฐ Nebraska มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาการวัดความฉลาดทางปัญญาของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคตะวันตกของรัฐ Nebraska เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์สรุปเป็นความเรียง ผลการวิจัย พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่เลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้แสดงลักษณะที่ปรากฏให้เห็นว่ามีความฉลาดทางปัญญาที่มีลักษณะเฉพาะตัว อย่างน้อย 3 ลักษณะ และเห็นว่าความฉลาดทางปัญญาของเด็ก 2 ปี และ 4 ปี มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการเรียนรู้ส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Ramji (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดระดับปฐมวัยและการสร้างเครื่องมือสำหรับประเมินโรงเรียนระดับปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการศึกษาปฐมวัยในอินเดีย การนิเทศโรงเรียนในเรื่องสุขภาพอนามัย โภชนาการ รวมทั้งการจัดการศึกษาและประเมินโรงเรียนซึ่งมีหัวข้อต่างๆคือ อาคารสถานที่ ครู นักเรียน การจัดกิจกรรมของนักเรียน การประเมินแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ ดีมาก ปานกลาง พอใช้ แบบประเมินนี้ผู้ควบคุมดูแลการจัดระดับปฐมวัยเป็นผู้ประเมิน และมีข้อเสนอแนะให้ผู้ดูแลของปฐมวัยและผู้ใช้แบบประเมินแนะนำครูให้เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน

Roger (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการศูนย์กลางการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ : การเรียนรู้ของครูและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในศูนย์เด็กเล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาการทำงานร่วมกันและการเปลี่ยนแปลงของครูพร้อมกับกระบวนการพัฒนาการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนอนุบาลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การเป็นผู้สังเกตการณ์ ในการประชุมกระบวนการสะท้อนความคิดของครูและการบันทึกภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า ครูจะทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจก่อนที่จะแยกย้ายกันไปเรียนรู้ความเป็นมืออาชีพ ครูมีโอกาสใกล้ชิดกับเพื่อนร่วมงานและการสอนการเขียนที่ดีที่สุดคือการฝึกฝนร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย การร่วมมือกันของผู้อำนวยการโรงเรียนในการพัฒนาบุคลากร ร่วมกับครู ซึ่งการเข้าร่วมของผู้อำนวยการโรงเรียนไม่เพียงแต่จะให้การสนับสนุนแต่ยังแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ร่วมกันเชิงสังคม นอกจากนี้ยังเป็นส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนและเป้าหมายเฉพาะในการสอน อีกทั้งเป็นการสร้างและสนับสนุนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้อีกด้วย

Vandelannoote (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบการจ้างงานมารดาของศูนย์เด็กเล็กในการปกครอง 3 ระดับ เขตफलานเดอส์ ประเทศเบลเยียม มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณการผลกระทบการจ้างงานมารดาของศูนย์เด็กเล็กของรัฐที่เป็นผู้ให้บริการดูแลตามความต้องการของพวกเขา ผลการวิจัยพบว่า อัตราการคุ้มครองของการดูแลเงินอุดหนุนและไม่มีเงินอุดหนุนในเขตเทศบาลเฟลมิช หลายคนไม่เพียงพอจะใช้ประโยชน์ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าไม่เพียงแต่ดูแลเด็กอย่างเป็นทางการที่โดดเด่นด้วยการแบ่งการปกครอง ผลกระทบด้านงบประมาณบางส่วนมีผลในเชิงบวกสำหรับรัฐบาลค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการเพิ่มการดูแลเด็กอย่างเป็นทางการ เงินอุดหนุน ที่สมดุลงผลให้รัฐบาลมีรายได้พิเศษ ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการเพิ่มเติมนการมีส่วนร่วมทางสังคม และใบเสร็จรับเงินภาษี

Lzbicki (2014) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ชีตความสามารถของผู้นำในโรงเรียนปฐมวัยรัฐบาลมลรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้สำรวจความสัมพันธ์ของชีตความสามารถของผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า การฝึกการเตรียมการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยรวมถึงความรับผิดชอบร่วมกันของผู้ร่วมงาน นักเรียนและผู้ปกครอง โอกาสของผู้นำในการสนับสนุนตลอดจนกลุ่มความร่วมมือกันทางการปกครอง การร่วมกันแสดงวิสัยทัศน์ข้อมูลพื้นฐานในการฝึกปฏิบัติและการตัดสินใจ การสะท้อนให้เห็นการฝึกฝนที่ได้รับการปรับปรุงขึ้นใหม่ ความรับผิดชอบเกี่ยวกับสังคมสำหรับการประสานงานที่นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จอย่างต่อเนื่องตลอดจนสภาพแวดล้อมพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับโอกาสการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยขณะที่ชีตความสามารถของผู้นำระดับสูงของโรงเรียนปฐมวัย มลรัฐเท็กซัส สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของนักเรียนในระดับมัธยม จากนักเรียนส่วนใหญ่ที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากโรงเรียนอนุบาลปฐมวัยได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีปัญหาหลายด้านทั้ง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านบุคลากรอาสาสมัคร ผู้ดูแลเด็ก ด้านวิชาการกิจกรรมหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านสื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดรูปแบบการเรียนการสอนที่มีมาตรฐานหลักสูตร แนวทางปฏิบัติบทบาทการทำงานของครูศูนย์และสื่อการสอนไม่ชัดเจน เพราะแต่ศูนย์ดำเนินการเองไม่เป็นทางเดียวกัน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และอาคารสถานที่และความปลอดภัย ไม่ถูกสุขลักษณะ อาคารไม่แข็งแรง ไม่เป็นสัดส่วน ไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากขาดงบประมาณ ด้านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาเด็กไม่ได้ส่งแบบประเมินพัฒนาเด็ก ด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชน ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ผู้ดูแลเด็ก บุคลากรเกี่ยวข้องในการดำเนินงานในศูนย์เด็กเล็กไม่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการจัดและนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ไม่เป็นเอกเทศของตนเององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดใหญ่ไม่มีปัญหาในด้านอาคารสถานที่ แต่องค์การบริหารขนาดเล็กมีปัญหาในด้านอาคารสถานที่ เช่น การจัดภูมิทัศน์ ควรต้องปลอดภัย ของศูนย์เด็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ผู้ปกครองต้องการการจัดเรียนการสอนควรเพิ่มทักษะในการพัฒนาเด็กให้อ่านออกเขียนได้หรือจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็กแบบบูรณาการ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้การจัดการศึกษาในศูนย์เด็กเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาเพื่อเกิดคุณค่าในการจัดการศึกษาปฐมวัยและประสิทธิภาพสูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดแต่ละระยะมีดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลในด้านแนวคิด ทฤษฎี และหลักการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

1.2 นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.4 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กเล็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำแนกเป็น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 389 คน ผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 1,396 คน รวม 1,785 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์เด็ก ผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำแนกเป็น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 192 คน ผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 302 คน รวม 494 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2553 : 35) ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงรายการประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สถานะ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หัวหน้าศูนย์เด็ก	389	192
ผู้ดูแลเด็กเล็ก	1,396	302
รวม	1,785	494

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม

เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบเติมคำ และ แบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย การสังเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 5 ด้าน โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

- 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และหลักการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 6 ด้าน จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวความคิดแล้วสร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบแนวคิด

2) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ จากหนังสือวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 74-87) หนังสือระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2551 : 269-306) หนังสือพื้นฐานการวิจัยการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด และคณะ (2552: 68-73) และศึกษาแบบสอบถามงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย รวมถึงศึกษาประเด็นเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถามและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 5 ด้าน

4) กำหนดรูปแบบข้อคำถามโดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

5) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง ตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัด การใช้ภาษาที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะอีกครั้ง นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องด้านความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ซึ่งจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

(1) จบการศึกษาทางการวัดและประเมินผล ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

(2) ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานทางการศึกษา หรืออาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย

(3) มีประสบการณ์ทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างน้อย 5 ปี หรือปฏิบัติงานทางด้านวิชาการไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปลองใช้ (Try Out) กับกลุ่ม ที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คิดเป็นสัดส่วนหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 10 คน ผู้ดูแลเด็กเล็ก 20 คน

3.4 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 129) ซึ่งข้อคำถามของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเท่ากับ 0.209 – 0.760 และข้อคำถามของแบบสอบถาม สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.245 - 0.902

3.5 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้จะมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 117) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.944 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.983

3.6 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงองค์กรปกครองส่วนจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็กเล็ก

4.2 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ผ่านตู้ รับ-ส่ง หนังสือราชการของแต่ละศูนย์และติดต่อกลับคืนด้วยตัวเองในกรณีไม่มีการตอบกลับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

5.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร PNI modified ของ นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (สุวิมล ว่องวาณิช. 2550 : 279)

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D)/D$$

I (Important) หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น

D (Degree of success) หมายถึง สภาพที่เป็นจริง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน

- 1) ร้อยละ (Percentage)
- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- 1) การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation
- 2) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach)

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 1 ศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ในจังหวัดชัยภูมิ

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินและได้รับรางวัลมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายุ่ ระดับดีมาก และรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น ประจำปี 2558 และ 2559 จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข 2 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก แห่งละ 1 คน นักวิชาการศึกษา แห่งละ 1 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา แห่งละ 1 คน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนตำบล แห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 48)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบความคิดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้จากผลการศึกษาในระยะที่ 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนดและนัดหมาย วัน เวลาเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

1. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และผลการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) มาร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

2. นำร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนา

ตอนที่ 3 ตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

นำร่างเป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติ ดังนี้ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาหรือสูงกว่า มีประสบการณ์การดำเนินงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานศึกษาดานปฐมวัยไม่น้อยกว่า 6 ปี ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า นักวิชาการศึกษา หัวหน้าฝ่าย ผู้อำนวยการกองการศึกษา ครู หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมิน

แบบประเมินความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบประเมิน

การสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

- 3.1 ศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างแบบประเมิน
- 3.2 ร่างแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
- 3.3 นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจแนะนำ แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำ
- 3.4 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) ตรวจสอบพิจารณา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนจัดพิมพ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4.2 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อ กำหนด นัดหมาย วัน เวลา กับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร

บริหารปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ นำแบบประเมินที่ได้รับคืนทั้งหมดจำนวน 7 ฉบับ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 118)

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

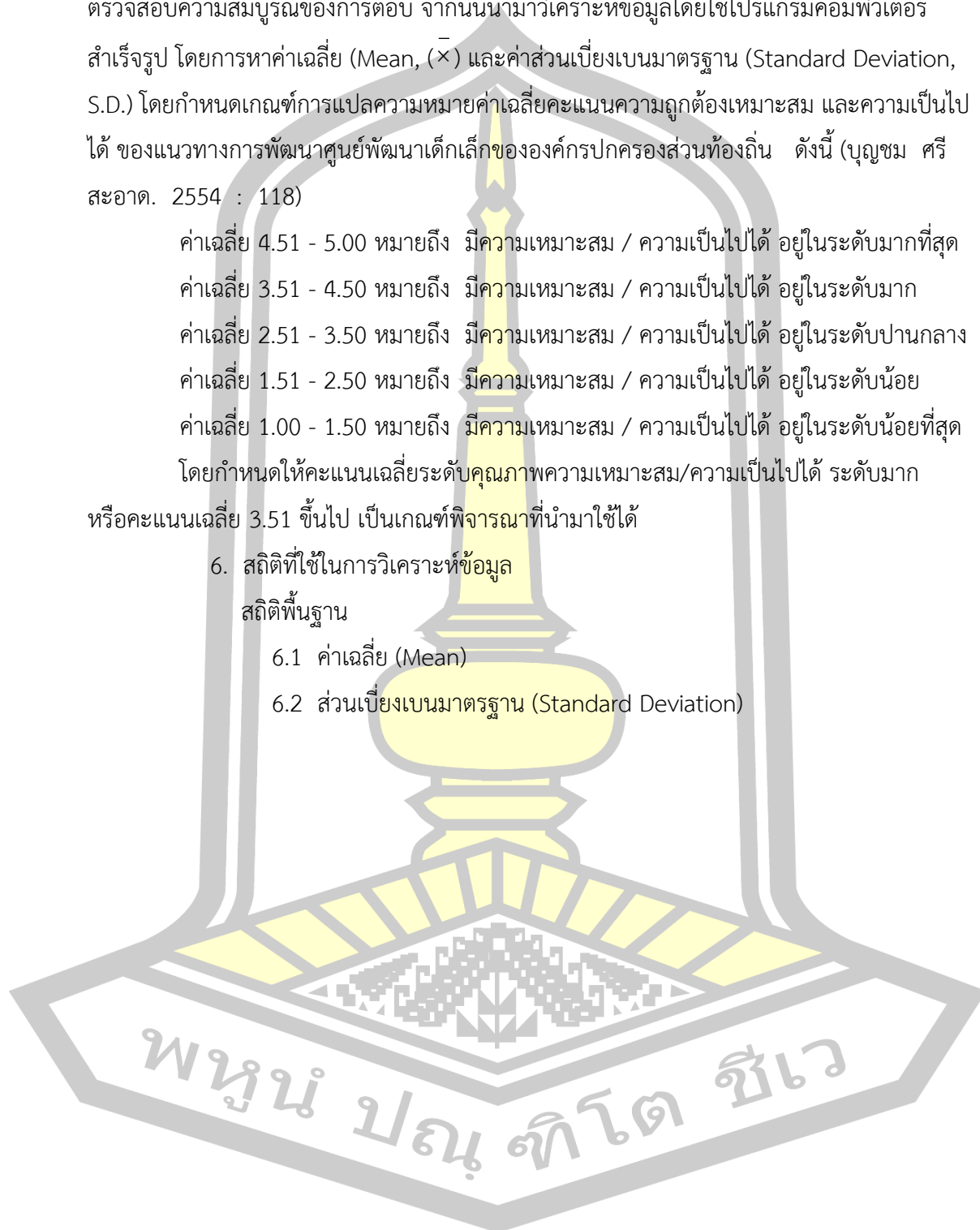
โดยกำหนดให้คะแนนเฉลี่ยระดับคุณภาพความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ระดับมาก หรือคะแนนเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์พิจารณาที่นำมาใช้ได้

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

6.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่างๆ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
PNI_{modified}	แทน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดต่อไปนี้
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=494)	ร้อยละ
1. ตำแหน่งงานปัจจุบัน		
- หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	192	38.87
- ครูผู้ดูแลเด็ก	302	61.13
รวม	494	100

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 494 คน โดยแยกตามตำแหน่งงานปัจจุบัน ดังนี้ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 38.87 ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 61.13

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ แสดงในตาราง 4 - 8

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวม

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.61	0.27	มาก	4.61	0.43	มากที่สุด
2. ด้านบุคลากร	2.32	0.25	น้อย	4.62	0.42	มากที่สุด
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	3.49	0.38	ปานกลาง	4.53	0.47	มากที่สุด
4. ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร	3.49	0.28	ปานกลาง	4.63	0.47	มากที่สุด
5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	3.18	0.41	ปานกลาง	4.70	0.36	มากที่สุด
รวม	3.22	0.15	ปานกลาง	4.62	0.35	มากที่สุด

จากตาราง 4 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 3.61$) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยและด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร ($\bar{X} = 3.49$) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 3.18$) และด้านบุคลากร ($\bar{X} = 2.32$) สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 4.70$) ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร ($\bar{X} = 4.63$) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.62$) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.61$) และด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.53$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์
การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ
ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการบริหาร จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตาม มาตรฐานและมีคุณภาพตามหลัก วิชาการ	3.46	0.50	ปานกลาง	4.47	0.55	มาก
1.2 มีโครงสร้างการบริหารงานที่เป็น รูปธรรม	3.73	0.44	มาก	4.55	0.54	มากที่สุด
1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการ จัดตั้ง ตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ ที่ กรมส่งเสริมการ	3.73	0.44	มาก	4.54	0.55	มากที่สุด
1.4 มีการมอบหมายงาน คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในรูปแบบ คำสั่งอย่างชัดเจน	3.88	0.32	มาก	4.61	0.54	มากที่สุด
1.5 มีการบริหารจัดการโดยเน้นการ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	3.61	0.49	มาก	4.61	0.54	มากที่สุด
1.6 มีการจัดตั้งคณะกรรมการ บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตาม มาตรฐานดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก	3.61	0.49	มาก	4.62	0.53	มากที่สุด
1.7 มีการระดมความคิดในการ วางเป้าหมายของงานอย่างชัดเจน	3.65	0.48	มาก	4.63	0.51	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
1.8 มีการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์เด็ก เล็กระยะ 3 ปี เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนา การศึกษาและแผนพัฒนาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	3.69	0.46	มาก	4.62	0.53	มากที่สุด
1.9 มีการแต่งตั้งและประชุม คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน ทุกปี	3.52	0.50	มาก	4.70	0.53	มากที่สุด
1.10 มีการให้บริการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ตามมาตรฐานการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.25	0.43	ปานกลาง	4.73	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	3.61	0.27	มาก	4.61	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 5 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 8 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ มีการมอบหมายงานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในรูปแบบคำสั่งอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.88$) มีโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นรูปธรรมและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการจัดตั้ง ตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ ที่กรมส่งเสริมการ ($\bar{X} = 3.73$) และมีการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กระยะ 3 ปี เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.69$) สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ และ อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ มีการให้บริการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ตามมาตรฐานการดำเนินงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.73$) มีการแต่งตั้งและประชุมคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน ทุกปี ($\bar{X} = 4.70$) และ มีการระดมความคิดในการวางแผนเป้าหมายของงานอย่าง ชัดเจน ($\bar{X} = 4.63$) ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านบุคลากร

ด้านบุคลากร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
2.1 มีแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น	2.21	0.41	น้อย	4.70	0.52	มากที่สุด
2.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรมจริยธรรมมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ	2.57	0.50	ปานกลาง	4.70	0.52	มากที่สุด
2.3 มีการกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2.52	0.50	ปานกลาง	4.53	0.57	มากที่สุด
2.4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการ	2.21	0.41	น้อย	4.62	0.57	มากที่สุด
2.5 ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ	2.44	0.50	น้อย	4.59	0.52	มากที่สุด

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านบุคลากร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
2.6 ครูผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.22	0.41	น้อย	4.50	0.61	มาก
2.7 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก / ครูผู้ดูแลเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน	2.17	0.37	น้อย	4.59	0.52	มากที่สุด
2.8 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก / ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการส่งเสริมฝึกอบรมด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างน้อย 20 ชั่วโมงต่อปี	2.28	0.45	น้อย	4.63	0.55	มากที่สุด
2.9 มีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	2.28	0.45	น้อย	4.64	0.54	มากที่สุด
2.10 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน	2.28	0.45	น้อย	4.68	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	2.32	0.25	น้อย	4.62	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 6 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 8 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรมจริยธรรมมีภาวะผู้นำ และมี

ความสามารถในการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 2.57$) มีการกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 2.52$) และครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 2.44$) สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ มีมีแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรมจริยธรรมมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.70$) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.68$) และมีการพัฒนาบุคลากรพัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.64$) ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
3.1 มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรงปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย	3.61	0.49	มาก	4.60	0.53	มากที่สุด
3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด	3.61	0.49	มาก	4.57	0.55	มากที่สุด
3.3 การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก	3.65	0.48	มาก	4.61	0.53	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
3.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีมาตรการ เตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ ฉุกเฉิน	3.44	0.50	ปานกลาง	4.30	0.75	มาก
3.5 มีพื้นที่สำหรับเด็กนอน พักผ่อนอย่างเหมาะสมเครื่องนอน ประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอ สำหรับเด็กทุกคน	3.08	0.70	ปานกลาง	4.29	0.74	มาก
3.6 ครุภัณฑ์สำหรับเด็ก และครู ผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงจัดวางในตำแหน่ง ที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ	3.08	0.70	ปานกลาง	4.58	0.54	มากที่สุด
3.7 เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น หวี แก้วน้ำ แปรงสีฟันผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบ สำหรับเด็ก ทุกคน	3.61	0.49	มาก	4.60	0.51	มากที่สุด
3.8 สถานที่เตรียมอาหาร และปรุง อาหารสะอาดถูกสุขลักษณะ มีการปก คลุมอาหารที่พร้อมบริโภคขณะขนส่ง	3.61	0.49	มาก	4.60	0.53	มากที่สุด
3.9 ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ไม่มีกลิ่น มีแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเท สะดวก โถส้วมมีขนาดพอเหมาะกับตัว เด็กและมีจำนวนเพียงพอ มีอ่างล้าง มืออยู่ในระดับที่พอเหมาะกับตัวเด็ก และมีสบู่ล้างมือสำหรับเด็ก	3.61	0.49	มาก	4.58	0.53	มากที่สุด
3.10 มีมาตรการในการรับ/ส่งเด็ก	3.61	0.49	มาก	4.55	0.56	มากที่สุด
โดยรวม	3.49	0.38	ปานกลาง	4.53	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 7 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก ($\bar{X} = 3.65$) มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรง ปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็กประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็ก ทุกคน และห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ไม้ลิ้น มีแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเทสะดวก โถส้วมมีขนาดพอเหมาะกับตัวเด็กและมีจำนวนเพียงพอ มีอ่างล้างมืออยู่ในระดับที่พอเหมาะกับตัวเด็กและมีสบู่ล้างมือสำหรับเด็ก ($\bar{X} = 3.61$) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ($\bar{X} = 3.44$) สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก ($\bar{X} = 4.61$) มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรง ปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น หวี แก้วน้ำ แปรงสีฟันผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็ก ทุกคน สถานที่เตรียมอาหาร และปรุงอาหารสะอาดถูกสุขลักษณะ มีการปกคลุมอาหารที่พร้อมบริโภคขณะขนส่ง ($\bar{X} = 4.60$) และครูพันธุ์สำหรับเด็ก และครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ไม้ลิ้น มีแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเทสะดวก โถส้วมมีขนาดพอเหมาะกับตัวเด็กและมีจำนวนเพียงพอ มีอ่างล้างมืออยู่ในระดับที่พอเหมาะกับตัวเด็กและมีสบู่ล้างมือสำหรับเด็ก ($\bar{X} = 4.58$) ตามลำดับ

พูน ปรน ทิโต ชิว

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์
การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ
ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

ด้านวิชาการและกิจกรรมตาม หลักสูตร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
4.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น	3.65	0.48	มาก	4.58	0.54	มากที่สุด
4.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้แต่งตั้ง คณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก	3.43	0.50	ปานกลาง	4.54	0.54	มากที่สุด
4.3 มีการจัดกิจกรรมอย่าง หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน	3.34	0.48	ปานกลาง	4.66	0.52	มากที่สุด
4.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัด การศึกษาปฐมวัย โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด	3.55	0.50	มาก	4.68	0.49	มากที่สุด
4.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการทำ วิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน	3.70	0.46	มาก	4.70	0.48	มากที่สุด
4.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัด ประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรม ประจำวันในรูปแบบบูรณาการ โดย การให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น	3.67	0.47	มาก	4.70	0.48	มากที่สุด
4.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการ พัฒนาสื่อ และนวัตกรรม ที่เอื้อต่อการ เรียนรู้	3.23	0.42	ปานกลาง	4.53	0.65	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านวิชาการและกิจกรรมตาม หลักสูตร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
4.8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการ ประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนา เด็กเล็กเป็นประจำทุกปี	3.23	0.42	ปานกลาง	4.56	0.65	มากที่สุด
4.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการ วัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบ ทุกด้านอย่างต่อเนื่อง	3.65	0.48	มาก	4.68	0.53	มากที่สุด
4.10 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก	3.44	0.50	ปานกลาง	4.67	0.54	มากที่สุด
โดยรวม	3.49	0.28	ปานกลาง	4.63	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.70$) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบบูรณาการ โดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นปัญหา ($\bar{X} = 3.67$) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีการวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.65$) สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 10 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบ

บูรณาการ โดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น ($\bar{X} = 4.70$) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษาปฐมวัย โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด มีการวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.68$) และองค์การบริหารส่วนตำบล มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.67$) ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน จากทุกภาคส่วน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
5.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัด ประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กเป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	3.08	0.70	ปานกลาง	4.80	0.43	มากที่สุด
5.2 มีการจัดกิจกรรมหรือมีส่วน ร่วมกับชุมชนในโอกาสสำคัญตาม เทศกาลต่าง ๆ สอดคล้องกับประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมของชุมชน นั้น ๆ	3.08	0.70	ปานกลาง	4.79	0.45	มากที่สุด
5.3 มีการจัดศูนย์เด็กเล็กให้เป็น แหล่งความรู้บริการชุมชนในเรื่องการ พัฒนาเด็ก	3.50	0.66	ปานกลาง	4.53	0.54	มากที่สุด
5.4 ชุมชน ให้การส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเช่น วัสดุ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ การบริจาคเงินสนับสนุน	3.12	0.75	ปานกลาง	4.54	0.54	มากที่สุด

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน จากทุกภาคส่วน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
5.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริมสนับสนุน ในการดำเนินงานและพัฒนาบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.19	0.78	ปานกลาง	4.62	0.53	มากที่สุด
5.6 มีการระดมทุนและทรัพยากร เพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก	3.08	0.73	ปานกลาง	4.69	0.49	มากที่สุด
5.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสร้าง เครือข่ายกับชุมชน เช่นจัดกิจกรรม เยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสาร ระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง จัดทำป้าย นิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง	3.10	0.74	ปานกลาง	4.72	0.48	มากที่สุด
5.8 ชุมชน ให้การสนับสนุนข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการ พัฒนาเด็กปฐมวัย	3.30	0.74	ปานกลาง	4.74	0.48	มากที่สุด
5.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับ คำแนะนำปรึกษาหรือจัดกิจกรรม ร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ ดูแลเด็ก	3.32	0.68	ปานกลาง	4.75	0.48	มากที่สุด
5.10 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัด ประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียน ละ 1 ครั้ง	3.06	0.60	ปานกลาง	4.81	0.44	มากที่สุด
โดยรวม	3.18	0.41	ปานกลาง	4.70	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 10 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ มีการจัดศูนย์เด็กเล็กให้เป็นแหล่งความรู้บริการชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็ก ($\bar{X} = 3.50$) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับคำแนะนำปรึกษาหรือจัดกิจกรรมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก ($\bar{X} = 3.32$) และชุมชน ให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 3.30$) สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 10 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.81$) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.80$) และมีการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมกับชุมชนในโอกาสสำคัญตามเทศกาลต่าง ๆ สอดคล้องกับประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมของชุมชน นั้น ๆ ($\bar{X} = 4.79$) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : (PNI_{modified}) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบสัมมนาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.61	4.61	0.28	5
2. ด้านบุคลากร	2.32	4.62	0.99	1
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	3.49	4.53	0.30	4
4. ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร	3.49	4.63	0.33	3
5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	3.18	4.70	0.48	2

จากตาราง 10 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านบุคลากร ($PNI_{\text{modified}} = 0.99$) ลำดับที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) ลำดับที่ 3 ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.33$) ลำดับที่ 4 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($PNI_{\text{modified}} = 0.30$) และลำดับที่ 5 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($PNI_{\text{modified}} = 0.28$)

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ในจังหวัดชัยภูมิ จากผลการศึกษาค่าลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีความสำคัญและความต้องการจำเป็น ไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นที่มีค่ามากไปหาน้อย เพื่อใช้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ในจังหวัดชัยภูมิโดยมีเกณฑ์การเลือก ดังนี้

1. เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินและได้รับรางวัลมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายู่ ระดับยอดเยี่ยม
2. เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น ระดับจังหวัดขึ้นไป

โดยการสัมภาษณ์ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก แห่งละ 1 คน นักวิชาการศึกษา แห่งละ 1 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา แห่งละ 1 คน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนตำบล แห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน จาก 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินและได้รับรางวัลมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายู่ ระดับยอดเยี่ยม รางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค ระดับจังหวัด จากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขและเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยอดเยี่ยมประจำปี 2558 และปี 2559 ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ดังนี้

1.1 ด้านบุคลากร

“...ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเรามีการวางแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น...”

(ผู้อำนวยการกองการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

“...หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและมีการกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก...”

(ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ...”

(ครูผู้ดูแลเด็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ที่ผ่านมาเรามีปัญหาคือในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็กมีคุณวุฒิและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งไม่ครบทุกคน โดยมีแนวทางแก้ปัญหาคือ ส่งบุคลากรที่ไม่มีวุฒิ ป. ตรี เข้าศึกษาต่อ และจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กจัดให้มีการประเมินการพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุป ด้านบุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ผู้อำนวยการกองการศึกษา มีการวางแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น
2. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
3. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ
5. ครูผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. นักวิชาการศึกษาสำรวจและส่งบุคลากรที่ไม่มีวุฒิ ป. ตรี เข้าศึกษาต่อ พร้อมทั้งจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
7. บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กจัดให้มีการประเมินการพัฒนาผู้เรียน

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

“...มีการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และมีการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง...”

(หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...รับคำแนะนำปรึกษาหรือจัดกิจกรรมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

“...รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากประชาชนชุมชน...”

(ผู้อำนวยการกองการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมสัมพันธ์ร่วมกับชุมชน เช่น การจัด กิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง การจัดป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง
5. ชุมชน ให้การส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเช่น วัสดุ สื่อ การเรียนการสอน อุปกรณ์ การบริจาคเงินสนับสนุน
6. ชุมชน ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ เช่น ให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้ จากสถานที่จริง

1.3 ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร

“...ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้แต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

“...มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิดมีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบบูรณาการ โดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น...”

(ครูผู้ดูแลเด็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...มีการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี มีการวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง และมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ...”

(ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น
2. จัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด
3. ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบบูรณาการ โดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น
5. ประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี
6. การวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง
7. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ

1.4 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

“...ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรง ปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก...”

(หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...มีพื้นที่สำหรับเด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสมเครื่องนอนประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน มีการจัดวางครุภัณฑ์สำหรับเด็กในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น หวี แก้วน้ำ แปรงสีฟันผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็ก ทุกคน...”

(ครูผู้ดูแลเด็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ด้านความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องมีอุปกรณ์ป้องกันภัยติดตั้งเครื่องดับเพลิง ปลั๊กไฟอยู่สูงจากมือเด็ก มีตู้ยา และเครื่องปฐมพยาบาลที่หยิบใช้ได้ง่าย บริเวณศูนย์ไม่มีบ่อน้ำหรือหลุมน้ำขัง มีการกวดเรียกสัญญาณในกรณีฉุกเฉินในทุกห้อง มีการติดตั้งมุ้งลวด มีระบบระบายส่งที่ปลอดภัย มีเบอร์โทรฉุกเฉิน หากมีเหตุจำเป็น...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไสภ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรง ปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีพื้นที่สำหรับเด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสมเครื่องนอนประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดวางครุภัณฑ์สำหรับเด็กในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดให้มีเครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น หวี แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็กทุกคน

6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอุปกรณ์ป้องกันภัยติดตั้งเครื่องดับเพลิง ปลั๊กไฟ อยู่สูงจากมือเด็ก มีตุ๊กตา และเครื่องปฐมพยาบาลที่หยิบใช้ได้ง่าย

7. บริเวณศูนย์ไม่มีบ่อน้ำ หรือหลุมน้ำขัง

8. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีเครื่องวัดเรียกสัญญาณในกรณีฉุกเฉินในทุกห้อง มีการติดตั้งมุ้งลวด มีระบบรับส่งที่ปลอดภัย มีเบอร์โทรฉุกเฉิน หากมีเหตุจำเป็น

1.5 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

“...จะต้องมีบริการส่งเสริมสนับสนุนแก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริม(นม) เครื่องนอน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการ...”

(หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ควรจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กมีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็ก...”

(ครูผู้ดูแลเด็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ดำเนินการตามระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และมีการจัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

“...องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการอบรมหรือส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมใน หลักสูตรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ...”

(ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านโสก มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้บริการส่งเสริมสนับสนุนแก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริม(นม) เครื่องนอน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษาให้ เพียงพอกับความต้องการ

2. ครูผู้ดูแลเด็ก จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กมีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็ก

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551

4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลการประเมินและได้รับรางวัลมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่านอยู่ ระดับยอดเยี่ยมระดับเขต และเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยอดเยี่ยมประจำปี 2557 ปี 2558 และปี 2559 จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ดังนี้

2.1 ด้านบุคลากร

“...ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนการจัดอัตรากำลังให้ เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น...”

(ผู้อำนวยการกองการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ดำเนินงานตามมาตรฐานครบทุกตัวบ่งชี้และมีตัวบ่งชี้ที่เน้นคือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเองและมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

“...บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็ก มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดทำวิจัยใน ชั้นเรียน และจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล...”

(หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...มีการประเมินพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ...”

(ครูผู้ดูแลเด็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสวรรค์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนการจัดอัตรากำลังให้ เหมาะสมตามนโยบาย และแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น
2. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายใน และรายงานประเมินตนเอง
3. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตรงตาม มาตรฐานกำหนดตำแหน่งของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
4. บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็ก มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. ครูผู้ดูแลเด็กมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน และจัดทำเครื่องมือวัดและ ประเมินผล
6. ครูผู้ดูแลเด็กมีการประเมินพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

“...มีการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำและมีการจัดประชุม ผู้ปกครองทุกภาคเรียน มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนท้องถิ่น ทราบอย่างทั่วถึงและจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านเป็นประจำทุกภาคเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง...”

(หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจาก ประชาชน

ชุมชนและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการร่วมคิดรวมวางแผน ร่วมปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก...”

(ผู้อำนวยการกองการศึกษา. 2561 :

สัมภาษณ์)

“...เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้าน อื่น ๆ แก่ชุมชน เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านคอนสวรรค์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำ
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง
4. ชุมชนให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้าน อื่น ๆ แก่ชุมชน เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน
6. ชุมชนร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านเป็นประจำทุกภาคเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง

1.3 ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร

“...จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประเมินตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

“...จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นกิจกรรมเรียนรู้ 6 กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้และทักษะให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้ มีสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและหลากหลาย...”

(ครูผู้ดูแลเด็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...มีการวัดและประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและมีการวัดผลและประเมินผลเป็นระยะ ๆ...”

(หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสวรรค์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประเมินตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา
3. ครูผู้ดูแลเด็กมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นกิจกรรมเรียนรู้ 6 กิจกรรม
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและหลากหลาย
5. ครูผู้ดูแลเด็กมีการวัดและประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและมีการวัดผลและประเมินผลเป็นระยะ ๆ

1.4 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

“...ตั้งอยู่ในพื้นที่มีขนาดเหมาะสมและไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย มีทางเข้า-ออกจากตัวอาคารมีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุหรือภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ จัดบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาดปลอดภัยและเพียงพอ เหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก มีบริเวณพื้นที่สำหรับการนอนสะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวกปลอดโปร่ง ไม่มีเสียงรบกวน แสงสว่างไม่จ้าเกินไปและมีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เหมาะสม เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก มีบริเวณพื้นที่รับประทานอาหารที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างเหมาะสม มีห้องปฐมพยาบาล มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น...”

(หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ด้านสิ่งแวดล้อม มีอากาศถ่ายเทได้ สภาพแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะเช่น ตั้งห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น มีการจัดระบบสุขาภิบาลการระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่เป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค...”

(ครูผู้ดูแลเด็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ด้านความปลอดภัย มีการติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของ ส่วนราชการต่าง ๆ และมีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน...”

(ผู้อำนวยการกองการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสวรรค์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอาคาร สถานที่ ตั้งอยู่ในพื้นที่มีขนาดเหมาะสม และไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย มีทางเข้า-ออกจากตัวอาคารมีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุหรือภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาดปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีบริเวณพื้นที่สำหรับการนอนสะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวกปลอดโปร่ง ไม่มีเสียงรบกวนแสงสว่างไม่จ้าเกินไป
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เหมาะสมกับเด็ก เพียงพอต่อความต้องการ
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีบริเวณพื้นที่รับประทานอาหารที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างเหมาะสม
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีห้องปฐมพยาบาล มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น
7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะและตั้งห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น
8. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

9. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

10. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของ ส่วนราชการต่างๆ

11. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนและแนวทางปฏิบัติการฉุกเฉินเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน

1.5 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

“...มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้นำศาสนา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก...”
(หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. 2561 : สัมภาษณ์)

“...รับการอุดหนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551...”

(นักวิชาการศึกษา. 2561 : สัมภาษณ์)

“...ดำเนินการจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดและมีการจัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก...”

(ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2561 : สัมภาษณ์)

สรุปด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บ้านคอนสวรรค์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้นำศาสนา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก
2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้การอุดหนุนงบประมาณ
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551

4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

แนวทางการพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ในจังหวัดชัยภูมิโดยสัมภาษณ์ จาก 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อนำมายกร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 11 สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ในจังหวัดชัยภูมิ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แนวทางการพัฒนา
1. ด้านบุคลากร	<p>1.1 ผู้อำนวยการกองการศึกษา วางแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น</p> <p>1.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก</p> <p>1.3 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ</p> <p>1.4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง</p> <p>1.5 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>1.6 นักวิชาการศึกษาส่งและส่งบุคลากรที่ไม่มีวุฒิป.ตรี เข้าศึกษาต่อพร้อมทั้งจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน</p>

ตาราง 11 (ต่อ)

การดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แนวทางการพัฒนา
	<p>1.7 ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ</p> <p>1.8 ครูผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>1.9 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน</p>
2. ด้านการมีส่วนร่วมและ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน	<p>2.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง</p> <p>2.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน อย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง</p> <p>2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมสัมพันธ์ร่วมกับชุมชน เช่น การจัด กิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับ ผู้ปกครอง การจัดปายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง จัดกิจกรรมการ แสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ</p> <p>2.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง</p> <p>2.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้านอื่น ๆ แก่ชุมชน เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้ กับชุมชน</p> <p>2.6 ชุมชน ให้การส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเช่น วัสดุ สื่อ การเรียนการสอน อุปกรณ์ การบริจาคเงินสนับสนุน</p> <p>2.7 ชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก</p>

ตาราง 11 (ต่อ)

การดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แนวทางการพัฒนา
	2.8 ชุมชน ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ เช่น ให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้จากสถานที่จริง
3. ด้านวิชาการกิจกรรม ตามหลักสูตร	<p>3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น</p> <p>3.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประเมินตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>3.3 จัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด</p> <p>3.4 ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน</p> <p>3.5 จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบบูรณาการโดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น</p> <p>3.6 มีสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและหลากหลาย</p> <p>3.7 ประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี</p> <p>3.8 การวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง</p> <p>3.9 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ</p>
4. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความ ปลอดภัย	4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรงปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย
	4.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก

ตาราง 11 (ต่อ)

การดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แนวทางการพัฒนา
	4.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพื้นที่สำหรับให้เด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสม เครื่องนอนประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน
	4.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดวางครุภัณฑ์สำหรับเด็กในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ
	4.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น หวี แก้วน้ำ แปรงสีฟันผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็กทุกคน
	4.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร มีกริ่งกดเรียกสัญญาณในกรณีฉุกเฉินในทุกห้อง
	4.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีตู้ยา และเครื่องปฐมพยาบาลที่หยิบใช้ได้ง่าย
	4.8 บริเวณศูนย์ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม
	4.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการติดตั้งมุ้งลวด มีระบบรับส่งที่ปลอดภัย
	4.10 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน มีเบอร์โทรฉุกเฉิน หากมีเหตุจำเป็น
5. ด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	5.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้นำศาสนา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก
	5.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
	5.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551

ตาราง 11 (ต่อ)

การดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แนวทางการพัฒนา
	5.4 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้การอุดหนุนงบประมาณ
	5.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการส่งเสริมสนับสนุนแก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวันอาหารว่าง อาหารเสริม(นม) เครื่องนอน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการ
	5.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กมีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็ก
	5.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

จากตาราง 11 พบว่า แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ทั้ง 2 ศูนย์ ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในรายละเอียดการปฏิบัติเล็กน้อย ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกมาเพื่อนำมาขยายร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ดังนำเสนอในตอนี่

ตอนที่ 2 ขยายร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) ทั้ง 2 ศูนย์ ได้ร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้นำศาสนา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก

1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551

1.4 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้การอุดหนุนงบประมาณ

1.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการส่งเสริมสนับสนุนแก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวันอาหารว่าง อาหารเสริม(นม) เครื่องนอน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอ กับความต้องการ

1.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กมีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็ก

1.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

2. ด้านบุคลากร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

2.1 ผู้อำนวยการกองการศึกษา วางแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น

2.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง

2.5 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

2.6 นักวิชาการศึกษาสรรวจและส่งบุคลากรที่ไม่มีวุฒิป.ตรี เข้าศึกษาต่อพร้อมทั้งจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

2.7 ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ

2.8 ครูผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.9 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรง ปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษ และพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย

3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก

3.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพื้นที่สำหรับเด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสม เครื่องนอนประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน

3.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดวางครุภัณฑ์สำหรับเด็กในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ

3.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น ทวี แก้วน้ำ แปรงสีฟันผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็ก ทุกคน

3.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร มีกริ่งกดเรียกสัญญาณในกรณีฉุกเฉินในทุกห้อง

3.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีตู้ยา และเครื่องปฐมพยาบาลที่หยิบใช้ได้ง่าย

3.8 บริเวณศูนย์ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบ ตัวอาคาร รวมทั้งไม่ปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

3.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการติดตั้งมุ้งลวด มีระบบรับส่งที่ปลอดภัย

3.10 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนและแนวทางการปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน มีเบอร์โทรฉุกเฉิน หากมีเหตุจำเป็น

4. ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

4.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประเมินตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา

4.3 จัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด

4.4 ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

4.5 จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบบูรณาการโดยการ
ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น

4.6 มีสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและหลากหลาย

4.7 ประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี

4.8 การวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

4.9 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กเป็นระยะ ๆ

5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

5.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำ
อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ
1 ครั้ง

5.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมสัมพันธ์ร่วมกับชุมชน เช่น การจัดกิจกรรม
เยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง การจัดป้ายนิเทศให้ความรู้
กับผู้ปกครอง จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ

5.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง

5.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้าน อื่น ๆ แก่ชุมชน
เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ด้านการ
เผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน

5.6 ชุมชน ให้การส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเช่น วัสดุ สื่อการเรียน
การสอน อุปกรณ์ การบริจาคเงินสนับสนุน

5.7 ชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติเพื่อการ
พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.8 ชุมชน ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ เช่น ให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้จาก
สถานที่จริง

ตอนที่ 3 ตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

โดยการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 7 คน นำเสนอ ดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ของแนวทาง การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เป็นรายชื่อ

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก						
1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้นำศาสนา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551	4.57	0.53	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
1.4 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้การอุดหนุนงบประมาณ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
1.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการส่งเสริมสนับสนุนแก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวันอาหารว่าง อาหารเสริม(นม) เครื่องนอน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการ	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
1.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กมีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็ก	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการจัดหา สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการที่กรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
2. ด้านบุคลากร						
2.1 ผู้อำนวยการกองการศึกษา วาง แผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตาม นโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
2.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนด คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความ รับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.43	0.53	มาก	4.71	0.49	มากที่สุด
2.3 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปฏิบัติ หน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรดำเนินงานให้ เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.43	0.53	มาก	4.71	0.49	มากที่สุด
2.4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำ ระบบประกันคุณภาพภายในและรายงาน ประเมินตนเอง	4.43	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก
2.5 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมี คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตรงตามมาตรฐาน กำหนดตำแหน่งของกรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น	4.43	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก
2.6 นักวิชาการศึกษาสำรวจและส่ง บุคลากรที่ไม่มีวุฒิ ป. ตรี เข้าศึกษาต่อพร้อม ทั้งจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่มี ความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน	4.43	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.7 ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
2.8 ครูผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
2.9 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย						
3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรง ปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
3.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพื้นที่สำหรับให้เด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสมเครื่องนอนประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดวาง ครุภัณฑ์สำหรับเด็กในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
3.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอุปกรณ์เครื่องใช้ ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น หวี แก้วน้ำ แปรงสี ฟันผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบ สำหรับเด็กทุกคน	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการติดตั้งระบบ และอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยหรือ เครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร มีเครื่อง เรียกสัญญาณในกรณีฉุกเฉินในทุกห้อง	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีตู้ยา และเครื่อง ปฐมพยาบาลที่หยิบใช้ได้ง่าย	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
3.8 บริเวณศูนย์ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจ เป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัว อาคาร รวมทั้งไม่ปลุกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการติดตั้งมุ้งลวด มีระบบรับส่งที่ปลอดภัย	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3.10 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนและ แนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้อง ดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน มีเบอร์โทร ฉุกเฉิน หากมีเหตุจำเป็น	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร						
4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
4.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประเมินตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
4.3 จัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
4.4 ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มาก
4.5 จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบบูรณาการโดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น	4.57	0.53	มากที่สุด	4.43	0.53	มาก
4.6 มีสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและหลากหลาย	4.43	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก
4.7 ประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี	4.43	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก
4.8 การวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
4.9 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

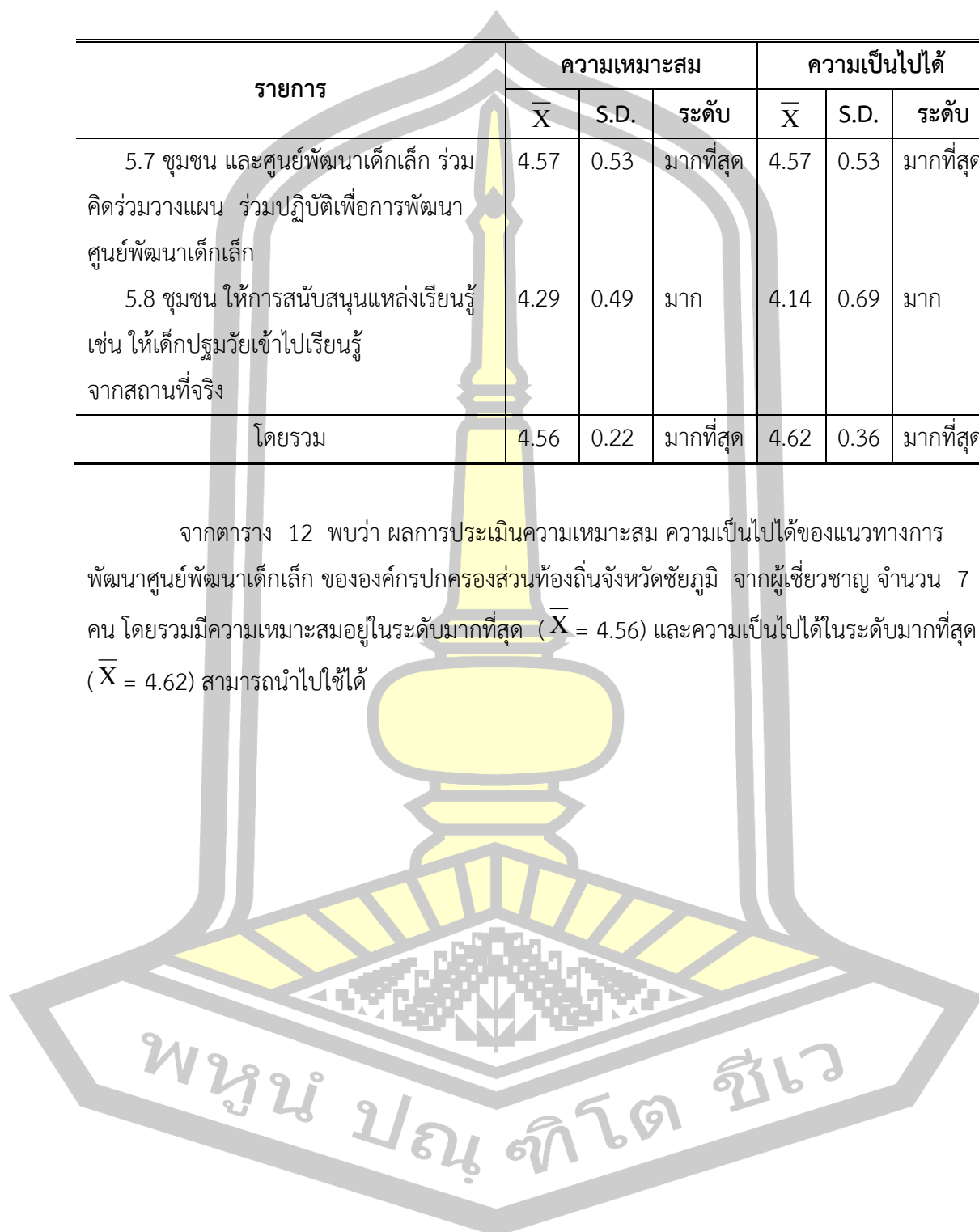
รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน						
5.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.28	0.49	มาก	4.29	0.76	มาก
5.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.28	0.49	มาก	4.29	0.76	มาก
5.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมสัมพันธ์ร่วมกับชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง การจัดป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
5.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง	4.28	0.49	มาก	4.43	0.53	มาก
5.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้าน อื่น ๆ แก่ชุมชน เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
5.6 ชุมชน ให้การส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเช่น วัสดุ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ การบริจาคเงินสนับสนุน	4.43	0.79	มาก	4.43	0.79	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5.7 ชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร่วม คิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติเพื่อการพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
5.8 ชุมชน ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ เช่น ให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้ จากสถานที่จริง	4.29	0.49	มาก	4.14	0.69	มาก
โดยรวม	4.56	0.22	มากที่สุด	4.62	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) สามารถนำไปใช้ได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ สรุปผลการวิจัยตามหัวข้อ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

สรุปผล

การสรุปผลแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้เสนอผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$)
2. แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ดังนี้

2.1 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้นำศาสนา

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก จัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 ให้บริการส่งเสริมสนับสนุนแก่เด็กในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กมีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้านเหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็ก จัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

2.2 ด้านบุคลากร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้อำนวยการกองการศึกษา วางแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง นักวิชาการศึกษาสำรวจและส่งบุคลากรที่ไม่มีวุฒิ ป. ตรี เข้าศึกษาต่อพร้อมทั้งจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรง ปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย จัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับภารกิจของเด็ก มีพื้นที่สำหรับให้เด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสม เครื่องนอนประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน การจัดวางครุภัณฑ์สำหรับเด็กในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ มีอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น หวี แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็กทุกคน มีการติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร มีกริ่งกดเรียกสัญญาณในกรณีฉุกเฉินในทุกห้อง มีตู้ยา และเครื่องปฐมพยาบาลที่หยิบใช้ได้ง่าย บริเวณศูนย์ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม มีระบบรับส่งที่ปลอดภัย มีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน มีเบอร์โทรฉุกเฉินหากมีเหตุจำเป็น

2.4 ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความ

เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประเมินตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ตีระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมประจำวันในรูปแบบบูรณาการโดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นมีสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและหลากหลาย ประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี การวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำ จัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง จัดกิจกรรมสัมพันธ์ร่วมกับชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง การจัดป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบอย่างทั่วถึง ให้บริการด้านอื่น ๆ แก่ชุมชน เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชนชุมชน ให้การส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเช่น วัสดุ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ การบริจาคเงินสนับสนุน ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชุมชนให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ เช่น ให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้จากสถานที่จริง

3. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) สามารถนำไปใช้ได้

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยและด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านบุคลากร

สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ทั้งนี้ เพราะทุกภาคส่วนเริ่มมองเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาด้านปฐมวัย เพื่อเป็นการวางรากฐานที่สำคัญของเด็ก ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2555 : 7) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง หกปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาสมอง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มีชื่อเรียกต่างกันไปหลายชื่อ ซึ่งแต่ละโปรแกรมก็มีวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาศินี อินทร์งาม (2557 : 81-82) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และจิรพรรณ วรกิจ (2556 : 82-83) ได้ทำการวิจัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารจัดการ โครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน และมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นค่าอาหารกลางวัน อาหาเสริม (นม) ค่าวัสดุการศึกษา ค่าพัฒนาผู้ดูแลเด็ก ด้านบุคลากร มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีและเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีการส่งเสริมให้ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในและภายนอกอาคารเรียน และเน้นความปลอดภัยเป็นสำคัญ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร เปิดให้บริการเด็กอายุ 2-5 ปี และส่งเสริมพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่สมวัย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และด้านส่งเสริมเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการส่งเสริมให้เข้าร่วมเครือข่ายการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายุ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และ 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ซึ่งทั้ง 5 ด้าน เน้นการเตรียมความพร้อมให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการผ่านการเล่นทำกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรมหลัก (ในแต่ละวัน) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงนุช สาโสม (2556 : 87-88) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการตั้งงบประมาณในการจัดส่งบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กปฐมวัยเข้ารับการฝึกอบรมเป็นประจำทุกปี อย่างน้อยคนละ 2 ครั้งต่อปี สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ารับการศึกษาคู่ต่อให้ในสาขาวิชาการศึกษาดูแลเด็กปฐมวัย จัดตั้งงบประมาณในการจัด ตกแต่ง และปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดให้มีการประชุมเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาเด็กปฐมวัยในเขตอำเภออย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมและชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์อุบล เศลารักษ์ (2557 : 94-95) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาการจัดซื้อ สื่อ วัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่ไม่ตรงกับความต้องการ ได้รับงบประมาณอุดหนุนค่าอาหารเสริม (นม) ค่าอาหารกลางวัน ค่าวัสดุการศึกษา ค่าพาหนะนำส่งเด็กไปสถานพยาบาล ไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณจัดกิจกรรมโครงการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริหารงานการเงินและพัสดุไม่ชัดเจน การเบิกจ่ายงบประมาณตามขั้นตอนล่าช้า ด้านการบริหารงานบุคคล มีปัญหาการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานแบบระบบอุปถัมภ์ ทำให้โครงสร้างการบริหารจัดการภายในไม่เป็นระบบ เพิ่มภาระงานแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและขาดความเป็นเอกภาพ ซึ่งแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบในการวิจัย คือ 1) ด้านการบริหารงาน ควรมีการรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือยุบรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านการบริหารงบประมาณ ควรได้รับเงินอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เพียงพอ 3) ด้านบริหารงานบุคคล ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดตำแหน่งอัตราบุคลากร และ 4) ด้าน

บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านการบริหารงาน บุคลากร งบประมาณและงานวิชาการเฉพาะของตน สอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงใจ เกื้อหนุน (2558 : 208 – 209) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิ พบว่า แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุน ทุกภาคส่วน และด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประเมินความสอดคล้อง (IOC) จึงมีความถูกต้องเชิงวิชาการ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ ในแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลการประเมินแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ พบว่ามีความเป็นไปได้ ความเหมาะสมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านบุคลากรมีค่าน้อยสุดฉะนั้นควรให้ความสำคัญต่อบุคลากรโดยเฉพาะด้านวิชาการ ควรส่งบุคลากรทางการศึกษาเข้าอบรมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาที่ตรงกับหน้าที่ที่ปฏิบัติ

1.2 จากผลการวิจัยควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

1.3 บุคลากรทางการศึกษาครูผู้ดูแลเด็กเล็กต้องพัฒนาตนเองโดยศึกษาหาความรู้อยู่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอให้ตรงกับสายงานที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยผลที่เกิดจากการนำแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปใช้

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กระทรวงมหาดไทย. (2551). มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กระทรวงมหาดไทย.

กฤษณา สะภา. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลโกอำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โกวิท พวงงาม. (2560). การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

โกวิท พวงงาม และ อลงกรณ์ อรรถแสง. (2547). คู่มือมิติใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน. กรุงเทพฯ: เสมารธรรม.

จรัส มาตถกฤษณ์. (2554). แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนสะแกทราย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

จิตติรัตน์ แห่งบุคคา. (2554). การบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(3), 1-11.

จิรพรรณ วรกิจ. (2556). การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล อำเภอโนนพอง จังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดวงใจ เกื้อหนู. (2558). แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ต้องการ สุขเหลือ. (2551). เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

ทอฝัน บุญเพ็ง. (2557). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดชัยภูมิ. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ทิพย์อุบล เสลาภักย์. (2557). แนวการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอคอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). สารานุกรมปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: ธรรมคาเพรส.

นงนุช สาโสม. (2556). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ ๕). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2547). การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เพลินพิศ เล็กประโคน. (2558). การศึกษาสภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. In การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ. 2558. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วาคินี อินทร์งาม. (2557). สภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วิชัย พันธุ์เชื้อ. (2553). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองโพธิ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ. (2559). รายงานจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ: สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ.

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. (2553). มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. (2558). มาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแบบกรอกผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.

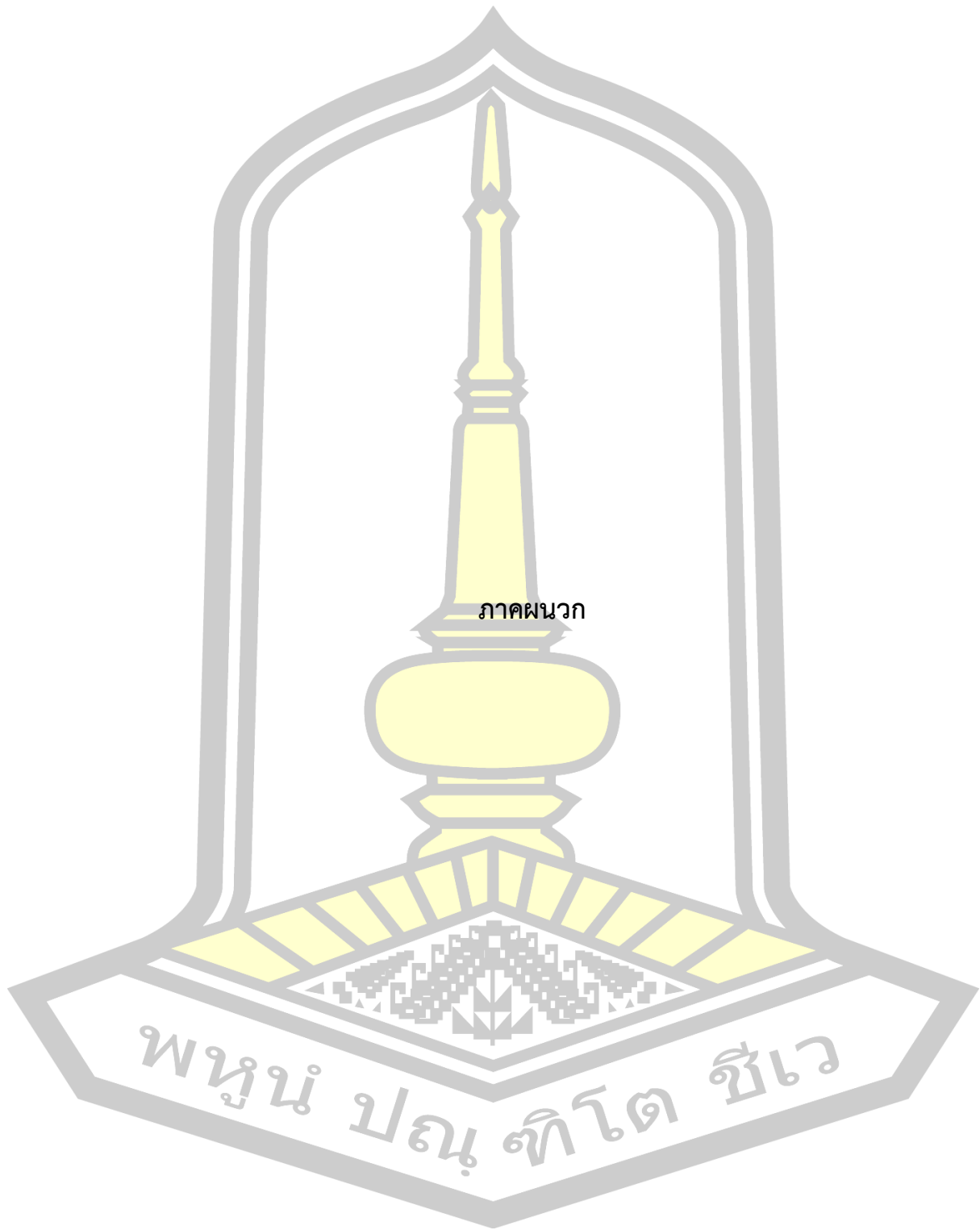
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). แนวดำเนินงานศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

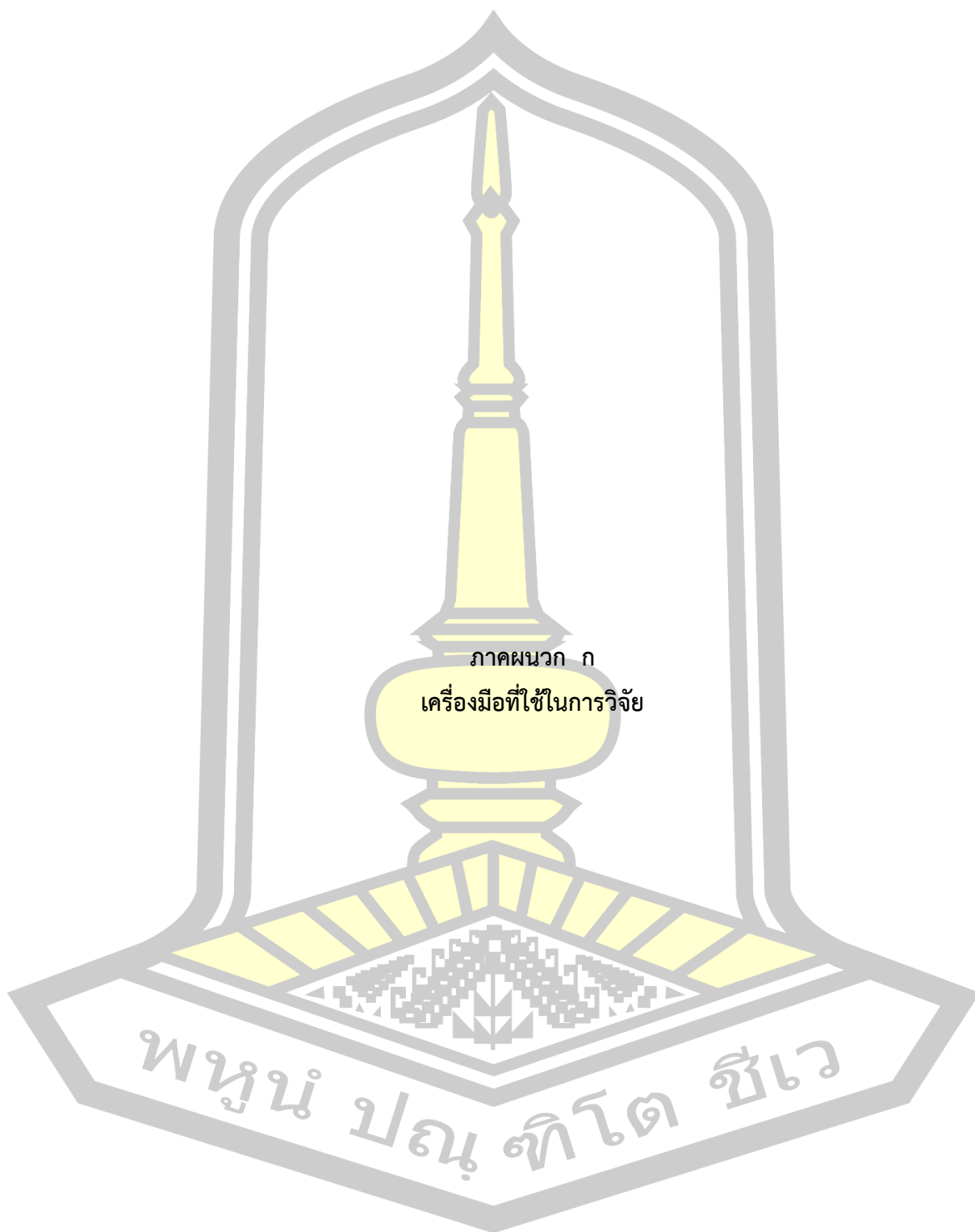
สุริยา สุธรรมย์ และ ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(3), 161–174.

โสธดา จิตรฉาย. (2555). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

อมรชัย ต้นติเมธ. (2542). การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุมนุ ปณุ ทิโต ชีเว

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (การหาค่า IOC)

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

*****

เรียน ท่านผู้เชี่ยวชาญที่เคารพอย่างสูง

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ

ภาค ก ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ภาค ข แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สำหรับการวิจัย

ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญโปรดพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาหรือ
ข้อความกับวัตถุประสงค์ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ และหากท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมขอ
ความกรุณาเขียนข้อเสนอแนะหลังข้อความคำถามในและข้อ
ทั้งนี้ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าสำหรับการประเมินเครื่องมือ
ในครั้งนี้

ด้วยความเคารพอย่างสูง

นางสาวลภัสตา นราพงษ์

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พจนันท์ ปณฺ ทัต

ภาค ก ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญกรอกข้อมูลของท่านสำหรับการอ้างอิงที่ถูกต้องต่อไป

1. ชื่อ-สกุล (นาย/นาง/นางสาว/ดร.) .....

2. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

- ( ) อาจารย์
- ( ) ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- ( ) รองศาสตราจารย์
- ( ) ศาสตราจารย์
- ( ) ตำแหน่งอื่นๆ.....

3. ตำแหน่งทางการบริหาร

- ( ) ครู
- ( ) รองผู้อำนวยการโรงเรียน
- ( ) ผู้อำนวยการโรงเรียน
- ( ) ตำแหน่งอื่นๆ.....

4. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....

สาขา.....

สถาบัน.....

5. เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้าน (เลือกได้มากกว่า 1 ด้าน)

- ( ) ระเบียบวิธีวิจัย
- ( ) การวัดและประเมินผลการศึกษา
- ( ) การบริหารการศึกษา
- ( ) อื่นๆ.....

ภาค ข แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สำหรับการวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ กับวัตถุประสงค์ ว่า มีความสอดคล้องกันอย่างไร โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ข้อที่	การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		1	0	-1	
1.	ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				
1.1	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ				
1.2	มีโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นรูปธรรม				
1.3	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการจัดตั้ง ตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ที่กรมส่งเสริมการ				
1.4	มีการมอบหมายงานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในรูปแบบคำสั่งอย่างชัดเจน				
1.5	มีการบริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน				
1.6	มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				
1.7	มีการระดมความคิดเห็นในการวางเป้าหมายของงานอย่างชัดเจน				
1.8	มีการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กระยะ 3 ปี เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				
1.9	มีการแต่งตั้งและประชุมคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน ทุกปี				
1.10	มีการให้บริการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				

ข้อที่	การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		1	0	-1	
2. ด้านบุคลากร					
2.1	มีแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น				
2.2	หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรมจริยธรรมมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ				
2.3	มีการกำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				
2.4	หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการ				
2.5	ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ				
2.6	ครูผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				
2.7	หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก / ครูผู้ดูแลเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน				
2.8	หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก / ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการส่งเสริม ฝึกอบรมด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างน้อย 20 ชั่วโมงต่อปี				
2.9	มีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง				
2.10	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน				
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย					
3.1	มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรง ปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย				
3.2	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรงถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด				

ข้อที่	การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		1	0	-1	
3.3	การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสม กับการทำกิจกรรมของเด็ก				
3.4	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีมาตรการเตรียมความพร้อมรับ สถานการณ์ฉุกเฉิน				
3.5	มีพื้นที่สำหรับให้เด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสมเครื่องนอน ประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน				
3.6	ครุภัณฑ์สำหรับเด็ก และครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงจัดวางใน ตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ				
3.7	เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น ทวี แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็ก ทุกคน				
3.8	สถานที่เตรียมอาหาร และปรุงอาหารสะอาดถูกสุขลักษณะ มี การปกคลุมอาหารที่พร้อมบริโภคขณะขนส่ง				
3.9	ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ไม่ลื่น มีแสงสว่างเพียงพออากาศ ถ่ายเทสะดวก โถส้วมมีขนาดพอเหมาะกับตัวเด็กและมีจำนวน เพียงพอ มีอ่างล้างมืออยู่ในระดับที่พอเหมาะกับตัวเด็กและมี สบู่ล้างมือสำหรับเด็ก				
3.10	มีมาตรการในการรับ/ส่งเด็ก				
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร					
4.1	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น				
4.2	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้แต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุก ฝ่ายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				
4.3	มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน				
4.4	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษาปฐมวัย โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด				
4.5	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำมาพัฒนา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือพัฒนาพฤติกรรมของ ผู้เรียน				
4.6	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรม ประจำวันในรูปแบบบูรณาการ โดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการ เล่น				

ข้อที่	การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		1	0	-1	
4.7	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการพัฒนาสื่อ และนวัตกรรม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้				
4.8	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี				
4.9	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการวัดผล และประเมินผลพัฒนาเด็กครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง				
4.10	องค์การบริหารส่วนตำบล มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				
5. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน					
5.1	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง				
5.2	มีการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมกับชุมชนในโอกาสสำคัญตามเทศกาลต่าง ๆ สอดคล้องกับประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมของชุมชน นั้น ๆ				
5.3	มีการจัดศูนย์เด็กเล็กให้เป็นแหล่งความรู้บริการชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็ก				
5.4	ชุมชน ให้การส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเช่น วัสดุ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ การบริจาคเงินสนับสนุน				
5.5	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนในการดำเนินงานและพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				
5.6	มีการระดมทุนและทรัพยากรเพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก				
5.7	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสร้างเครือข่ายกับชุมชน เช่นจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง จัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง				
5.8	ชุมชน ให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย				
5.9	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับคำแนะนำปรึกษาหรือจัดกิจกรรมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก				
5.10	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง				

ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

.....

.....

.....

2. ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

.....

.....

.....

4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

.....

.....

.....

5. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบสอบถาม

เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 ด้าน มีข้อความทั้งหมด 50 ข้อ ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ด้านบุคลากร
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
5. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับกรวิจัยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบใดๆ กับการปฏิบัติงานหรือตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด แต่จะนำไปประมวลผลในภาพรวมเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

จึงขอความอนุเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบตามความเป็นจริง และขอขอบคุณในความร่วมมือที่ท่านได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นางสาวลภัสดา นราพงษ์

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้ประกอบการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก นักวิชาการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) จังหวัดชัยภูมิ

ข้อมูลทั่วไป

1. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งใดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เพศ.....อายุ.....ปี วุฒิการศึกษา
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ..... ปี

ประเด็นการสัมภาษณ์

- 1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

- 2 ด้านบุคลากร มีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

พจนานุกรม ศัพท์ โด ชีวะ

3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

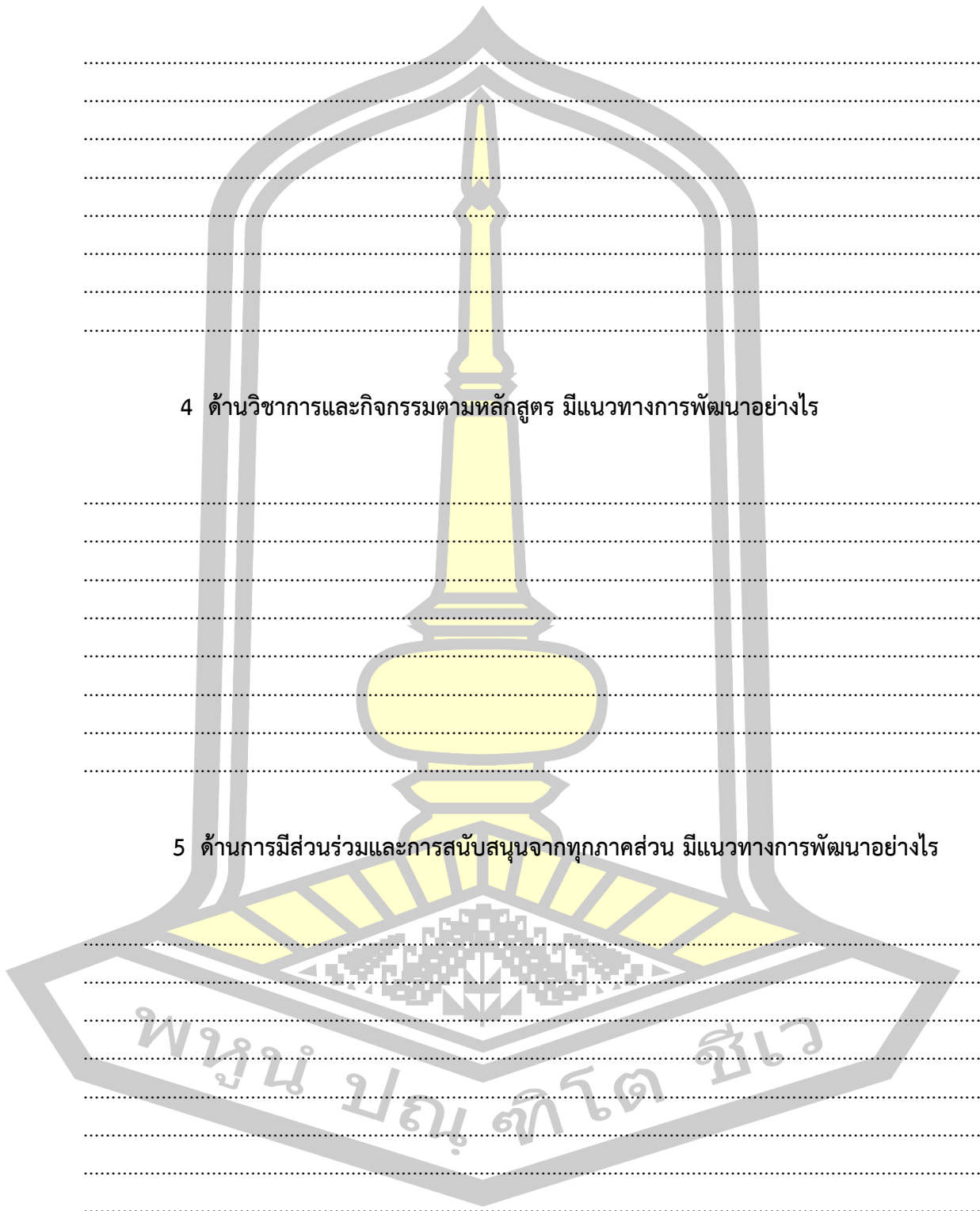
.....

.....

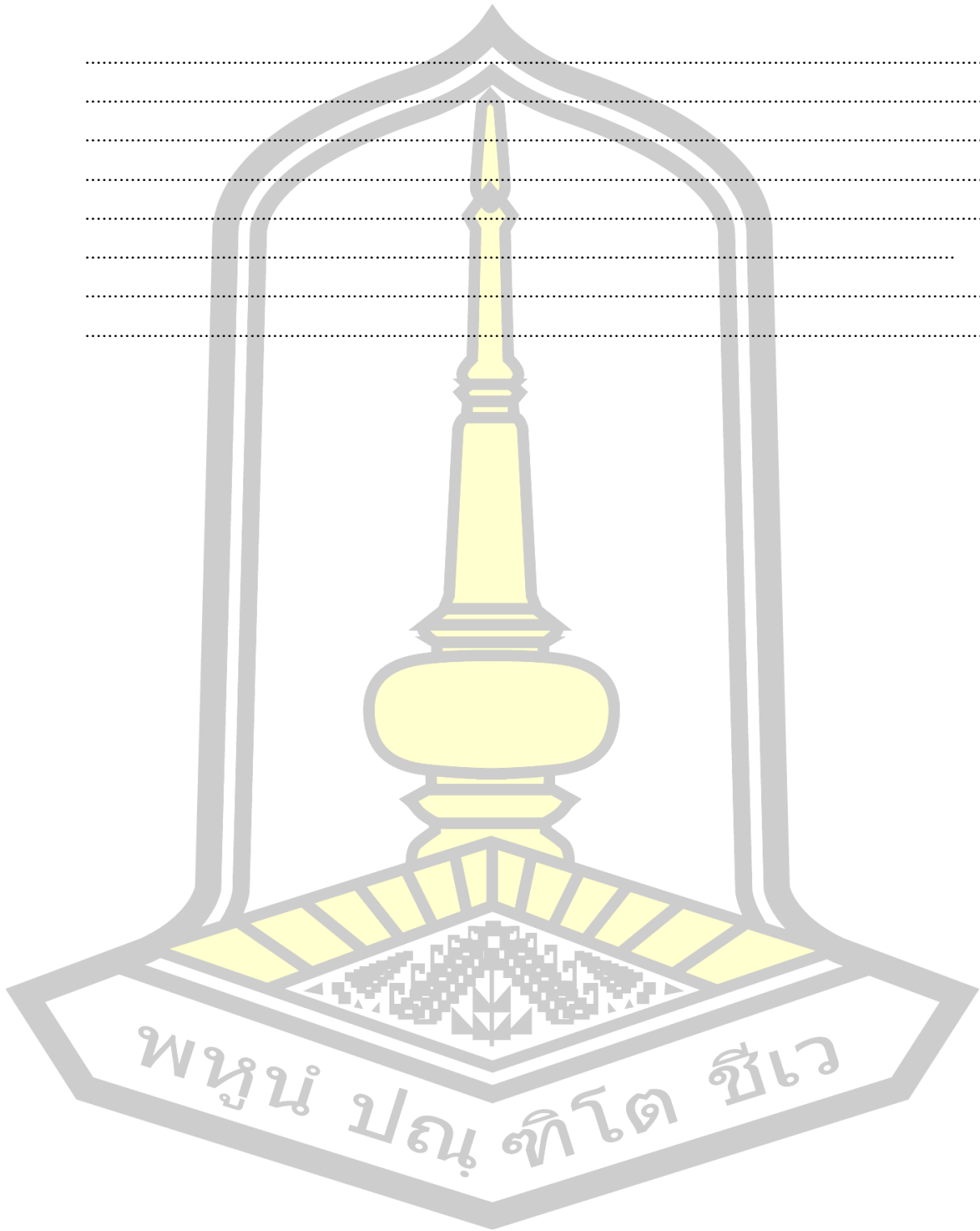
.....

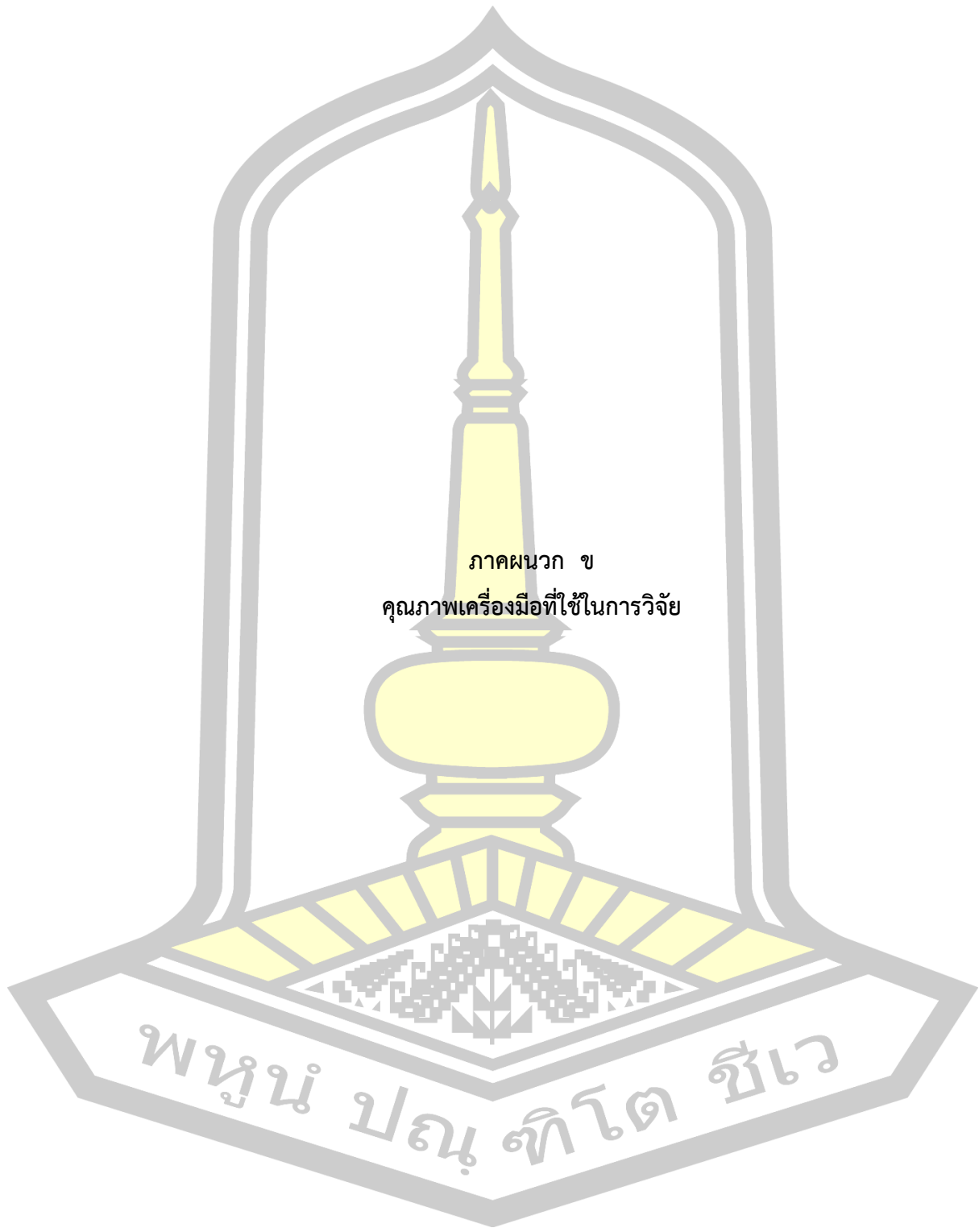
.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

ตาราง 13 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ของแบบสอบถาม
การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

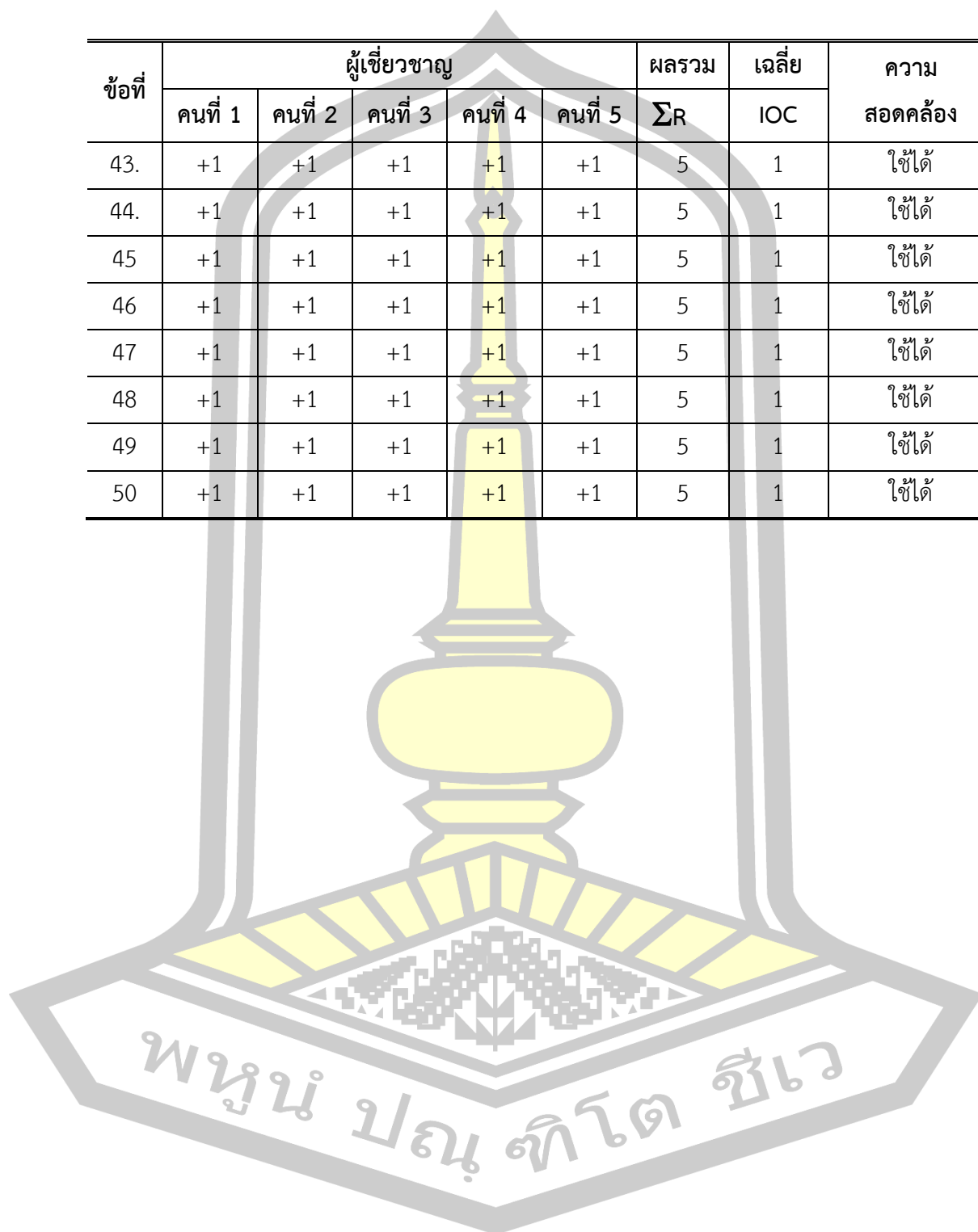
ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม ΣR	เฉลี่ย IOC	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน								
1.	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
2.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
3.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
4.	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
5.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
6.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
7.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
8.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
9.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
10.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2. ด้านบุคลากร								
11.	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
12.	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
13.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
14.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
15.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
16.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
17.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
18.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
19.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
20.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม ΣR	เฉลี่ย IOC	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
43.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
44.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
45	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
46	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
47	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
48	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
49	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
50	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

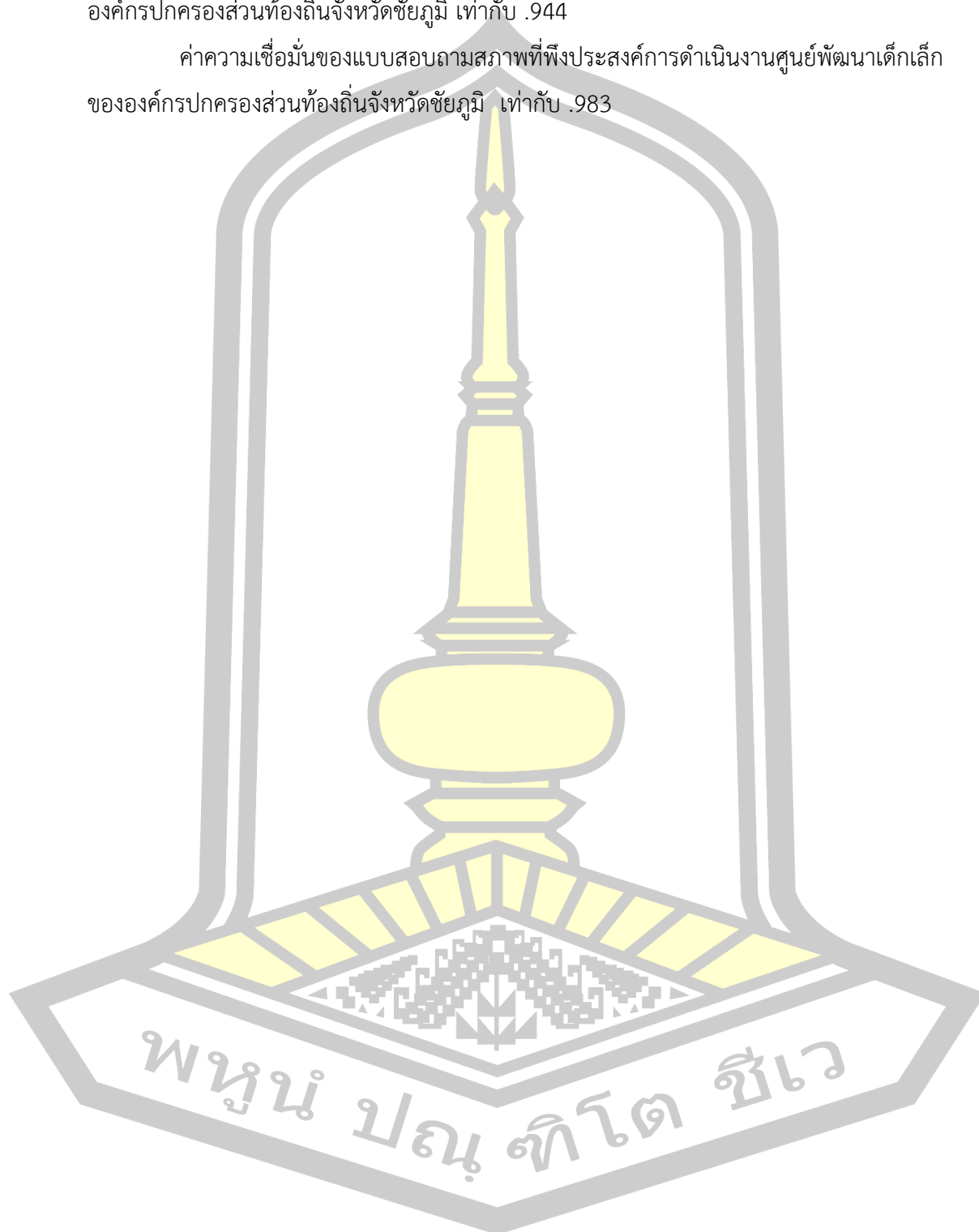
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ค่าความเชื่อมั่น (α) เมื่อข้อนั้นถูกตัดออก	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1	0.438	0.839	0.943	0.983
2	0.438	0.845	0.943	0.983
3	0.438	0.870	0.943	0.983
4	0.438	0.803	0.943	0.983
5	0.438	0.803	0.943	0.983
6	0.438	0.843	0.943	0.983
7	0.241	0.826	0.944	0.983
8	0.649	0.853	0.941	0.983
9	0.209	0.865	0.944	0.983
10	0.438	0.648	0.943	0.983
11	0.438	0.530	0.943	0.983
12	0.458	0.530	0.943	0.983
13	0.449	0.898	0.943	0.983
14	0.649	0.898	0.941	0.983
15	0.438	0.517	0.943	0.983
16	0.449	0.631	0.943	0.983
17	0.449	0.575	0.943	0.983
18	0.649	0.695	0.941	0.983
19	0.367	0.501	0.943	0.983
20	0.619	0.501	0.942	0.983
21	0.619	0.587	0.942	0.983
22	0.449	0.517	0.943	0.983
23	0.619	0.575	0.942	0.983
24	0.214	0.695	0.944	0.983

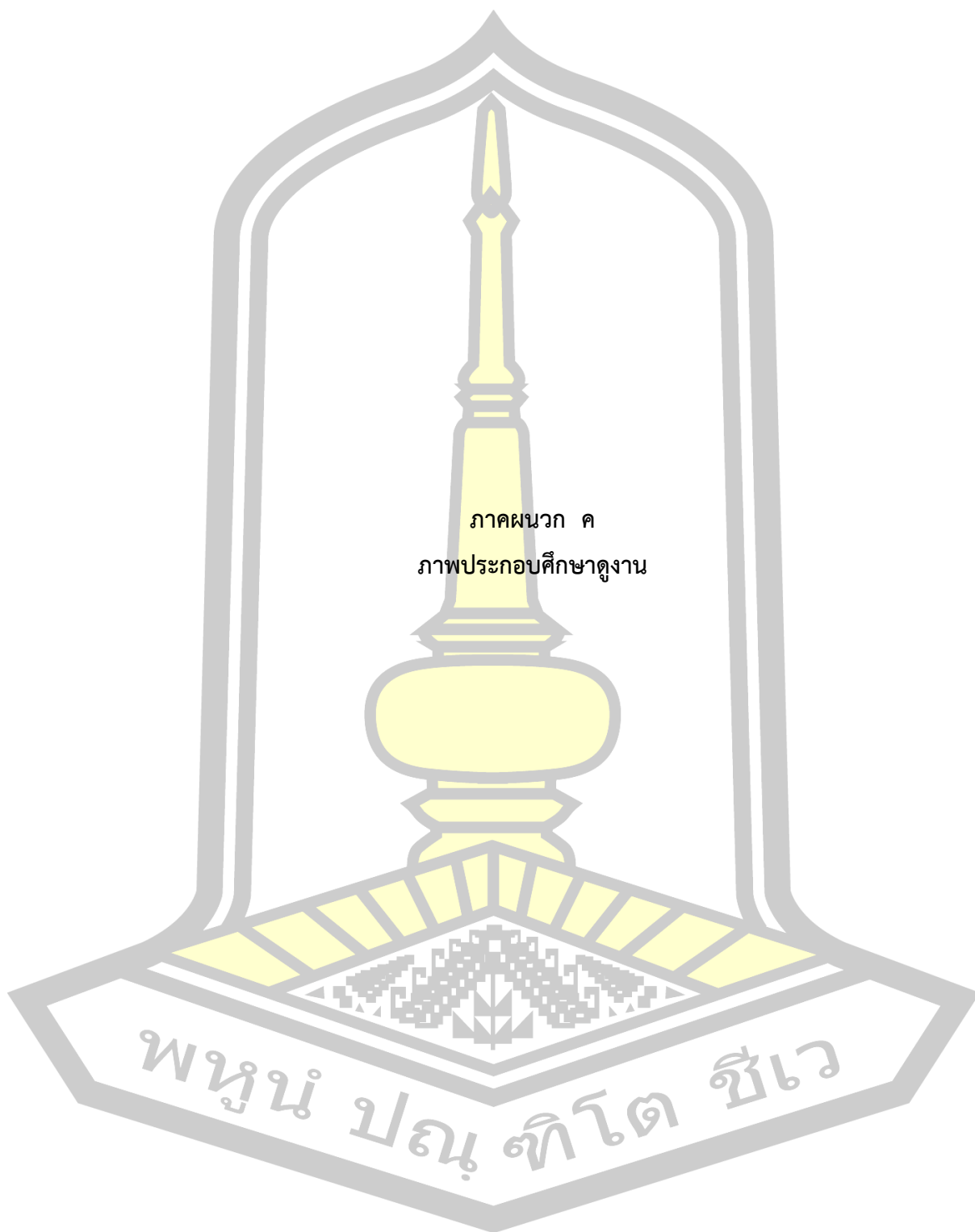
ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ค่าความเชื่อมั่น (α)เมื่อข้อนั้นถูกตัดออก	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
25	0.649	0.423	0.941	0.983
26	0.459	0.245	0.943	0.984
27	0.438	0.245	0.943	0.984
28	0.760	0.625	0.941	0.983
29	0.214	0.625	0.944	0.983
30	0.449	0.898	0.943	0.983
31	0.449	0.852	0.943	0.983
32	0.438	0.902	0.943	0.983
33	0.760	0.704	0.941	0.983
34	0.459	0.742	0.943	0.983
35	0.372	0.811	0.943	0.983
36	0.438	0.666	0.943	0.983
37	0.760	0.831	0.941	0.983
38	0.214	0.854	0.944	0.983
39	0.503	0.898	0.942	0.983
40	0.691	0.852	0.941	0.983
41	0.459	0.902	0.943	0.983
42	0.449	0.704	0.943	0.983
43	0.449	0.742	0.943	0.983
44	0.214	0.811	0.944	0.983
45	0.449	0.666	0.943	0.983
46	0.619	0.831	0.942	0.983
47	0.619	0.854	0.942	0.983
48	0.449	0.898	0.943	0.983
49	0.619	0.852	0.942	0.983
50	0.619	0.902	0.942	0.983

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เท่ากับ .944

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เท่ากับ .983

ภาคผนวก ค
ภาพประกอบศึกษาดูงาน

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

ศึกษาดูงาน ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสวรรค์

ศึกษาดูงาน ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสวรรค์

ศึกษาดูงาน ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนส

ศึกษาดูงาน ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโสก

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวลภัสดา นราพงษ์
วันเกิด	วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529
สถานที่เกิด	อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 337 หมู่ที่ 1 ตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ 36140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครูผู้ดูแลเด็ก
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ 36140
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2543 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ พ.ศ. 2548 ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2561 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว